

SAMVIRKE

TILLEG TIL SAMVIRKE NR. 23

Julen 1949

Digt af
Ingerlise Koefoed

Hver gang et lille barn bli'r født,
så tænder Gud en stjerne —
— Så leger han med ild! — Jaja,
det må Vorherre gerne.

Han ta'r sin tændstikæske frem,
han har den i sin lomme,
han ved jo, hvert et øjeblik
et lille barn kan komme.

I himlens allerstørste sal
et stjernelys han tænder,
og alle vinde lægger sig
til lyset roligt brænder.

Men tænk, en dag var æsken tom,
han havde glemt at købe!
Så kaldte han på Gabriel:
Du må i byen løbe.

Men det var søndag, lille du,
butikkerne var lukket,
og ved du hvad, jeg tror nu nok,
Vorherre selv har mukket.

Først, tror jeg, blev han mægtig vred,
så brugte han forstanden,
han tog den nye stjerne frem
og tændte ved en anden.

— Har alle børn en stjerne, mor?
— Ja, hver har sin, som skinner.
— Men falder stjerner aldrig ned
fra himlen og forsvinder?

— Jo, af til så falder en,
men alle andre stjerner
får hver lidt lys fra den, der faldt,
det gemmer de og værner.

★ Udgivet af Fællesforeningen
for Danmarks Brugsforeninger.
★ Redigeret af Eggert Nielsen.

Samvirke

★ Tillæg til Samvirke nr. 23,
15. december 1949.
★ Trykt i FDBs trykkeri.

JULENUMMERETS INDHOLD

ARTIKLER

Puppen i julestuen	
Af epistolaren. Tegn.: Secher ..	3
Juleevangeliet som folkedrama ..	8
Vel lever julemanden ..	10
Julens stedbarn, Ahasverus	
Af Axel Bræmer. Tegn.: Secher ..	11
Lappernes pilgrimsfærd	
Af Edw. Welle-Strand. Tegning	
af Erik Heibak ..	16
Julen verden rundt ..	20
Goddag, hr. Forchhammer	
Muntre teaterminder af Bjarne	
Forchhammer. Tegn.: Simon ..	21
Rundt om Middelhavet ..	23
Togrejse i Italien	
Af Hans Andreasen ..	26
Himalaya	
Af Kr. Posselt ..	30
Som man skulle have det i julen ..	34
På et persisk marked	
Af Svend Aage Nielsen ..	35
Julesatmerne fortæller historie	
Vignetter: Secher ..	38
Tyvens pelshue	
Af Vagn Jensen ..	39

Småt om julen	
Tegn.: Secher ..	40
Børnenes julesider	
Leg og underholdning ..	46
FORTELLINGER	
Julen på gården	
Af Hans Mølbjerg. Farvetegn.	
af Hagsted ..	4
Æselmiraklet	
Fortælling bygget over en sici-	
liansk legende ..	14
Husmoderjul	
En sørgmunter skitse. Tegn.:	
Secher ..	18
Perronens mænd	
En uhøjtidelig beretning af Hans	
Bjerregaard. Farvetegning af	
Arne Ungermann ..	28
Kærlighedens rose	
Af Knud Erik Andersen. Farve-	
tegning af Hagsted ..	32
Jul i stalden	
Af Johan Bojer. Tegning af	
Holger Worm ..	41

Glubin-træet	
Fortælling for børn (og voks-	
ne). Tegninger af Simon ..	44
Jul hos Gestapo	
En dreng fortæller ..	46

BILLEDSIDER

Korset i Nyhavn	
Tegning af Max Ulvig ..	1
Julens kendte motiver ..	12
Rundt om Middelhavet	
Dobbeltside af Eyvind Rafn ..	24
Himalaya	
Fotos af Kr. Posselt ..	31
På et persisk marked	
Farvefotos og foto af Svend	
Aage Nielsen ..	35

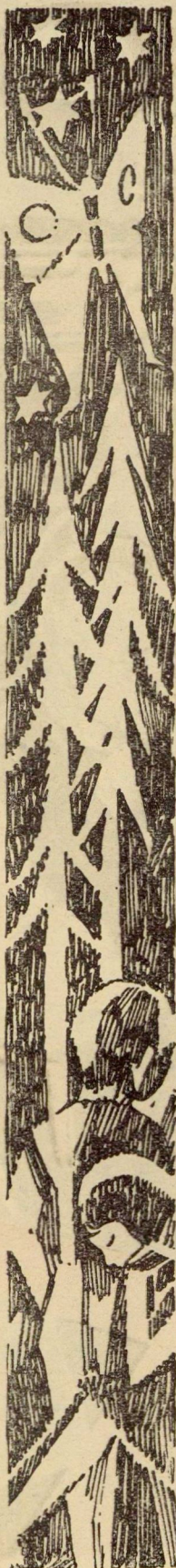
DIGT

Stjerner	
Af Ingerlise Koefoed. Tegning	
af Secher ..	2

OPGAVER

Kender De juleevangeliet? ..	7
Børnenes kryds ..	46
Julens store præmieopgave ..	48

PUPPEN I JULESTUEN

DET ER MANGE STEDER SKIK, at faderen juleaften klæder sig ud som julenissen, der kommer med gaverne, kommer med julen. Og de små jubler over denne komedie. Stærkest og lykkeligst naturligvis, så længe de helt uden nogen tvivlens modstand i sjælen tror på forklædningen. Gennem de lykkespændte barnesøjne ser forældrene ind i julens store løndom.

Men de små bliver større og store. Forlængst er det slut med nissekomedien, og så oplever forældrene måske med eet, at deres julestemning preller af på barnet. Det er, vil jeg tro, oftest de store drenge, der pludselig bliver så sært genstridige. Men også de store piger kan berede forældrene denne overraskelse. Der er tilsyneladende intet i julen, som mere interesserer barnet. Det protesterer mod at skulle gå rundt om juletræet og lader sig måske yderligere forlyde med, at man lige så godt straks kan opgive håbet om, at det nogensinde mere vil nedlade sig til at deltage i den slags barnagtigheder og latterligheder.

Det er en scene, som udspilles i mange julestuer.

DET ER SELVSAGT menneskeligt forståeligt, om en far og en mor kan føle sig både skuffet og irriteret. Nu har de villet alt så godt, og så ...

Men prøv alligevel at se mere nøgternt på tilfældet. Det store barn forkaster dog ikke en af sine tidligere allerstørste glæder bare for at ærgre omgivelserne. Den slags skal man være langt højere oppe i årene for eventuelt at kunne finde på.

Nej, barnet er i nød! Barnet er blevet juleløst.

Juleløs — ja, det er i sin sociale betydning noget med smalhals i kolde kvistkamre. Noget med offentlig bespising juleaften. Men det er også noget andet. Man kan være så juleløs som nogen med gås og rødkål og citronfromage foran sig på hjemmets hvide dug. At være juleløs er i denne mening at være ensom. At føle sig lukket ude fra det særlige, glade fællesskab, julen skaber — for et par dage eller måske blot for et par timer. Lukket ude på grund af hindringer, som juleglæden og julefællesskabsfølelsen møder i ens eget sind.

Sådanne juleløse er der mange af. Og de findes så langt fra kun i de voksnes rækker.

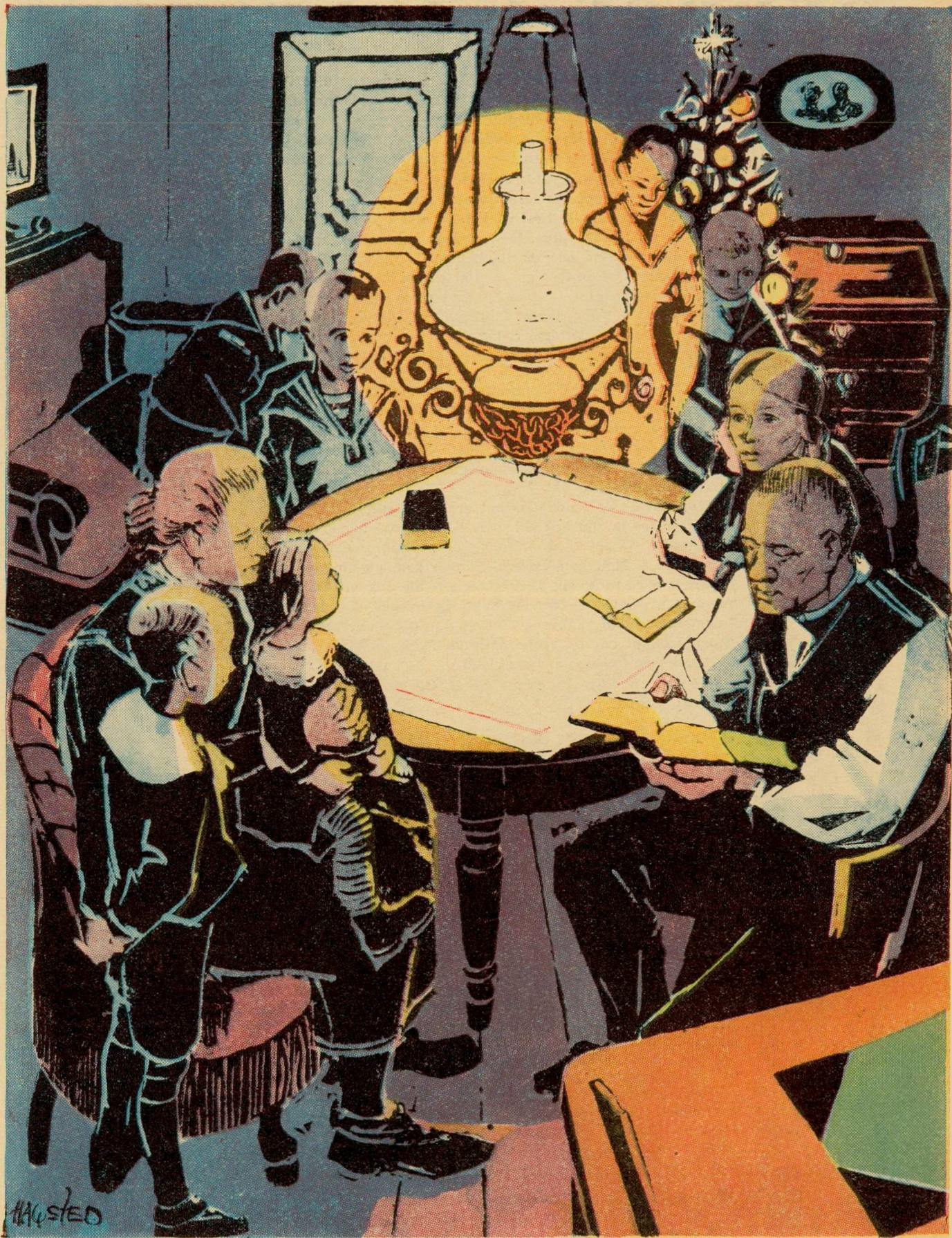
JAMEN? JULEN ER DOG BØRNEFEST! siger De måske nu. Og vist så. Ingen voksen kan opleve julen så stærkt, så chokerende stærkt, som barnet, der endnu har hele sin fantasi almægtighed og hele sin sjæls umiddelbarhed i behold. Men julen er ikke det samme for os i vore skiftende livsaldre. Vi taler om at blive som børn igen, men ved dog godt, at for rigtigt at kunne holde jul fordres der af den voksne en ikke ringe menneskelig modenhed. Og netop på det tidspunkt, hvor barnesindet så småt begynder at modnes efter mere voksne mål, kan det komme til en krise for barnet. Den illusionsløse hverdag trænger sig ind på barnesindet med sin ve, sin frygt, sin farveløshed, og kan gøre alt så sært trøstesløst for barnet, der også i denne situation har sin barnlige naturs tilbøjelighed til at opleve stærkere end den voksne og hærdede. Og da kan julen blive som en tør, runken skal om en stor tomhed.

Her har vi da en ung juleløs, som uden rivninger og skænd skal have lov til at blive stående udenfor julestuens dør, indtil han eller hun måske en dag selv banker på igen. Barnet har forpuppet sig, ikke af opsætsighed, men ganske enkelt i naturens orden. Denne puppetid er en tid, hvor alt kan blive svært for barnet, fordi det vil nå så meget. Fordi det må tage sig selv så forfærdelig højtideligt og dog føler sin egen usikkerhed som et blylod i bevidstheden. Den demonstrative sparken til højre og venstre er i denne situation simpelthen en nødværgehandling, en naturlig reaktion overfor noget, der har mistet sit sande indhold for denne ganske unge. Og som sådan en moralsk forudsætning for, at han eller hun engang selv kan finde frem til en positiv og sund holdning overfor hele sin tilværelse som menneske.

AL TAGER SIN TID (det gjorde det også for Dem og mig). Det er ikke godt at forstyrre den naturlige udviklingsproces. Puppen skal briste af sig selv. Først da er sommerfuglen færdig.

epistolaren

Af **Hans Mølbjergs** prisbelønnede roman **Gården** bringer vi her det kapitel, der levende

JULEN PÅ GÅRDEN

For at sikre læserne den fulde tilegnelse af nedenstående kapitel af *Gården* er det nødvendigt at bemærke, at Anton og Anine har søgt at få deres svagelige plejedatter Klara optaget i sygekassen. Optagelsen bliver imidlertid nægtet, fordi Klara er angrebet af tuberkulose. Dette betyder dels et økonomisk tab for familien, dels bliver Anton og Anine grebet af angst for, at Klara skal blive offer for tuberkulosen, der i forvejen har sanket en rigelig høst i familien.

DER herskede en tavs fortryllelse over bordet, hvor Anine havde samlet børnene om sig. Hun lærte dem også at lægge papiret sammen, klippe fine strimler i det og rulle det til asters. Selv lavede hun en rose af blegrødt papir, der var crepet over en strikkepind. Sådan trylledes blomsterne frem. De kunne lægges i en æske og gemmes uden at visne.

Når julestadsen var tilside, blev en tung dej lagt midt på bordet. Hver fik sit stykke og trillede snavset fra hånden ind i de lange strimler, der blev soppet ud i pebernødder.

Klara og Jerik fik betroet kagerullen og glattede dejgen ud til en papirtynd flade. Med et lille tandhjul skar de den ud i strimler til kranse og kringler.

Ude i køkkenet stak ovnen af hede. Pladerne blev taget ud, de friskbagte kager lagt til side og nye anbragt.

Efterhånden fyldtes dåserne. Til allersidst blev kjejerne skåret ud og slynget ind i sig selv. De blev lagt i kogende fedt og lae sig på bunden af gryden, indtil de under stille syden dukkede op til overfladen.

Så skete det forfærdelige, at grisen blev slagtet.

Børnene gemte sig rundt omkring, men hylet skar gennem alle mure. Det føltes, som var det dem selv, det frygtelige overgik.

De kunne ikke skjule sig for det nogen steder. Nysgerrigheden drev dem til gerningsstedet.

Blodet løb tykt og rygende ned i et fad til blodpølse. Grisens skind blev skoldet og skrabet. Da alle indvolde var taget ud, blev liget klynget op under en bjælke i loftet med en nagle gennem hver skank.

Ved sengetid famlede ungerne sig igennem det mørke bryggørs ud til kostalden for at besørge deres ærinde. Kesse løb mod grisen og stødte uforvarende hovedet ind i den kolde, døde krop.

DEN SIDSTE formiddag sad Niels og Jakob ude i kostalden og skrællede kartofler, mens de fyldte stalden med salmer:

Vi løber dig med sang imod
og kysser støvet for din fod ...

De sang ordene helt uden at forstå dem, men fyldte dem uden at vide det med deres trods. Sådan havde de lagt sig på gulvet som små og sølet sig til i fejeskarnet, efter at de var vasket til natten.

Den ene spand efter den anden fyldtes med kar-

tofler. Når der blev hældt nyt vand på hver dag, kunne de holde sig sådan, og drengene slap for skrælningen i juledagene.

Bagefter tog de fat på fodtøjet og børstede, til alle støvler og sko skinnede langt væk.

Allerede klokken tolv begyndte alting at blive mærkeligt. Det var ikke middagsmad som sædvanlig, men kold mad med sylte og varmt øl.

På trinnet af den slidte lofttrappe lå der et bundt julekort. De var fulde af nisser, sne og frost, men udenfor var jorden stadig sort. Den havde ligget sølet hen med spirende marker, indtil nattefrosten til morgen havde spændt sine små, sprøde sejl over pytterne på vejen, og jorden størknedes til et logulv, der lød klingert og festligt under træskoene.

Det var jul. Det forjættende, der lå forude, kunne ikke rummes i ord. Det var kulminationen af højtid og rare ting, der levede i forventningen fra det ene år til det andet.

KLARA var gået ind og havde lagt sig på sengen i soveværelset. Hun var blevet træt af de mange forberedelser og ville hvile sig lidt i mørkningen.

Hun havde fået syet en kjole af det fine blå stof og været inde i byen og blive fotograferet med den på. Hun skulle også have den på i aften inde ved træet. Men Klara var angst. Hun var bange, hun skulle blive syg og gå glip af juleaftenen.

Det var sket sådan engang før. Betændelsen i kirtlerne havde pludselig bredt sig til øjnene. Da hun ville se ind i lysene og herligheden, sved det af smerte. Far havde båret hende omkring træet, men hun havde gemt sig mod hans skulder og grædt.

Jerik havde løst hende af ude i køkkenet. Han kom ind og satte sig på en stol i mørket ved siden af hende. Han sad der som en betryggende magt. Når Klara holdt justits i flokken, havde hun altid kunnet regne med Jeriks kræfter til at sætte retfærdigheden i respekt.

— Jerik, klagede Klara. Bare det ikke går ligesom den jul.

Jerik huskede det godt. Han ville trøste hende, men vidste ikke, hvad han skulle sige og blev siddende tavs og beklemmt.

Julens liflige dufte trængte ind til dem gennem dørspærken. Telefonen ringede med en påtrængende og fjern lyd inde i spisestuen. De hørte moderen gå og tage røret. Stegen spragede og knitrede i stilheden

og rørende skildrer julen, som den formede sig hos familien på den nordjyske gård

derude, indtil hendes slæbende skridt igen lød over gulvet.

Klara havde lyttet anspændt. — Mor, kaldte hun, hvem var det, der ringede?

— Det var sømand Marie. Hun ville vide, om vi var færdige til at holde jul, sae Anine med påtaget ro. Klara rejste sig over ende og så ind i moderens ansigt, der var blegt mod det svage lysskær, der faldt ind fra køkkenet.

— Mor, sae hun alvorligt, det var læge Therkelsen, der ringede.

ANTON gik ude i kostalden og gjorde alt i orden. Det stampede hult ude fra stalden. Hestene havde fået deres havre og prustede hoverende ned i krybben.

Køerne havde fået en gift hø ud over rationen og gumlede af tilfredshed. De stod i en lang række, pæne og børstede og med de værste klatter revet af halerne.

Grisene lå lunt i deres strøelse.

Anton følte tilfredsheden ved at mærke den omkring sig. Alt var fred bag ham. Han kunne gå ind til højtiden i stuerne.

Anine hørte hans skridt i bryggerset og gik ud for at sige det til ham. Da han kom ind lidt efter, var hans ansigt gråt. Armene hang slapt ned. Han kunne intet sige. Trækkene i hans ansigt var forpinte.

Klara kom og lae ansigtet mod hans skulder.

— Så havde alting været forgæves, stønnede det gennem ham. Det skred omkring ham. Klara kom ikke i sygekassen. Nye byrder var lagt på gården.

Anton og Anine kunne dårligt beherske deres bevægelse. De havde gået den tunge gang bag de afdødes kister. Nu så de døden dukke op igen i deres hus.

Børnene så forældrenes ansigter. De forstod, at noget forfærdeligt var sket og græd uden at vide hvorfor.

De havde deres sorger til hverdag, når en kugle var trillet gennem et hul i gulvet, eller de havde mistet en kat på grusom vis. Men omkring dem var der stadig en verden, der var stor og sikker.

Nu så de faderen og moderen bryde sammen og følte grunden synke bort under sig.

Klara fattede ikke rækkevidden af det skete.

— Far og mor, trøstede hun, jeg er slet ikke så syg. Jeg er her jo endnu.

KNAPPENALENE sodedes over lyset. De var sat fast i et penneskaft. Først når de var glødende, blev de stukket ind i den smeltende stearin. Lyset størknede, og nålen sad fast. Det var et omstændeligt arbejde. Kesse sad med det over den hvide dug på spisebordet.

Julenadveren var spist i tavshed. De største var gået ud for at malke. Andre hjalp til i køkkenet. Klara var overtalt til at hvile sig, så hun kunne være oppe til juletræet.

Kesse stak de glødende nåle ind i det ene lys efter det andet, mens de forskellige blev færdige omkring ham. Klara kom og tog lysene. Hun gik ind til juletræet sammen med forældrene. De andre måtte vente udenfor.

Minutterne var lange af ugers og dages forventning om timerne inde ved juletræet.

Stuerne derinde lå uberørt hen og blev kun betrådt ved højtiderne. Men i ubevogtede øjeblikke havde de listet sig derind — forsigtigt, fordi døren bandt i karmen og knirkede. De var derinde i tankerne og så de fine huller i stole- og bordben, hvor ormene åd deres gange ind i den duftende mahogni. Nedenunder lå der

små bunker som småaffald efter det tilintetgørelsens værk, der langsomt fuldbyrdedes.

Fine ting stod omkring på broderede stykker. En porcellænsvase, der også var købt på auktion, stod på to ben. Det tredie var knækket af, men et sammenkrøllet stykke papir var lagt under. Det vendte ind mod væggen og sås ikke.

Der var to porcellænsunde med øjne som vingårds-snegle. Anines yngste broder havde sejlet dem hjem fra England. Nu sad de på vagt med deres glinsende porcellænskrøller og med påmalet lænke i stivnet trofasthed foran chatollets hemmelige rum. På væggene hang bedsteforældrene i tavs ærværdighed.

Luften var altid kold og rå derinde. Fugten åndede ud af væggene og skinnede i tapetets blomster.

Kun juleaften blev der fyret op derinde.

ENDELIG gik døren op.

Træet stod der midt i stuen og bar lysene på de udstrakte grene med en glitrende stjerne som en glorie over sig.

Lysene strålede med mindet om de svundne juleaftener, og feststemningen tændtes i sindene. Husets salmebøger lå på skrivebordet. Der skulle vælges en salme. Klara foreslog »Den yndigste rose«.

Anton gik forrest med Klara i hånden. Anine fulgte efter med sine slæbende skridt og med Mariane efter sig. Bagefter kom hele flokken, de mindste først — tilsidst Severin, der holdt Klara i hånden og sluttede kæden.

Klara sang salmen af sit hjertes inderste. Der var overgået hende noget stort og mærkeligt. Gud havde af en eller anden grund grebet ind i hendes liv:

Min Jesus den dejligste pøde

blandt syndige mennesker groede.

Anton gik med usikkert stødende gang, som om han måtte søge fodfæste for hvert skridt. Med brudt stemme fulgte han salmens ord:

Forhærdede tidselgemytter

så stive som torne og støtter,

hvi holder I eder så ranke

i stoltheds fordærvede tanke?

Han formede ordene med munden. En hæs lyd kom op gennem struben. Han følte hårdheden smelte i sig. Han knugede Klaras hånd og søgte et holdepunkt i ordene:

Lad verden mig alting betage,

lad tornene rive og nage,

lad hjertet kun dåne og briste,

min rose jeg aldrig skal miste.

Alles øjne var tryllebundet af træet og lysene. De mindste så takserende på hjertekurvenerne. Deres øjne hang ved en fugl af gulmalet celluloid med en rigtig hønsefjer til hale. De kiggede langt efter de sølsomme ting, der tittede frem, engle, der blæste trompet, og store, stille svaner inde bag de mørke grene.

Man satte sig til rette, faderen ved skrivebordet, der blot blev benyttet denne ene gang om året. Under det lå et grævlingeskind. Dyret havde villet bide ham i hælen, men han kom det i forkøbet og flækkede nakken på det med en spade. Nu trådte han det for altid under sine fødder.

Anton holdt bogen ud foran sig og læste juleevangeliet:

Og det skete i de dage, at en befaling udgik fra kejser Augustus, at alverden skulle skrives i mandtal...

Alle var indstillet på det betydningsfulde i teksten. Faderens stemme blev mere og mere sikker og hørlig under læsningen. Her var det salighedens budskab, der vejede alle jordiske ulykker op. Her fandt de juleglæden, der var nægtet dem. De fandt varsomheden

omkring barnet i krybben. Sådan havde forældrene knælet ved Klaras vugge.

Nu skete det een gang til. Og barnet var et under, der skulle gøre alle sunde og samle dem hjem til Gud.

For børnene fik evangeliet sin almagt ved herlighederne, der strålede foran dem. Billedet af barnet og hyrderne gik sammen med lugten af brændte grene, synet af godterne og de kulørt skinnende glaskugler bag det udslagne englehår.

Stearinlysenes røgelse bredte sig i stuen. Tankerne hvilede forventningsfuldt ved gaverne, der snart skulle deles om, kongeligt som i juleteksten.

Fred på jorden og i menneskene Guds velbehag, sluttede faderen. Der var helt stille efter ordene. Et enkelt lys knitrede i en gren ovenover. Alle sad tavse. En mildhed, som var Guds velsignelse, sænkede sig i deres sind.

»Dejlig er jorden«, blev der sunget igen, »prægtig er Guds himmel. Skøn er sjælenes pilgrimsgang — gennem de fagre riger på jorden — gå vi til Paradis med sang«.

Børnenes øjne søgte pakkerne, der var lagt ind under træet.

— Vi glemmer helt gaverne, udbrød Klara og forløste stemningen. Forventningen knitrede i papiret, der blev pakket af og udløstes i stum forundring. Jerik fik en ny savbuk. Kesse og Niels hver sin æske med farvelade og en tegneblok. De gik straks i gang med at tegne.

Jakob vikled en trompet ud af papiret. Den strålede i lueforgyldning og lød som lurerne om Jerichos mur.

Under almindelig opmærksomhed baksede Mariane med en meget stor pakke. Det viste sig at være en hel dukkevogn. Indeni sad en levende dukke, der lukkede øjnene, når hun blev lagt ned på ryggen.

Klara fik en bog fra Lohses forlag.

Kun Severin var utilfreds. Han var konfirmeret og hørte til de voksne, der fik nyttige gaver. Han havde fået et par nye sokker og et julehæfte. Det var ting, der skulle have været købt alligevel. Han så på de andre, der legede med deres ting, og følte sig inderlig snydt.

Det kradsede mod døren. En ynkelig piben lød udenfor.

Kaj var vågnet op på sin sæk ude i bryggerset. Han havde på fornemmelsen, at der foregik noget særligt i huset. Ved lumske greb fik han døren lirket op ind til køkkenet og smuttede gennem den åbne dør ind i spisestuen.

Døren blev lukket op. Han for ind i stuen og fejede selvudslettende med halen, så ryggen bugtede til begge sider. Han peb og bad med syge øjne om at blive i stuen. Han havde endnu kulden fra bryggerset hængende i pelsen og bragte et frisk pust med sig.

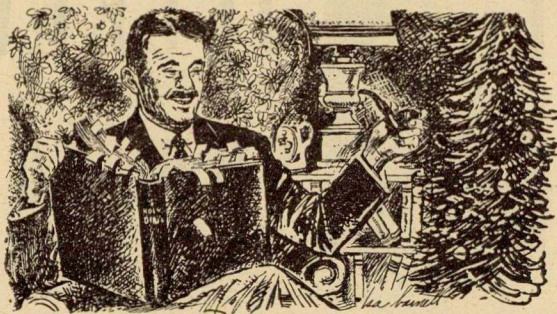
Han kom for nær til træet og ramte de nederste grene, så der kom uorden i stadsen.

— Sæt dig hen til kakkellovnen, beordrede Klara.

Kaj installerede sig lydigt og snappede en småkage i luften. Den forsvandt i et gnask. Han smagte ikke på den, men så forslugent mod fadet med dets småkager og pebernødder og peb, hver gang de andre forsynede sig.

Der var to dadler og en figen til hver. De kom langt borte fra og var som en åbenbaring. Niels og Kesse fandt ud af at lukke øjnene, mens de tyggede. Så så de østerlandet med de tre vismænd, der sad på tavse kameler under nattehimlen, og stjernen lyste over dem.

Lysene brændte ned under sprutten og slukkedes eet efter eet.

Kender De jule-evangeliet?

BIBELen indeholder de ældste bøger i verden. Nogle af disse er forfattet for mere end 3300 år siden, eller et tusind år før nogen anden historie blev nedskrevet.

Efter bogtrykkerkunstens opfindelse er bibelen blevet trykt i millioner af eksemplarer og oversat til mere end tusind forskellige sprog. Med fuld ret bærer den titlen »Bøgenes bog«.

En ejendommelighed ved den er de bibelske skrifers indbyrdes overensstemmelse trods de mange forskellige forfattere, der gennem tiden er blevet inspireret til at skrive om Guds væsen, egenskaber og vilje.

VORT kendskab til bøgernes bog er naturligvis individuelt. Men juleevangeliet kendes af alle mennesker i de kristne lande, det er nøje forbundet med årets store højtid, og dets budskab føles af mange som et stærkt personligt anliggende.

Ind under jul er der grund til at stille nogle spørgsmål med tilknytning til begivenhederne omkring den første jul, således som vi kender dem fra bibelen.

Hvor mange af spørgsmålene kan De besvare ved egen hjælp, og hvor mange kan De henvise til det rette sted i bibelen? Når De har nedskrevet Deres besvarelser, kan De sammenligne dem med løsningen på side 42.

1. Hvad hed englen, der bragte Jesu moder budskabet om, at hun skulle føde en søn?
2. Hvilken præst i Israel fik omtrent samtidig et budskab af en engel?
3. Hvem var kejser i det romerske rige omkring Jesu fødsel?
4. Han udstedte en forordning, der medførte, at Jesus blev født i Bethlehem. Hvilken?
5. Hvilken slægt hørte Kristus til på møderne side?
6. Hvad sagde englenerne til hyrderne på marken?
7. Kan De huske, hvem der kom for at tilbede barnet og dets moder?
8. Hvem ville slå Jesusbarnet ihjel?
9. Hvad hed de to gamle, der velsignede det lille Jesusbarn i templet?
10. Hvad var det, Gud åbenbarede Josef i en drøm?

Tchanchet.

JULEEVANGELIET som folkedrama

Kaptaajnen.

I den belgiske by Liège har man en morsom og populær tradition til glæde for dem, der ynder religiøse beretninger eller holder af at drømme sig tilbage til riddertiden med dens eventyrlige fejder, ædle skikkelser og sagntildragelser, hvori retfærdighed og kærlighed sejrer. Det er marionet-teatret.

Før den første verdenskrig eksisterede der ca 40 små marionet-teatre, som spillede regelmæssigt. I dag er der kun to tilbage. Det ene holdes i live af en kunstsnedker, som med økonomisk støtte af kommunen arbejder med marionetterne i sin fritid. Det andet holder til i et af byens museer, der har erhvervet dukkerne og kulisserne af de tidligere private ejere, således at de nu udgør en usædvanlig righoldig samling. Det siger sig selv, at museet har vundet i popularitet ved denne erhvervelse.

I forestillingerne medvirker altid — hvadenten det er religiøse spil eller farvestrålende ridderdramaer — en person ved navn Tchanchet. Han er for Liège-borgeren, hvad vi herhjemme forestiller os ved en københavner med »k«. En ræsonnør med humor og karaktertræk som en af byens egne. Tchanchet er klædt i blå arbejdsstrik, lange bukser og træsko. På hovedet har han ofte en kasket.

Et komplet marionet-spil omfatter intet mindre end 150—200 personer. De »almindelige« personer såsom soldaterne er 50—65 cm høje, ridderne noget større, mens enkelte særlig fornemme dukker kan være over en meter.

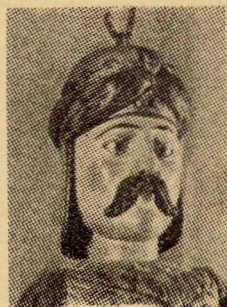
Det mest rørende stykke i marionet-teatrets repertoire er uden sammenligning

»Fødslen«, der også har titlen: Den store naive tragedie. Dette stykke spilles juleaften for en tætpakket sal af folk fra kvarteret, mest arbejdere med koner og børn, men der kommer også enkelte velhavere og studenter.

Det ejendommelige ved både handlingsgangen og dialogen er det kolossale tempo, som den folkelige overlevering har givet tildragelserne i juleberetningen: Marias bebudelse, mandtals-skrivningen, rejsen til Bethlehem, de hellige tre kongers tilsynekomst, fødsels-scenen i Bethlehem, Herodes' befaling til børnedrabene og flugten til Ægypten — alt dette flyver over scenen med en fart, som lader hånt om sceneskifter og naturlige overgange fra det ene led i beretningen til det andet. Og nu og da griber Tchanchet ind i handlingsforløbet med optrin og betragtninger, som har mere med belgisk folkepsyke og lune at gøre end med juleevangeliet.

Men netop dette lyntempo strikket sammen med hjemstavns folklore og anskuet ud fra et jævnt folkeligt syn giver et helhedsbillede af en primitiv og forsoren charme. — Ved midnat går tæppet, og til syne kommer nogle kulisser, som viser en sø domineret af en stor tung borg. Til siderne står nogle træer, der angiver skov, i det fjerne skimtes bjerge. En lille »lem« kan åbnes i himlen, sådan at Bethlehemsstjernen kan komme til syne.

Nedenfor giver vi — på grundlag af stenografiske referater fra forskellige fremvisninger af »Fødslen« — en prøve på det ejendommelige juledrama, som helt taler for sig selv.

Herodes.

JULEDRAMAET MED MARIONETTERNE

JOSEF

(kommer ind fra højre):

Ah, efter at jeg har mødt min naboerske, kan jeg ikke længere samle mig om mit arbejde. Jeg vil gå hen til hende og spørge, om hun vil tage mod mit hjerte og min hånd.

(Maria kommer ind. Han kaster sig til jorden, så han omtrent forsvinder i kulissen):

Maria, min naboerske!

MARIA

(med blød, ret høj stemme):
Josef, Josef, min nabo.

JOSEF:

Ah, Maria, jeg kommer for at spørge jer, om I vil tage mod mit hjerte og min hånd.

MARIA:

Men Josef, hvad tænker I dog på? Jeg er endnu alt for ung, og det lidt, som jeg tjener, er nok til

at leve for. Tænk ikke mere på det, Josef.

JOSEF

(med en frygtelig skælven, der skal røbe hans smerte):

Som I vil, Maria.

Han går ud, men vender påny tilbage og anholder om hendes hånd. Hun giver ham en ny kurv. Josef forlader sønderknust scenen.

I det samme kommer en engel til syne for Maria).

Marionetdukkerne i det belgiske marionetteater opstillet til scenen omkring krybben. Fra v. en af de hellige tre konger, kaptajnen, en bondekone, den hellige moder, jesusbarnet, Josef, Tchanchet samt de to øvrige af de hellige tre konger.

ENGLEN:

Jeg hilser dig, du nådefulde, Herren er med dig, du er velsignet blandt kvinder.

MARIA:

Min gode engel, jeg er så forvirret ved disse ord, at jeg ikke fatter meningen med din hilsen.

ENGLEN:

Frygt ikke, Maria, thi du har fundet nåde for Gud. Du skal blive svanger og til verden bringe en søn, hvem du skal give navnet Jesus. Han skal vokse og få navnet søn af den almægtige. Gud Herren vil give ham Davids trone. Han skal regere i al evighed over Jacobs hus, og hans væld skal være uden ende.

MARIA:

Undskyld, men hvordan skal det gå til?

ENGLEN:

Den hellige ånd vil stige ned til dig, og den almægtiges kraft vil kaste sin skygge over dig. Det er derfor, det hellige barn, du føder, skal kaldes Guds søn.

Du har jo selv erfaret, at Elisa-

beth, din kusine, er blevet svanger med en søn i sin alderdom, og hun, som kaldtes gold, er nu i sjette måned, fordi intet er umuligt for Gud. (Englen går. Josef kommer ind for tredje gang for at anholde om Marias hånd. Hun siger ja. Maria går for at besøge Elisabeth. Da hun kommer tilbage, møder hun Josef, som hun betror noget, så går hun hjem til sig selv. Josef står tilbage).

JOSEF

(med alvorlig stemme):

Min Gud! Min Gud! Hvad er det, jeg hører? Maria er i omstændighed! Hvad skal jeg gøre? Jeg må bort! Jeg vil hente mine redskaber og forlade hende... (I dette øjeblik kommer englen til syne. Josef kaster sig på knæ).

ENGLEN:

Josef, Josef! Hvorfor frygter du? Det, som Maria bærer i sit skød, er Guds og den Helligånds værk. Hun skal føde en søn, som du skal give navnet Jesus, og han skal blive stor og ligne sin fader, han skal frelse verden. (Englen forsvinder. Josef går ud. Kong Herodes kommer ind. Han giver ordrer til en kaptajn).

HERODES:

Kaptajn, vil I meddele til byens borgere, at alle skal lade sig skrive i mandtal i deres fødeby.

(Josef og Maria drager til Bethlehem. På vejen gør de ophold i en stald, det eneste logi, de kan finde.)

Dernæst ser man de hellige tre konger følge Bethlehemstjernen. De møder Herodes, før de når krybben, og fortæller ham budskabet om det hellige barn.

Tæppet falder

for mellemakten. En harmonika spiller Marseillaisen.

2. afdeling.

Da tæppet går op igen, ser man krybben. Barnet Jesus hviler mellem jomfruen og Josef. Tchanchet kommer ind, Liège-beboernes populære helt. Han er folkets avis og rygtebærer. Han kommer i spidsen for de simple hyrder. De trækker sig tilbage for at lade de hellige tre konger bringe barnet deres hilsen. Englen viser sig og meddeler, at Herodes er på vej i spidsen for sine soldater.

Derefter ser man flugten til Ægypten, der er stykkets mest poetiske scene.

TCHANCHET

(går og sår en mark til med overdrevet store bevægelser. Han taler dialekt):

Rif! En håndfuld hér! Raf! En håndfuld dér. Og hopla: en håndfuld hér! Ikke så ud over vejkannten. Dér mangler en håndfuld. Jeg tror snart, jeg holder op for i dag. (Josef og Maria kommer ind).

JOSEF:

Sædemand, min ven, vi er forfulgt, må vi flygte ind over din mark?

TCHANCHET:

Nej, det kan I tro, I ikke må. I kan jo se, jeg er i færd med at så den til. Bare I var kommet nogle minutter før.

JOSEF:

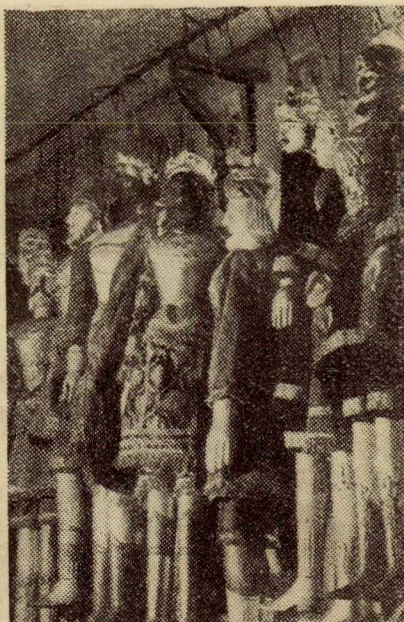
Kære ven, lad os gå over marken. Jeg lover dig, at så snart vi er udenfor fare, kan du høste dit korn.

TCHANCHET:

Vil I virkelig have, jeg skal tro på den? Men skidt, gå I bare over. Det er synd for den lille.

JOSEF:

Din velgerning vil altid være bevaret i mit hjerte.

Marionetteatrets dukker hænger i snore parat til at gøre deres entré på scenen. I et komplet marionettespil medvirker 150-200 dukker, flere af dem er op til en meter høje, og alle er meget smukt udstyret.

(Maria og Josef flygter over marken, straks efter kommer Herodes.)

HERODES:

Sig mig, min ven, har du set en ældre mand og en kvinde komme her forbi med et barn?

TCHANCHET:

Om jeg har set nogen, herre? Jeg har haft travlt med at så, og nu har jeg travlt med at høste. (Kornet er skudt mirakuløst i vejret.)

Herodes giver ordre til mord på alle børn. Kaptajnen og fire soldater kommer ind fra højre.

KAPTAJNEN:

Bataillon holdt! (De standser) Hør her, kære venner, efter vor konge Herodes' ordre må vi slå alle børn af hankøn under to år ihjel. Jeg be'r jer at se jer godt for og ikke tage fejl af kønnet. Hvis nogen af jer skulle savne forudsætningen for at kende hankøn fra hunkøn, bedes han sige til, for jeg ønsker ikke, at det skal hedde sig, at kong Herodes' soldater har begået fejl af uvidenhed, da de dræbte de små. Afsted, lad os få det ordnet i en fart.

(Da barnemordet er forbi, går soldaterne ud. Ind kommer en mængde jævne mennesker, der begynder at synge en gammel val-lonsk melodi, som hele publikum falder ind i).

VEL LEVER JULEMANDEN

EN kold decemberaften for godt 50 år siden fandt en af redaktørerne på det store blad *New York Sun* mellem dagens post dette lille brev:

Kære hr. redaktør! Jeg er otte år. Mange af mine veninder siger, at der slet ikke er nogen julemand til. Far siger, at hvis det står i *Sun*, så passer det. Vær så god at svare mig: Er der nogen julemand til? – Virginia O'Hanlon.

Redaktøren, den kendte journalist Francis Church, blev så optaget af brevet, at han svarede med en artikel, der dagen efter stod i *Sun* som et brev, rettet til Virginia.

KÆRE VIRGINIA! Dine små veninder har uret. De er alt for stærkt påvirket af en tidsalder fyldt af tvivl. De tror kun på noget, de selv kan se eller forstå med deres små hoveder. Men alle hoveder er små. Mennesket er blot et lillebitte insekt sammenlignet med den store verden, sammenlignet med al den klogskab, sandhed og viden, der findes i verden.

Selvfølgelig er der en julemand til, Virginia. Han eksisterer lige så sikkert som kærligheden, storsindet og hengivenheden. Du ved da, at disse begreber findes, og at de skaber skønheden og glæden i dit liv. Hvor trist ville verden ikke være, hvis der ikke fandtes nogen julemand. Så var verden lige så tom, som hvis der ikke fandtes små piger som dig. Så ville der jo ikke eksistere barnlig tro, heller ingen poesi, ingen romantik og intet som helst, som kunne levendegøre julemanden, give ham skikkelse. Det store, klare lys, der opfylder verden, ville være til-dækket.

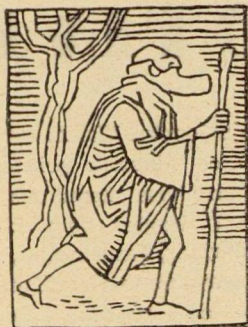
Hvorfor vil man ikke tro på julemanden? Du kunne lige så godt sige, at du ikke vil tro på eventyrene.

Det kan være, at din fader og alle de mænd, han kender, vil sætte sig op på alle skorstenene juleaften for at forsøge at fange julemanden. Men hvad beviser det, hvis de ikke kan fange nogen julemand? Ingen kan se ham, men det er da ikke bevis for, at han ikke er til. De mest virkelige ting i verden er dem, som hverken børn eller voksne kan se. Har du nogensinde set feer danse? Naturligvis ikke, men det er da intet bevis for, at feerne ikke eksisterer. Ingen kan begribe eller forestille sig alle de usynlige vidundere i verden.

Du kan åbne et lille barns rangle og se, hvad det er der får den til at rasle. Men låget, der dækker for de mest usynlige ting i verden, sidder så fast, at end ikke verdens stærkeste mand kan tage det af. Kun troen, fantasien, poesien, kærligheden og romantikken kan skubbe låget bort og åbne for synet ind i den unaturlige skønheds verden. Er denne forklaring da rigtig? Ja, Virginia, intet andet er så rigtigt.

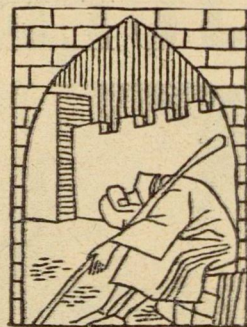
Ingen julemand? Hvor kan du tro det? Han lever og vil altid leve. Tusind år frem i tiden lever han og vil stadig glæde børns hjerter.

SÅDAN skrev Francis Church en decemberdag 1897 som svar på et lille troskyldigt brev fra en otteårs pige. Church er forlængst død, og Virginia O'Hanlon er vel nu en bedstemor på 60 år, der har børnebørn, som glæder sig til julen. Og tror på julemanden. De kan få sort på hvidt for, at han lever. For hver eneste juledag siden 1897 har man i *New York Sun* kunnet læse denne lille artikel om julemandens eksistens. Også i år vil den være at finde i det store blad. Julemanden lever... og forsvaret for ham lever også.

JULENS STEDBARN Ahasverus

Sagnets evige jøde flakker rundt i hele verden, og netop juleaften siges han at være jordens ensomste menneske

MENS alle hygger sig lunt inden døre juleaften, må een fortsætte sin trælse gang i den mørke vinternat, pint af samvittighedsnag, jaget frem af sin synd, afskyet af Gud og mennesker. Kun hvis han finder et plovjern glemt under den stjernestrøede decemberhimmel, må han denne ene aften i året hvile et øjeblik for at strække de mødige ben. Men den plov, som juleens stedbarn har hvilet på, bliver sløv og ubrugelig. Så bonden skal nok huske at få sin plov i hus, før højtiden op-rinder.

Det er Ahasverus, den evige jøde, som selv juleaften, ja, netop juleaften, er mere ensom end den største synder mod menneskelige love.

REGENDEN om den evige jøde, der må vandre om indtil Kristi genkomst, synes at være opstået så sent som i det 12. århundrede blandt de østerlandske kristne. I en beretning fra 1229 fortæller en munk, Mathæus Parisiensis, at da Jesus stod anklaget for Pilatus, var Ahasverus dørvogter — iøvrigt under navnet Kartafilos. Da frelseren førtes ud af retssalen, slog han ham og sagde:

— Gå hurtigere, Jesus, hvorfor tøver du?

Jesus så alvorligt på dørvogteren og sagde:

— Jeg går, men du skal blive, indtil jeg kommer igen.

Fra den stund vandrede dørvogteren omkring i alle lande.

Muhammedanerne har et lignende sagn om en til evig tid omvandrende synder, Es-Samiri, der ifølge koranen blev forbandet af Moses, fordi han havde støbt guldkalven til Israels børn. Om dette sagn ligger til grund for det af Mathæus Parisiensis berettede, er dog et spørgsmål. Sikkert er det, at middelalderen igennem berettedes legenden gang på gang, stadig med nye tilføjelser, idet navnet Kartafilos var skiftet til Ahasverus. Dette forekommer første gang i en tysk folkebog, der samtidig gør den ulykkelige til skomager i Jerusalem.

Imidlertid skal der ikke meget til at gøre et sagn til virkelighed, specielt i tider, hvor både tro og overtro er stor. Det varede ikke længe, før adskillige kunne forsikre, at de havde truffet »den evige jøde« personligt. Fra begyndelsen af reformationsårhundredet optrådte Jerusalems skomager tid efter anden omkring i Europas byer, i Hamborg og Moskva såvel som i Ålborg og Madrid.

Set brev fra Hamborg, dateret juni 1564, fortæller biskop v. Eitzen, at han vinteren 1542 i en kirke(!) traf en sælsom gammel mand, som forsikrede, at han var Ahasverus og havde levet siden

Kristi tider. Von Eitzen og rektoren ved byens latinskole underkastede den gamle et skarpt forhør, men han kunne svare for sig. De to lærde herrer blev overbevist om, at de havde haft »den evige jøde« for sig.

I 1575 traf to udsendinge fra hertugen af Holsten Ahasverus på vejen til Madrid. Da talte han spansk. Nogle år senere viste han sig i Strasbourg, hvor han til øvrigheden opgav, at han 200 år tidligere havde besøgt byen. Dette bekræftedes af stadens arkiver! Iøvrigt vakte det ved denne lejlighed en vis mistanke, at han talte så godt tysk, men han forklarede, at Vorherre havde forlenet ham med evnen til at tale alle landes sprog. I 1604 underholdt han sig da også på fransk med et par adelsmænd, der var på vej til Henrik IVs hof, og han har i det hele taget med for-kærlighed dyrket standspersoner, idet der i 1618 kom et flyveblad, der berettede om de standspersoner, han havde mødt i alle Europas lande.

I 1633 lod han sig atter se flere steder i Tyskland, senest i Leipzig, hvor han dog blev berygtet som en simpel og meget grådig tigger.

I midten af det 17. århundrede synes »den evige jøde«s popularitet at have været størst. Han var endda årsag til flere doktordisputatser. En af disse søgte at bevise, at der var to evigt vandrende jøder, såvel Kartafilos som Ahasverus. Hen mod oplysningstiden blegnede dog populariteten, og det sidste, man har hørt om Ahasverus, er, at han den 22. april 1774 passerede Bruxelles. Siden synes det, som om vantroen har slået den ellers udødelige helt ihjel — i hvert fald i Europa.

MAN kan nemt blive enige om, at de mange personificerede evige jøder enten var svindlere eller sindssyge sværmere. Tilbage står legendens etiske værdi som et symbolsk billede på jødefolkets evige, ulykkelige omflakkende liv, set på baggrund af den tanke, at jøderne fornægtede Kristus og derfor til straf blev hjemløse. Som et symbol på det ulykkelige folk har legenden levet sig ind i kristnes bevidsthed, og — som vi har set — endda fået kød og blod. — At

emnet har tiltalt digtere siger sig selv. En lang række forfattere har beskæftiget sig med Ahasverus: Herhjemme bl. a. Høstrup, H. C. Andersen, Ingemann og Paludan-Müller.

MU. da det ser ud til, at jøderne endelig har opnået fast boplads i det gamle land, vil sagnet om Ahasverus vel efterhånden blegne og forsvinde i den skyggekreds af mærkelige fortids-fantasifigurer, som moderne mennesker affærdiger med et skuldertræk ... selv om de alligevel husker at tage ploven i hus julenat.

JULENS KENDTE MOTIVER

En jomfru Maria, der ligner en kinesisk prinsesse, de tre vise mænd fra Østerland i dragter som kinesiske mandariner, Jesusbarnet, der fødes og svøbes mellem Kinas bjerge — må man ikke i den slags ting se et udslag af kunstnerisk fantasi, ja næsten fantasteri? Et fantasteri, som henrykker ved sin ynde og formfuldendthed, men som også forbløffer og måske forarger. For kan selv en nok så stor kunstner tillade sig at afbilde evangeliets personer som kinesere?

Svaret på dette spørgsmål får man, når man tænker på den europæiske religiøse kunst. På kalkmalerierne i vore danske kirker genfortælles evangeliene — men de mennesker, der optræder på billederne, er oftest klædt i middelalderlige dragter som kunstnerne og deres samtidige. Og i renæssancens kirkekunst og religiøse kunst i det hele taget er evangeliets personer gengivet med de italienske, spanske og hollandske renæssancemalers menneskeopfattelse, jomfru Maria er en smuk kraftig renæssancekvinde, Jesusbarnet er af samme type som de små velnærede amoriner, man malede dengang — tænk også på Rafaels engle.

Forstyrrer disse gengivelser vore forestillinger om evangeliene? Vi ved godt, at disses personer levede i »jødeland« og så helt anderledes ud, end kunstnerne har gengivet dem, men det generer os ikke, fordi kunstnerens syn er »europæisk«, et syn, som vi deler uden nærmere spekulationer. Men hvorfor da ikke tage skridtet fuldt ud og erkende, at hvis Maria, Josef o. s. v. forekommer os godt at kunne have været europæisk prægede mennesker, må de lige så naturligt i den jævne kinesers tankegang fremtræde som kinesere.

Det er og har til alle tider været den religiøse kunsts formål at virkeliggøre evangeliernes budskab i et sprog, som alle mennesker kan forstå. Dette har de kinesiske malere som i dette år-

SET MED KINESISKE ØJNE

hundrede har ladet sig inspirere af evangelierne, indset. Derfor maler de Maria som en kinesisk prinsesse og det lille Jesusbarn som et kinesisk spædbarn. Vi må altså i disse kunstneres værker se noget dybere end fantasteri, vi må prøve at trænge ind til kunstnernes idé: at virkeliggøre det fredsbudskab, som englene i Bethlehem for to tusind år siden bragte menneskene, også for kinesere.

De silkemalerier, vi gengiver her, skyldes *Lou Houg-mien*, der stammer fra en gammel kinesisk mandarinslægt. Han er endnu en ung mand, men hans udseende er præget af den yndefulde værdighed, som man finder hos alle kinesere — høje og lave — i hans fødeby Peking. Han burde have tilnavnet *jomfrumaleren*, fordi Mariaskikkelsen inspirerer ham til næsten alle hans malerier, der bærer titler som »Marias kaldelse«, »Jesu fødsel«, »Flugten til Ægypten«, »Familieliv i Nazareth« o. l.

Kinesiske malere har altid været berømt for deres store tekniske dygtighed, og Lou Houg-mien adskiller sig ikke på dette punkt fra sine store forgængere. Han kan gengive det gennemsigtige slør, Maria bærer om hovedet og skuldrene, så man fornemmer dets lethed, hudens farver, så at man mærker dens blødhed, lysets kraft, så man mærker naturens storhed og styrke. For øvrigt minder han ikke blot teknisk om de ældre kinesiske malere. Hans malerier kunne for den sags skyld lige så godt være malet for 2—300 år siden som i dag, for den kunstneriske opfattelse har ikke forandret sig meget i Kina i de sidste århundreder. I ydmyg ånd og med ægte sønlig ærbødighed bestræber en stor skare kinesiske kunstnere af i dag sig på at efterligne de store mestres stil og fremgangsmåde, og dette må ses ikke som mangel på nyskabende geni, men som et udslag af kinesernes store respekt for fortiden og deres næsten religiøse tilbedelse af traditionen.

ÆSEL- MIRAKLET

*En kort fortælling,
bygget over en siciliansk legende*

DE VAR FØDT på samme dag og omtrent i samme time i en smuk og fattig lille siciliansk bjerglandsby midtvejs mellem havet og Ætnas kegle — den berømte vulkan, der skjuler sin ild under sneen.

Byen hed Asinelli. Dens kirke var viet æslernes helige jomfru.

Når der fødtes et barn i denne landsby, fik det straks et æsel forærende af sin gudfader. Hvis det vel at mærke var et drengebarn. Der var derfor lige mange æsler og drenge i landsbyen. Pigerne fik ingenting. De måtte nøjes med deres skønhed. De gamle fortalte børnene, at denne skik med æslerne skrev sig fra Kristi tid. Det var til ære for æslet ved Jesusbarnets krybbe, at man gav alle spæde drengebørn en langøret livsledsager. På den højtidelige dåbsdag blev æslet ført op foran kirken og velsignet af præsten. Det var alle gudfædres ærgerrighed at finde et æsel, der hverken var ældre eller yngre end guds sønnen. Sådan at de to kunne vokse op sammen.

I begyndelsen var æslet barnets legekammerat. Senere blev det hans levebrød. Kun ved hjælp af æslerne kunne man skaffe sig penge i denne vulkanverden, i disse gølge sneklædte bjerge, hvor intet spiseligt kunne gro.

Mario og hans æsel Manoel havde begge set dagens lys en julemorgen efter midnatsmessen. Men Marios moder døde, da hun gav sønnen liv. Barnet levede af mælken fra moder-æslet. Mario og Manoel var altså fostbrødre. Sammen voksede de op til et virksomt liv i fællesskab med bjergbyens andre beboere.

Hver nat drog de i karavane op til Ætnas hvide vulkankegle for at hente sne til Catane, den varmedirrende by nede ved havet. Ad zig-zag-stier, der snoede sig mellem afgrunde og stejle bjergsider, drog de hjemme fra landsbyen ved solnedgang. Man kunne se dem stige til vejrs i en lang karavane på det glatte, farlige bjerg.

Æslerne havde fødder så sikre som geder. Hver

æseldriver fulgte lige bag sit æsel og satte sin fod, hvor æslet havde sat sin.

Således nåede de de evige snemarken. I nattens løb indsamlede de den hvide høst, som de sankede ved stjernerens klare lys. Før morgengry begyndte de nedstigningen, hver bærende sit lille lys, som en procession af st. Hans-orme.

De kom tilbage med snefyldte kurve. For at sneen ikke skulle smelte, havde de tildækket den med palmeblade, plukket i Catanes haver.

Æslerne skulle nå torvet i den varme by ved havet før solopgang. På torvehallernes stenfliser ventede isfabrikanterne dem. Den faste sne fra Ætna blev brugt ved fremstillingen af »frossen limonade« i skiver i flere forskellige farver af smag som citron, hindbær, vanille eller bitre mandler, som sicilianerne ynder stærkt.

Og byens levemænd, der dovent sad på café-terrasserne og nød deres is, havde stor fornøjelse af gennem deres kikkerter at følge de små æsler på deres van- skelige opstigninger og modige nedstigninger.

På stor afstand og med det blotte øje kunne æslerne godt minde om violer, på grund af de lange spidse øren.

MARIO kendte selv dette syn. Når han af og til sad på en af byens café-terrasser og spiste is med cirkusdirektørens datter Carmela, havde han set æselkaravanen slynge sig op over bjergsiden, og han undgik da ikke at få en ubehagelig fornemmelse. Han følte sig som en overløber; hans folk plejede aldrig at indlade sig med de letvendte byfolk. Dernæst var det at sjuske med sine pligter, når han overtalte en kammerat til at føre hans æsel tilbage til bjergbyen og selv blev i Catane. Men særlig pinte det ham, at han måtte svigte den lille Benedetta deroppe i landsbyen. Ganske vist havde han ikke bundet sig til hende; hun var jo så ung. Men det lå i luften mellem dem, at de hørte sammen.

Og alligevel! Han var magtesløst i Carmelas vold.

Han kunne ikke løsrive sig fra hende. Hun var ældre end han, fyrig og krævende. Hun havde besat hans sanser.

CIRKUSDIREKTØREN Dom Pompao Pomposo havde ladet bekendtgøre over hele byen ved havet, at han ville lave en gallaforestilling, som skulle betegne hans karrieres højdepunkt. Når den var overstået, ville han sælge hele sit menageri og leve lykkeligt sammen med sin datter resten af sine dage i familiens palæ — ingen vidste hvor.

Men forestillingen blev udskudt gang på gang; for giraffen havde brækket et ben, da den steg i land fra skibet, der havde bragt dem til byen, og der havde ikke været andet at gøre end at slå den ihjel. Og de tre aber og den dresserede hund var døde af forstoppelse, sagde Dom Pomposo og rev sig i håret. Sælhunden var død af varme straks efter ankomsten til Catane. Det eneste, cirkusdirektøren havde tilbage, var en enkelt løve og sin opfindsomhed. Der skulle stables en succes på benene, inden Dom Pomposo forsvandt. Cirkus'et var fallit.

Da fik Carmela en djævelsk idé, der fristede Dom Pomposo over evne. Cirkusdirektøren solgte giraffens skind til en garver i byens udkant, og for pengene fik han sat plakater op over hele byen og udskreget på gader og torve, at den og den dag på det og det tidspunkt kunne man i cirkus Dom Pomposo se en løve fortære et æsel. Billetterne blev revet væk. Der måtte trykkes flere. Alle ville se dette moderne Nero-optrin.

Så manglede man blot at finde et æsel. Der var ingen at opdrive i selve byen, hvor folk var så fine på det, at de foretrak heste — selv de magre og stakåndede. Men der skulle tilvejebringes et æsel. En forlystelses-direktør kan ikke snyde sit publikum.

VÆRTEN i den kro, hvor Dom Pomposo boede, blev bange for, at forestillingen skulle gå i vasken, for så ville han, værten, måske ikke få de penge, Dom Pomposo skyldte ham. Derfor anbefalede han direktøren at prøve æslernes landsby oppe i bjergene. Cirkusdirektøren strejfede rundt i Asinellis snævre gader på jagt efter et æsel, men alle døre lukkede sig for ham.

Næste dag vendte Mario ikke tilbage til landsbyen sammen med æslerne. Han blev nede i byen. Manoel kendte godt vejen og gik alene hjem. Benedetta åbnede døren for den. Hun kiggede efter, om der var hø i krybben. Hun øsede vand til dyret fra brønden. Hun kaldte den ved kælenavne og kærtegnede dens lange øren.

Og dyret betragtede hende med sine smukke æseløjne, hvori alverdens visdom, mildhed, vemod og resignation syntes at genspejles. De øjne må have set Gud, tænkte Benedetta.

Hun rensede ud i stalden. Så gik hun og lukkede efter sig.

Benedetta elskede Mario. Skønt hun kun var femten år, forstod hun meget af denne verden. Hun anede, at Mario var ved at komme i ulykke.

Da hun kom hjem, tog hun sit sorte sjal over sig og en kurv fuld af blomster på armen. Så gik hun ned ad den eneste vej, der førte til Catane. Hun tænkte, at hvis Mario kom tilbage samme aften, ville hun møde ham.

Det gjorde hun. Men hun traf ham sammen med Carmela. Hun trak sjallet for ansigtet og passerede dem uden at blive genkendt.

Da hun nåede byen, var det allerede mørkt. Der brændte lys i alle caféer. På terrasserne snakkede folk

om forestillingen i cirkus næste dag, den store gallaopvisning. De nippede til deres is og diskuterede, om Dom Pomposo mon selv ville være i buret under det store nummer, hvor lang tid det ville tage løven at fortære æslet, og om æslet ville forsvare sig.

Benedetta blev forfærdet, da hun hørte deres snak. I sin kurv havde hun buketter af bjergblomster, hvis friskhed faldt i byboernes smag. Hun gik rundt mellem bordene og tilbød sine vilde iris og alpeviolier, og samtidig lyttede hun til samtalerne. På den måde erfarede hun det, som alle i byen vidste, men som ingen kendte til i hendes egen landsby. Da cirkusdirektøren var oppe hos folkene i bjergene for at købe et æsel, anede ingen noget om hans hensigter. De havde blot nægtet at sælge, fordi folkene fra Asinelli ikke solgte deres hellige æsler.

Nu vidste Benedetta, hvad der ville ske. Hendes kærlighed gav hende en sjette sans. Da kurven var tom, gik hun tilbage ad den ujævne vej, der førte til hendes landsby.

Ikke et lys brændte bag husenes vinduer, kun den nedgående måne spejlede sig i dem. Hun lukkede porten op ind til Marios gårdsplads. Hunden gøede ikke. Hun åbnede stald døren. Æslet var der ikke mere. Hun råbte deres navne: Manoel! Mario! — Ingen svarede.

I den varmedirrende by bevægede folk sig i tætte stimer mod cirkus, hvor Dom Pomposo modtog tilskuerne stående i manegen, draperet i rødt fløjel.

I landsbykirken lå Benedetta på sine knæ og bad for føden af en statue: æslernes hellige jomfru Maria.

Hun talte fortroligt med jomfruen som til en nærværende person. Hun tryglede hende om at frelse Marios æsel, at redde det levende ud af løvens gab. Hun bad ydmygt om, at der måtte ske et mirakel. Hun bad i det enfoldige æsels navn, påberåbte sig æslet, som med sin ånde havde varmet barnet i krybben, æslet, som havde båret det hellige barn til Ægypten, æslet, som med sin dyrebare last havde holdt sit indtog i Jerusalem på palmegrene.

Nede i byen opflammede Dom Pomposo skrigende sine tilskuere. Det knasede i gruset, da cirkusfolkene kørte buret ind i manegen.

Mario stod udenfor. Han havde ikke mod til at overvære forestillingen og forbandede Carmela, fordi hun havde lokket ham.

Men snart fik mængdens råb ham til at styrte ind. Der mødte ham et mærkeligt syn. Tilskuerne skreg og brølede. De smed rundt med deres hatte, slog stolene i stykker og kylede stumperne mod buret, hvor løven lå døende ved det skælvende æsels fødder og slikkede dets poter.

Publikum følte sig snydt og forlangte deres penge tilbage. Men Dom Pomposo var flygtet sammen med den rasende Carmela, så snart han så forestillingens udfald.

KLOKKERNE ringede fra Sancta Maria kirken i Asinelli. Folk gik fra højmesse, for det var søndag. Mario kom til syne på landsbyens torv. Foran ham gik hans æsel.

Benedetta gik forbi ham uden at se på ham. Men Mario knælede, da han fik øje på hende. Rygtet om, at det var den hellige jomfru, der på Benedettas bøn havde frelst Mario fra synden, havde bredt sig i landsbyen med vindens hast.

Præsten lod klokkerne ringe. De ringede så længe, at Benedetta kom ud af sit hus for at høre, hvad der var sket. Hun mødte Mario, og han tog hendes hånd. Da forstod hun til bunds.

LAPPERNES

Eine Kåiser.

*I dage og nætter stævner
lapperne i pulk og slæde
mod kirkestedet,
hvor julen fejres
med lys og sang og glæde,
og kirkeklokkerne
ringer højtiden ind
i de åbne sind.*

af EDW. WELLE-STRAND

KIRKESTEDET KARASJOK var blændende hvidt, og inde i hvidheden lå de små askegrå hytter klumpet sammen som en dyreflok. Da det blev aften, fik hytterne store gule øjne, som stirrede ud over sneen. Det mindede om en flok rovdyr, som havde slået sig ned i sneen. Dyr, som holdt vagt med deres øjne.

Men himlen fik snart så mange blanke øjne, at de gule rovdyrøjne ikke længere tiltrak sig opmærksomheden, for den blev helt overdryset med stjerner. Og nordlyset flammede i vældige lysbundter over Karasjok. Himlen var som stukket i brand, og enkelte gange blev de pragtfulde nordlys slynget så lavt, at de næsten berørte sneen.

Store og små stjernes kud for som raketter over himlen. Så mange var der, at det var umuligt at tælle dem. Lapperne sagde:

— I morgen bliver det sne. Det stemte. Det blev et så voldsomt snefald, at hytterne blev halvt begravet.

TRE-FIRE dage før jul begyndte lapperne at komme til kirkestedet ad den brede, tilfrosne Karasjokka, elven, som er lappernes alfarvej både sommer og vinter. De kom i pulke og slæder. Lapper fra højsletten og lapper fra lave tømmerhytter langs elven, mennesker i dyreskind. De kom svingende ind på kirkestedet, hujende og syngende. Glade mennesker, som gerne ville vise, hvilke flotte fyre de var i pulke og slæder.

De var klædt i deres flotteste antræk. Kvinderne havde spænder og

PILGRIMSFÆRD

smykker af sølv på brystet, og om halsen havde de viklet silketørklæder i mange farver. Mændene havde brede, dekorative bæltter, hvori der hang knive af en halv meters længde. De fleste var høje, ranke fyre med stærke, vejrbidte ansigter.

De hilste på hinanden med omfavnelser og indkvarterede sig hos slægt og venner i Karasjok. De tog det ikke så nøje med, om de skulle ligge på gulvet eller på en bænk i køkkenet, når de bare fik et sted at lægge sig for natten. Ankomstmåltidet var kraftigt: marvben, kogt rensdyrkød og stærk kaffe med rensdyrost i stedet for fløde.

Det store rykind havde pludselig rykket kirkestedet ud af vinterens tornerosesøvn. Det var blevet interessant og levende med mange mennesker i den eneste gade, overfyldte hytter og overfyldte butikker, hvor lapperne købte julegaver til slægt og venner.

Kærlighedsgaver kaldte lapperne de gaver, de gav de unge lappepiger. Hvis pigen tog mod gaven, betød det, at hun var giverens pige i julen, ja måske helt til næste jul, hvis hun da ikke i mellemtiden havde modtaget en gave fra en anden lappegut, som hun syntes bedre om. Den vragede lappegut ville få sin gave tilbage, næste gang de mødtes i Karasjok.

JA, højslettens folk havde sat sit stærke præg på det idylliske kirkested, hvor de tilsnede hytter var blevet så levende, at de gule øjne i deres vejrbidte ansigter brændte hele natten i konkurrence med nordlyset. Ingen tænkte på at spare på parafinen, når det var jul i Karasjok.

Fra den frosne Karasjokka lød i de lange, muntre vinteraftener sang fra de unge, som kørte kapkørsel med deres slæder.

Vi kørte i dage og nætter med pulk for at komme til Karasjok kirkested. Kulden brændte i kinderne, tårerne løb fra øjnene. Voj. Voj. Voj.

Så kom vi frem og hilste på familien. Vi spiste og drak og havde det godt. Men det bedste havde vi igen. Kapkørslen på Karasjokka. Voj. Voj. Voj.

I Karasjok har jeg truffet pigen min. Hun er kærlig og sød og smiler så vakkert til mig. Hun er blød og varm og har øjne som stjerner. Til påske skal vi giftes i Karasjok kirke. Voj. Voj. Voj.

JULEDAG er himlen over Karasjok høj og strålende blå. Den lille hvide kirke er bare en prik i den store nvidhed, en finger, som peger mod himlen. Tårnet er vejrbidt og ser ud som en udvækst på kirken. Den gamle ringer har iført sig sit stiveste puds. Der er andagt og højtid i hans ansigt, da han griber klokketovet og begynder at bevæge klokken. Den spinkle kirkeklokke har en dyb malmtone, som når ud over hele kirkestedet i den frostklare kirkedag. Lapperne kender disse klokkeklange fra før. De går dem til hjertet og skaber højtid i sindene.

Det er tredive graders frost, så lappernes ansigter bliver hvide af rimfrost. På vejen til kirken hilser de kåde på hinanden. *Gledelig jul!* Men så snart de er kommet indenfor kirkens brune, gamle tømmer vægge, bliver de alvorlige og andagtsfulde.

I døren har de taget huerne af, en smuk tilkendegivelse af naturmenneskets ærbødighed for den helligdom, de vandrer ind i.

Kirken bliver hurtigt fyldt. De, der ikke får plads på bænken, sætter sig på gulvet skulder ved skulder og støtter ryggen mod bænken med fødderne ud mod midtergangen. De, som skal længere frem i kirken, må gå over de siddendes ben, men ingen bliver forargede over det. De smiler bare. De er jo i herrens tempel i dag, og da må menneskene vise fordragelighed.

Selv sådanne oplevelser, som at en lappemor skifter ble på sit barn eller giver det bryst, vækker ingen forargelse. Nej, det tænder ikke engang et overbærende smil i ansigterne.

Hver gang døren bliver åbnet, står en hvid frosts sky ind i kirken, og lamperne blaftrer i trækken. Men trods lamperne er kirken halvmørk, og der hviler derfor en egen fortættet stemning over rummet. Gamle, vejrbidte lappeoldinge, fyldige lappekoner, unge, blussende lappepiger, friske røde barneansigter, alle stirrer de mod de to høje lys på altret og bliver varme i blikket. Det er, som en lyskilde brænder sig ind i de åbne sind.

Det er forståeligt, at netop lysene på altret, som brænder med høj, klar flamme, må gøre et stort og uudsletteligt indtryk på naturbørnene, som er kommet fra mørket, frosten og det øde fjeld, og som snart skal tilbage til det samme i deres telte inde på sletten eller deres lave, små hytter i fjerne elvdale. Det er, som om de i dag oplever noget af et mirakel i herrens tempel.

SALMESANGEN bruser på lappisk gennem kirken. Det vokalrige, smukke sprog er melodisk, varmt og betagende. Og lapperne synger af hjertens lyst. Ja, de synger sådan, at de kommer i en slags vuggende bevægelse på bænken. Højtiden er trægt så dybt ind i deres sind, at de befinder sig i en hellig ekstase.

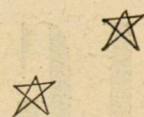
Præsten prædiker på norsk, men prædikenen bliver oversat til lappisk af kirketolken, ord for ord, sætning for sætning. Han er en høj lappe, og der er noget så patriarkalsk og værdigt over ham, at han fuldstændigt overskygger præsten. Det er kirketolken, lapperne vender blikket imod. Fordi ordet kommer fra ham, stærkt og fuldttonende.

Lappernes øjne bliver fulde af tårer, når synd og bod nævnes i prædikenen, men smilet tændes i deres ansigter, når Jesusbarnet nævnes. Frelseren.

DA salmesangen efter prædikenen bruser gennem den lille kirke, er lappernes sind fuldt af en så stor lykke og sødme, at alle smiler til alle og falder hinanden om halsen. Kirketolken har også et smil i sit alvorlige ansigt, da lapperne strømmer ud af kirken, ud i sneen og frosten.

Og kirkeklokkerne lyder atter. Malmtonen fra tårnet når langt ud over kirkestedet. Og mens klokken klemter, går lapperne hjem til deres logis med højtid og mildhed i sindet. De har oplevet det største, de kan opleve: Juleprædikenen i Karasjok kirke. Ja, de har været på en slags pilgrimsfærd til et helligt sted i sneen. I dag er de *i umla lapsi*: Guds børn.

HUSMODER-JUL

ARNE stak hovedet ud i det emfyldte køkken.

— Inger, nu er toget kommet. De kan snart være her.

Inger så forskrækket ud.

— Kære, og jeg er ikke klædt om endnu! Bare jeg når det hele.

— Der er da ikke noget at være nervøs for. Det nås nok alltsammen.

— Jamen, din familie er så kritisk. Især din mor. Hun kikker altid efter støv i krogene og klumper i sovsen. Arne, kan du ikke lige røre lidt i rødkålen, mens jeg styrter ind og tager en kjole på. Og luk den dør, så der ikke kommer kållugt over hele huset. Bare maden når at blive færdig. Jeg synes, det tager en evighed at få den gås mør.

— Har du overhovedet tændt for gassen? Jeg synes ikke, jeg kan se nogen flamme.

Inger højede sig ned og kikkede, først under gryden, så ind i ovnen.

— Det kan jeg ikke forstå, sagde hun og prøvede gashanerne. Så gik sammenhængen op for hende.

— Det er frygteligt, Arne. Gassen svigter, fordi alle mennesker koger og steger i øjeblikket. Og gassen er ikke helt færdig... og kartoflerne er ikke brunet endnu... og sovsen... Det eneste, der er færdigt, er riz-a-la-mand'en.

Inger var grædefærdig nu.

— Hvor er du dog forvirret, sagde Arne, kendelig irriteret over, at hendes nervøsitet smittede ham. — Kunne du ikke også have sørget for at være i lidt bedre tid...

De hørte stormende skridt i entreen, og Pers skingrende stemme meldte:

— Mor, nu kommer de allesammen nede på vejen.

Inger fo'r ind i soveværelset og hev en kjole over hovedet. Der sprang en knap i farten. Alt havde sammensvoret sig mod hende i dag! Hun måtte finde en sikkerhedsnål senere. Og så en kam gennem håret. Nej, hvor så hun ud! De fine papillotkrøller var opløst i køkken-em. Øjnene var trætte og forvågede. Det var ikke så underligt, hun havde stået og bagt og pillet små kartofler og snittet rødkål hele den foregående nat. Men det havde hun ikke turdet fortælle Arne, for så sagde han bare, at hun var upraktisk. Det var hun også, men... åh, Arne vidste slet ikke, hvor meget der var at gøre i et hus med to børn. Hun havde syet en ny kjole til Lone, vasket klatvask og klippet julestads med børnene. Og rengøringen havde taget flere dage... Arnes mor skulle jo komme.

Og det skulle være en fornøjelse! Ja, måske hvis man fejrede jul i stilhed, bare hun og Arne og børnene. Men nu havde de været hos Arnes familie de andre år...

Gæsterne var kommet. De fyldte lejligheden med deres veloplagte latter og snak. Hun måtte ind til

EN SØRG- MUNTER SKITSE

dem. Gassen! Mon den var kommet? Nu bare kold og rolig.

Med et stort velkomstsmil gik hun ind i stuen.

ARNE, tror du ikke hellere, du må gå op til gæsterne? Det ser så underligt ud, at vi begge to er væk.

De stod i vaskekælderen og brunede kartofler på en omvendt gulvspand, som de havde slået bunden ud af og lavet bål under. Ingen gas. Ingen primus.

Arne skuttede sig. Jo, han ville hellere end gerne op i varmen. Det var også noget kludder, det her. Hvis Inger bare

havde været en halv time tidligere på færde...

— Det er da også mærkeligt, at ingen af dine søstre hjælper mig lidt, mukkede Inger.

— Jamen, du afslog det jo, da de tilbød det, sagde Arne forundret.

— Det er jo bare sådan noget, man siger uden at mene det, en slags husmoderstolthed. Gå nu op, Arne.

Kartoflerne blev forbavsende pæne, gyldentbrune og appetitlige. Men hendes pande! Og gryden! De var som tjærede langt op på siderne.

Det var langt over spisetid. Børnene blev ved at spørge, om juletræet ikke snart skulle tændes, og hun havde flere gange set Arnes mor kikke til uret.

Omsider kunne hun sige de forløsende ord: Værsgod og gå til bords! — Men af den fine borddekoration var der ikke meget tilbage. Børnene havde fordrevet ventetiden med at binde kranse af kuvertblomsterne.

— Arne, du kunne da også godt have kikket lidt efter. Og rødvinen, Arne. Den står i en spand sne udenfor.

— I en spand sne! Arne råbte, så alle øjne vendte sig mod dem. Du siger ikke, at du har ødelagt vinen! Den skal jo have stuetemperatur, menneske!

Inger blev blodrød og kom til at hælde sovsekan-den, så hun fik noget på kjolen. Åh, det vidste hun jo i grunden godt. At hun kunne være så tåbelig. Men Arne kunne da også selv...

— Stil den lidt ved kakkelovnen, mumlede hun og fik et nyt forfærdet blik af Arne. Til gæsterne smilede hun tappert og sagde: Værsgod og forsyn jer. Og undskyld mig et øjeblik. Jeg må lige skifte kjole.

En velbehagelig stemning lå over bordet, da hun kom ind. Den vedholdende klirren af gafler og knive fortalte bedre end ord, at middagen faldt i gæster-nes smag. Selv Arnes mor så tilfreds ud.

Inger følte sig lettet. Men straks meldte en ny bekymring sig: Mon gassen slog til? De spiste jo, som om de ikke havde set mad i flere dage.

Arne fik et spark over skinnebenet, idet hun gled ned på sin stol. Han vendte sig gnavent fra sit rødkålsbjerg, men opfattede den kedelige situation i samme nu, han mødte Ingers blik. Sørensen osse! Med et suk tog han en vinge i stedet for det lår, han havde udset sig.

DERFOR får hun denne pung, løft en gang hvor den er tung...

Inger tænkte sit, da hun sang de kendte strofer. Hun kendte af erfaring de tomme lommemesmerter, som følger efter julen. Og den tunge pung måtte hun tænke sig til; hun havde endnu aldrig set den i virkeligheden.

Det var i grunden også fjollet at øse alle de penge ud. Men gaverne fra Jørgen og Irene havde altid kostet mindst ti kroner hver — priserne var i reglen kun raderet halvt ud —, og så syntes de andre, at de måtte følge trop, selv om de havde mindre råd.

...først skal træet vises, siden skal det spises... Børnene styrtede sig over gaverne, og papiret flød over hele stuen. Lille Søren kom til at rive et lys ned af træet. Ilden fængede i papiret, og inden de fik slukket, var der brændt hul i gulvtæppet.

— Det var dog rædsomt, sagde Irene og ruskede Søren.

— Det gør ikke noget, det kan nok kunststoppes, sagde Arne.

Ja, tænkte Inger, men det bliver dyrt, min egen. Den femårige Rosa græd, fordi hun kun havde fået

fornuftige gaver, »nogen væmmelige bløde pakker«, som hun sagde. Hun ville lege med de andres legetøj, men deres glæde ved gaverne var endnu for ny til, at de ville slippe nogen af dem. Så blev der slagsmål og tuderer, akkompagneret af Pers nyherhvervede trompet.

Inger tog sig til sit trætte hoved. Kun ved at love Lone en lang række høns-

seringe efter jul fik hun hende overtalt til at låne Rosa en dukke.

Men aftenens klimaks var nået for børnene, og trætheden og ufordrageligheden indfandt sig. De hylede og skreg, så man ikke kunne høre ørenlyd.

Der overkom Inger en voldsom lyst til at lade hånt om al moderne pædagogik og bruge kræfter overfor børnene: som selve den store Bastian gribe dem i hver sin hårtop og smide dem i seng, så denne infernalske larm kunne få en ende. Men hun betvang sig; hun skulle jo nødig rage uklar med familien.

Ah, fik denne aften da aldrig ende. Hun gik ud i køkkenet for at hente godter og drikkevarer. Aldrig havde hendes køkken set så håbløst ud. Og selvfølgelig gled hun i en klat rødkål og slog sit ben.

Da hun vendte tilbage til familien, var Arnes far begyndt at fortælle historier for at få børnene til at tie stille. Inger lod al skam fare og bemægtigede sig husets bedste lænestol. Opvasken måtte vente til i morgen. Det gjorde godt endelig at sidde lidt.

Hun havde knap røget sin cigaret færdig, før de mindste af børnene faldt i

søvn. Kunne hun blot lægge sig sammen med dem, tænkte hun, da hun en efter en ekspederede dem i seng. Men nu var der heldigvis kun et par timer, til sidste tog gik.

Da hun kom ind, sad gæsterne og snakkede om at splejse til et par biler hjem — for børnenes skyld. Arne syntes, det var en storartet idé, for så kunne de jo blive lidt længere.

— Og, Inger, sagde han, var det ikke en god idé at slutte af med et lille stykke natmad og en enkelt snaps til at tage den fade godtesmag?

Irene protesterede:

— Vi er så mætte, Arne.

— Sådan et enkelt lille stykke med Ingers berømte spegesild, fristede han.

Inger stod som på nåle og ventede på afgørelsen. Det var ikke bare det, at maden skulle smøres; der måtte jo også vaskes op først. Alle spisegrejerne var brugt.

— All-right, bifaldt onkel Jørgen, især ved udsigten til en snaps. Det glider nok ned. Jeg er en stor tilhænger af Ingers spegesild. Han blinkede til hende. Hun smilede mat igen.

ARNE, jeg gør det aldrig mere, eksploderede hun, da gæsterne endelig var kommet af sted, og stuerne stod rodede og røgfyldte tilbage. Hullet i gulvtæppet grinede hende i møde, hendes yndlingsaskbæger var gået sig en tur, og mahognibordet havde fået nogle grimme pletter.

— Hvad skulle det også til med den natmad? De har ikke bestilt andet end at proppe i hovedet hele aftenen.

— Tænk, jeg synes, vi havde det så rart, sagde Arne.

— Ja, det er så nemt for jer mænd. I sidder bare og lader jer opvarte. Det var mig, det hele hang på.

Hendes skingre stemme irriterede Arne. Det var en udfordring, som skulle besvares:

— Du kunne ha' forberedt dig noget bedre!

Inger røg i vejret med et sæt så voldsomt, at hun kom til at skubbe til bakken med alle krystalglassene. De faldt klirrende til gulvet.

Gråden og raseriet arbejdede i hende. Alle de dyre glas... Hvor kunne han også tale så hårdt til hende, netop nu hvor hun havde arbejdet som en lille hest i flere døgn og var fuldstændig udkørt.

— Du er et ufølsomt bæst, Arne, for det ud af hende. Har du overhovedet begreb om, hvor meget en husmor har om ørene? Du tager alt mit slideri som noget selvfølgeligt, du kommer bare hjem hver aften og lader dig varte op af et gratis tyende...

— Ja, råbte han, jeg kommer »bare« hjem... træet som en klud... hvis jeg ikke sidder og arbejder til langt ud på natten...

Han stoppede brat op, for Inger var brudt sammen i hjælpeløs gråd.

— Jeg kan ikke mere, hulkede hun, jeg er, som skulle jeg segne. Hvis du vil vide det, har jeg puklet hele sidste nat... Nej,

— og nu skal vi ha' ÆBLEKAGE!

det ved du ikke, for da lå du i din søde søvn.

Først nu så Arne rigtigt hendes trøtte, forvågede øjne og melankolske hårtjaver. Han forsøgte at stryge en af dem bort fra hendes pande.

— Havde jeg blot anet..., begyndte han.

Men så nemt skulle han ikke slippe. Med et forpint udtryk i ansigtet undveg hun hans kærtegn og vendte ham ryggen.

Han greb efter hende.

— I morgen skal du sove, så længe du vil. Jeg skal nok rydde alt det værste til side.

MEN hun hørte ham ikke. Blændet af gråd gik hun ind til børnene og begyndte at stoppe dynerne ned om dem.

Per lå med hovedet oven på sin nye brandbil, så han havde fået en dybrød stribe tværs over kinden. Søvnrukkent trykkede han det nye legetøj ind til sig — gabte og strakte sig i usigeligt velvære.

Så lagde han den frie arm om hendes hals og klemte til, så hele den lille barnekrop rystede.

— Mor, det er den bedste jul, vi har haft. Er det ikke?

Påny piblede tårerne frem i Ingers forgrædte øjne. Men denne gang var det en anden slags tårer... Så havde hendes anstrengelser da ikke været helt forgæves.

Midt i alt slæbet havde hun glemt, at det var børnenes fest, de fejrede, at det var for deres skyld, hun havde trommet hele familien sammen og stået på hovedet i flere dage.

— Jeg er et fjols, sagde hun til sig selv med en salt tåre på læben. Gøre så meget og få så lidt ud af det.

For hende havde aftenen været en endeløs kæde af spektakel fra uvorne unger, og først nu kom det til hende i glimt, hvordan børnenes øjne havde strålet ved juletræet, hvordan deres klare stemmer havde jublet af glæde, hver gang aftenen bød på nye overraskelser, og hvordan de havde tumlet sig i overgiven leg. Var alt dette ikke slidet værd?

Og fra børnene gled hendes tanker til Arne, mens hun sad med den røde brandbil i hænderne og lyttede til sin lille drengs sunde åndedræt. Herregud, hvor Arne i grunden havde set ærgerlig ud, da hun sparkede til ham midt i gåsen — et blik, der mere end noget andet havde sagt hende, at maden smagte, et blik fuldt af belønning.

Midt i sin travlhed havde hun ikke kunnet undgå at bemærke, hvordan han havde spundet som en kat af hygge den hele aften — indtil hun med sin hid-sighed havde ødelagt det hele. Det var synd, for han havde jo også sit at slås med, det vidste hun godt.

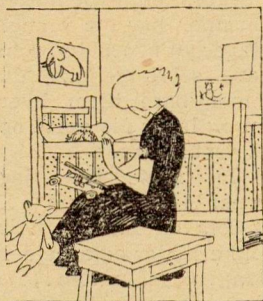
Mon han sov? Hun skyndte sig af tøjet og listede stille ind i soveværelset uden at tænde lys. Han sagde ingenting, men hun følte instinktivt hans tavse stirren ud i mørket og de anklager, han nu rejste mod sig selv.

Et øjeblik lå hun stille i sin seng. Så stak hun en lille forknyt hånd over under hans tæppe.

— Du, sagde hun blidt, jeg har været et fjols. Men jeg tror, jeg har lært en hel del af denne tossede aften.

Hans stemme lød glad, da den svarede hende:

— Det har jeg vist også, Inger.

JUL VERDEN RUNDT

I NORGE

Når togene med turister i dagene før jul snor sig op gennem den sneklædte Gudbrandsdal i Norge, står der ved stationerne en glimtende julegran, og ved siden af den tegner elektriske lamper i et skilt ordene *Glædelig jul* som en hilsen til de mange, der vil fejre norsk jul på gårde og i hoteller. Hygge og hjemlig frød kendetegner den nordiske jul. Modsætningen er New Yorks jul. Den begynder allerede i november, når stormagasinerne forvandles til rene eventyrpaladser: Millionbeløb anvendes af forretningerne til udsmykning ude og inde, til musik og til julenisser, der tålmodigt hører på børnenes juleønsker (og dirigerer fædre, mødre og tanter hen til de afdelinger, hvor ønskerne kan opfyldes). Forretningstravlheden når sit højdepunkt juleaften, butikkerne holder åbent næsten til midnat.

I NEW YORK

Børnene hænger en strømpe op ved kaminen, før de går til sengs, og julemorgen er den fyldt af julemanden (Santa Claus), der dog gemmer på de store gaver. De uddeles først juledags eftermiddag. Når familien samles om den stegte kalkun og plumbuddingen (begge dele fås færdiglavet i s-butikken), oprinder julens højdepunkt. På alle torve vidner farvestrålende store juletræer om, at det urolige Amerika for en dag holder hvil.

SERBIENS BØNDER

Juletræ finder vi også hos Jugoslaviens bønder, hvis julefest er gribende ved sin respekt for jorden. Efter traditionen henter familiens yngste mænd juletræet i skoven. Når de kommer hjem med det, står de øvrige familie-medlemmer parat med korn og vin, som kastes ud over træet. Denne symbolske handling udtrykker ønsket og håbet om, at markerne næste år må bringe god høst.

Når familien efter julefesten skal til ro, bæres halmknipper ind i storstuen og fordeles på gulvet. Gårdens beboere skal sove her julenat som en påmindelse om barnet, der blev lagt på en krybbes strå.

Også i Jugoslavien træffer man på julemanden, men her modtager han gaver... Sækken fyldes med pakker under hans vandring juledag fra gård til gård. Og så må man jo håbe, gaverne ender hos nogle, der trænger.

INGEN JUL I ÆGYPTEN

I sådanne hyggelige, omend primitive omgivelser kommer julestemningen af sig selv. Opholder man sig derimod i Ægypten ved juletid, er det svært overhovedet at finde julen. Af landets 15 millioner indbyggere er de 14 millioner muhamedanere, som ikke kender julen. Kun en million er kristne — koptere — og fejrer julen efter samme linier som vi. Deres julespil er måske endnu mere realistiske end i katolske lande, for man skal ikke langt fra Kairo for at finde en stald og en krybbe, der ligner den, biblen beretter om. Iøvrigt er juletiden samtidig turisternes højsæson. — Juledag tager man på sejltur på Nilen under højsommersolen.

SOMMER I RIO

Hed og særpræget er også den brasilianske jul. Også her er det for en nordbo vanskeligt at komme i julestemning. Palmer og sødmefyldte dufte fra eksotiske træer og stærktfarvede blomsters pragt falder ikke sammen med vante forestillinger om juletid med sne og gran. Rio de Janeiros gader er juleaften fyldt med myldrende liv, som brat standser ved midnatstid, når messerne i kirkerne begynder. Højtideligheden er ganske kort, og når man kommer hjem fra kirke, er festmåltidet rettet an. Der er ingen traditionelle retter, men et væld af farvestrålende grøntsagsretter og salater, mange kødretter og til sidst bagværk. Så slås dørene op til stuen med det tændte træ. Brasiliens juletræ må hentes i junglen og har intet med et grantræ at gøre. Men meget rige folk tillader sig den luksus at importere et ægte grantræ fra USA.

Lad os så rejse hjem igen. Rigtig jul findes kun i de nordiske lande...

Goddag, Hr. Forchhammer!

UNDER fremførelsen af det grundlovsfestspil, som Andels-Teatret i sommer turnerede med, hændte det så at sige hver aften, at publikum reagerede kraftigt overfor en ung skuespiller, som havde fået den utaknemlige rolle at skulle sidde nede blandt publikum og råbe hans ord op til en anden skuespiller, der indledte stykket med at lovprise grundloven og friheden.

— Må vi ikke blive fri for det grundlovssludder — hvad frihed har vi vel i dag? — lamperøg!, således lød et par af afbrydelserne, og samtidig tog publikum livlig del i intermezzoet med tilråb som »Smid ham ud«, »Hvor er kontrollen«, eller lignende. Helt spændende blev det, da en aften en kæmpe stor politibetjent ledsaget af en glubsk hund forsøgte at bane sig vej frem til den formastelige.

Som regel udløstes stemningen i munterhed, når publikum opdagede fejltagelsen. Men der var dog et enkelt sted, hvor det ikke gik så let. Den stedlige formand var nemlig blevet så opbragt, at han forfulgte skuespilleren helt op på scenen for at smide ham ud, og først da en af de andre medvirkende fik hvisket til formanden: — Han spiller med i stykket, forlod han scenen under stor jubel.

DET minder mig om en hændelse under tourneen med kriminalskuespillet *Natten til den 16. januar*. I dette stykke fungerer 12 tilskuere som nævninge og skal bestemme, om den anklagede er »skyldig« eller »ikke skyldig«. Anden akt indledes med, at anklageren meddeler dommeren, at gangsteren Larry Regan ikke er mødt, skønt han er indkaldt

som vidne, da gangsteren så pludselig med ordene: Hvad er jeg ikke? Bare rolig, jeg er her! baner sig vej gennem salen og går op på scenen.

En aften udeblev replikken fra tilskuerpladsen. Anklageren gentog sin replik for at trække tiden ud, men det eneste, der skete, var en frygtelig tumult ved indgangen. Publikum vendte sig om for at se, hvad det kunne være, da man i det samme hørte et bump, og dørene blev revet op af »gangsterskuespilleren«, der tumlede forvirret ind og endelig fik fremstammet sin replik.

Der var ganske simpelt sket det, at kontrolløren havde nægtet skuespilleren adgang til salen. Og da han forsøgte på at forklare, at han spillede med og skulle ind, hævdede kontrolløren, at det kunne enhver komme og sige. *Han* skulle i hvert fald se en billet, før han lukkede folk ind.

Så var der jo ikke andet for skuespilleren at gøre end simpelthen at slå manden i jorden, for at spillet kunne gå videre.

MEN det er ikke alene personer, der kan gribe forstyrrende ind i spillets gang. Det kan også være de rekvisitter, man spiller med på scenen. Der findes utallige historier om revolvere, der ikke ville gå af i det afgørende øjeblik og lignende hændelser, og mange kender sikkert replikken, der fulgte en sådan svigtende revolver, idet den person, som revolveren var rettet imod, faldt om som død: — Han faldt som det første offer for det røg- og knaldfri krudt! lød den noget overraskende replik.

Men at et brev, en skrivelse, skulle afstedkomme ravage, ville man næppe tro. Ikke destomindre skete det på Ålborg Teater, hvor Andreas Blegnæb i *Hellig trekongersaften* skal vise Tobias Hikke den udfordring, han vil sende til den unge kavaller. Udfordringen var skrevet på pergamentpapir, og da det varede nogen tid, inden Andreas skulle ind, havde han stukket papirrullen ind mellem tremmerne på et varmeapparat.

Da nu stikordet faldt, og han greb rullen og for ind på scenen, hvor han overrakte den til Tobias, ville denne rulle brevet ud for at læse udfordringen højt. Ved den første bevægelse knækkede pergamentpapiret midt over. Og da Tobias gjorde et forsøg på at holde stykkerne sammen, bl. a. fordi han ikke kunne brevetts indhold udenad, men måtte læse det op, gik brevet yderligere i stykker.

For hver fornyet anstrengelse for at få teksten samlet af det puslespil, som brevet efterhånden var kommet til at ligne, brækkede det yderligere i småstykker.

Sagen var den, at pergamentpapiret ligefrem var

Andels-Teatrets direktør, sceneinstruktør Bjarne Forchhammer, fortæller her muntre oplevelser fra begge sider af rampen

Skuespilleren måtte slå kontrolløren ned.

blevet ristet mellem varmeapparatets tremmer og var blevet ganske sprødt. Fortvivlede forsøg på at samle brevet og samtidig prøve på at huske dets indhold resulterede dels i det mest usandsynlige vrøvl og dels i en håndfuld papirstykker, som nærmest lignede cornflakes.

Da endelig den følgende replik fra Tobias Hikke lød: Det brev tror jeg ikke, jeg vil give ham! var der ingen ende på munterheden på tilskuerpladsen.

DE fleste skuespillere kender sikkert den flove følelse det er, når telefonen ringer på scenen, og man ikke kan finde noget at telefonere i, fordi regissøren i distraktion har glemt at sætte telefonapparatet ind. Selv har jeg oplevet den noget illusionsforstyrrende situation i *Jul i købmandsgården*, da jeg vendte blikket op mod de papirstumper, der som sne dryssede ned fra en af broerne på snoreloftet, idet jeg sagde: — Se, frk. Ida, hvor den hvide sne kommer dalende ned på sine tyste vinger! at få en ølkapsel i øjet. Den var ved en fejltagelse blevet fejlet med op, da sneen blev samlet dagen i forvejen for at blive brugt i den følgende forestilling.

Hvis man spiller jule- og snevejrforestillinger om eftermiddagen, er det også af en vis gribende virkning, når det om aftenen pludselig giver sig til at sne så småt midt i skibsrederens kontor eller i en dekoration fuld af sydens palmer.

MEN mest almindeligt er fortællelser, ombytninger af ord eller stavelser, så meningen i sætningen bliver ganske forvansket. Klassisk er gamle Stranges forbandelse over lensmanden i *Dansen på Koldinghus*, der lyder: — Gid du må blive gammel,

syg, og ikke kunne dø! Den fik i den uheldige skuespillers mund den noget ejendommelige form: — Gid du må blive gammel, dø og ikke kunne sy! Det er jo ikke helt det samme — og publikum undrede sig højlødt.

Selv har jeg været ude for i stedet for Ambrosius' henrevne ord: — Dette er en herlig vin, den både heder og svaler på en gang! at komme til at sige: — Dette er en herlig vin, den både *sveder* og *haler* på en gang! I sandhed en mærkelig vin. Men det underlige er, at publikum slet ikke hørte eller bemærkede fortællelsen, hvad man ikke kan sige om de øvrige skuespillere, der ligefrem forlod scenen for ikke at gøre skandale ved at le højt.

I det samme stykke har Abigael en replik, hvor hun forestiller sig, hvordan hendes bryllup med den tåbelige junker Claus vil forme sig: — Så nu bliver altså hestene købt, og en dag bliver der spændt for, og vogndøren bliver lukket op. Jørgen kammertjener slår trinbrættet ned, papa siger farvel, og så ager Abigael til København!

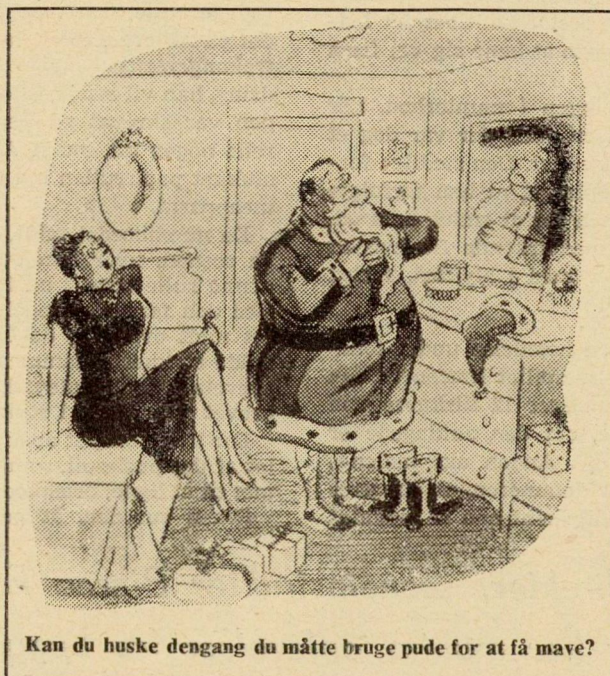
Replikken fik en noget overraskende vending en aften, da den pågældende skuespillerinde med patetisk røst proklamerede: at Jørgen trinbrædt slår kammertjeneren ned, papa siger farvel, og så ager Abigael ...

Det kan vist ikke undre nogen, at den brave fremstiller af Jørgen kammertjeners rolle resten af tourene udelukkende blev kaldt Jørgen trinbrædt.

MEN også på selve scenen kan der ske overraskende ting, som ganske forstyrrer illusionen for de spillende. Jeg vil aldrig glemme, da jeg spillede Tristand i *Kong Renes datter* og i den vidunderlige, men mennesketomme have skulle åbne døren til det lille havehus for derefter at studse ved synet af den vidunderlige Jolanthe, der skal tænkes at ligge sovende indenfor. Idet jeg lukkede døren op og blev stående som henrevet af synet, fik jeg øje på en lille korpulent brandmand med hængeskæg, der for at nyde forestillingen gennem dørspærken havde placeret sig lige indenfor på en lille skammel.

Idet han så mig, rejste han sig halvt i sædet og sagde — mens han førte hånden ærbødigt til brandhjelmen: — Goddag, hr. Forchhammer.

Det gjorde det ikke bedre, at min følgesvends næste replik lød: Hvad ser I, en dæmon? hvortil jeg svarede: Ja, men en af lysets skinnende dæmoner! Og hver gang, vi i forestillingens løb skulde tale om den vidunderlige Jolanthe, stod billedet af »lysets skinnende dæmon« i skikkelse af den lille brandmand lyslevende for os og gav stemmerne en vis underbund af hulkende rørelse.

Kan du huske dengang du måtte bruge pude for at få mave?

EN af de mest bakkrokkete teaterhistorier foregik under en *Aladdin-opførelse* på en lille provinsscene. Den skuespiller, som spillede »ringens ånd«, mødte til forestillingen i en temmelig medtaget og vaklende

tilstand, der fik hans kolleger til at tvivle på, at han ville være i stand til at gennemføre rollen. Med tyk og grødet stemme forsøgte han at overbevise dem om, at han sagtens kunne klare det, og uden at føle sig hverken tryk eller overbevist lod man tæppet gå for første akt.

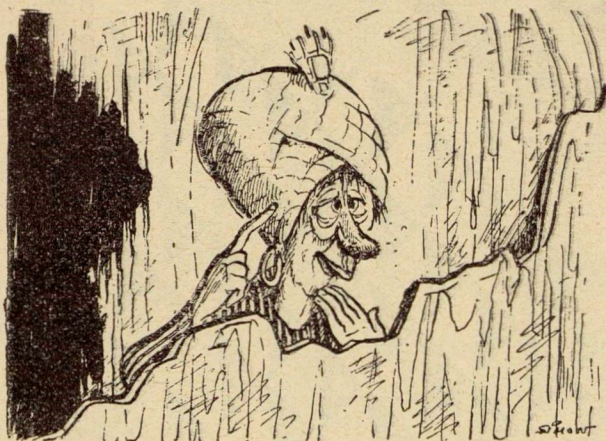
I den scene i hulen, hvor Aladdin kommer til at slå ringen mod væggen, og ringens ånd skal dukke op, plejede ånden at komme op ad en lem.

På det pågældende teater fandtes der nu ingen lem, og man havde derfor anbragt en ølkasse i skjul bag et stort sætstykke, hvorfra skuespilleren langsomt skulle rette sig i vejret, til han stod i sin fulde højde bag dekorationen. Da nu øjeblikket kom, dirrede alle på scenen i den yderste spænding. Hvordan ville han dog klare sig, hvordan skulle de dog komme igennem scenen og aftenen?

Et brag blev svaret. Ølkassen var væltet, og da den var borte, nåede ånden kun lige at få hovedet — i stedet for hele overkroppen — op over sætstykket. Og her stod han og svajede som et siv for vinden. Der var dødsstille, da han skulle begynde replikken:

*Herre, hvad vil du mig?
Se, jeg må lyde dig.
Ringene er i din hånd.
Du byder ringens ånd.*

Men efter nogle vaklende forsøg på at få tungen til at makke ret, blev hele den herlige oehlenschlägerske replik kun til: *Hva' er der?*

Det var med noget besvær, at Aladdin formåede at gå videre:

*Ak, skrækelige magt, ifald du kan,
og hvis du redde vil et stakkels barn,
da skaf mig ud af denne fæle hule
hjem, hvor min moder bor i Isphahan.*

Hvordan ville det nu gå med åndens svar, som på svulstige oehlenschlägerske versemål beskriver, hvordan ånden som Aladdins ydmyge tjener tilbyder at bære ham: over Kaukasus' ryg, på zephyrens fod, over bølgende vand, over Eufrats flod, til Isphahan.

Kunne han magte denne mundfuld? De medspillemene stod åndeløse.

Vor beduggede ven var imidlertid ikke rådvild. Hvorfor gøre sig umage med at sige så meget, når mindre kunne gøre det? Han indskrænkede sig derfor kort og godt til at sige eet eneste ord, nemlig: *Nemt!*

Nok har man ofte forkortet Oehlenschläger, men vist aldrig så radikalt som hin mindeværdige aften på det lille provinsteaters scene. Dog, aftenen var reddet, og spillet kunne gå videre.

Rundt om Middelhavet

Se dobbeltside-tegningen på følgende sider

STRENG og utilnærmelig knejser på et klippeplateau Alhambra, den røde mauriske borg udenfor Granada i Sydspanien. Alhambra er som et sindbillede på Spanien, landet hvis skønhed og ynde er indesluttet i militærdiktaturets lænker. Udenfor er Alhambra som et fængsel, indenfor som et eventyr: Myrtegården med dens marmorbassin og yndefulde søjler, løvegården med dens plaskende vand, de strålende farver og glansen i mosaikernes glasurer, lofterne, der hvælver sig over ens hoved som fantastiske kniplingsværker i stuk. Alhambra er på een gang Europa og Østerland.

Spanien er Europas bro til Afrika, her begynder vi, og her slutter vi ringen på vor lynrejse rundt om Middelhavet. Hele Middelhavsregionen hører sammen. Det ene afsnit går naturligt over i det andet, og når vi fra Spaniens klippekyst kommer op til den franske Riviera, så møder vi her de samme smil og den samme ynde som i Andalusien.

Og alligevel er det Europa, der rynker brynene, når vi betragter de mange middelalderborge, de truende og tunge fæstninger, som ligger overalt i Sydfrankrig. Blot et par hundrede kilometer nordpå, så er det forbi med sorgløsheden.

Men vi vil blive i solen og rejser over de farvestrålende Søalper ind i Italien. Det italienske landskabsbilledes ejendommelighed: aquaducterne, de gamle romerske vandledninger, tegner deres buer mod himlen, så langt øjet rækker. Og så er vi i Rom og står foran Colosseum, de romerske kejseres arena. Vi står midt på arenaens sand og bøjer nakken tilbage for at se helt op langs de skrånende tilskuerspladser, og nu foretager vi også en rejse tilbage i historien, ser halvtreds tusinde romere i togaer og folderige gevandter fylde bænkene. Solen svider og brænder, men søfolk sidder på allerøverste række og ruller solsejl ud. Gladiatorene marcherer ind og hilser med opstrakt arm kejseren: De, som skal dø, hilser dig. Blodbadet kan begynde...

Lad os glemme, hvad dette vidunderlige bygningsværk blev brugt til. Lad os rejse videre mod syd gennem appelsinlundene og over Messinastrædet til det glade Sicilien. En sydhavssø i Europa.

Forbi Ætnas sorte røgbanke bærer Middelhavet os over til Tunis, en myretue af liv og farver. Minaretene hæver sit blyantsslanke tårn over byen, mens råbene gjalder ud til de troende: *La illaha illa Allah*. Videre går det ind i Algeriets brændende dag. Ørkenforterne ligger som et minde om de evindelige stridigheder, som tvang de franske tropper dybt ned i Saharas øde.

Men Algier er også andet end ørkenforter. Det er Middelhavsventyret i dets fuldeste blomst. At færdes langs Algiers forrevne klippekyst, at indånde pinjernes krydrede duft og sætte tænderne i verdens sødeste druer, føle de kærtegnende vindpust ude fra havet og lytte til brændingens melodiske brusen er at beruse sig i en sansesympfoni af uforglemmelig skønhed.

Marokko, som vi til sidst kommer ind i, er noget helt andet, de endeløse steppers land med Atlasbjergenes snekalotter i det fjerne, et mærkeligt stykke Wild-West, oldtid og nutid i eet.

Gennem byportens løgformede åbning glider karavanerne ud og ind af araberbyen Fez i endeløse rækker. Kamelernes hoveder duver forbi, store og fortænkte. Kamelrytterne med de hvide og stribede burnus'er er som åndesyn i månelysset, mørke ansigter, lyse turbaner. Pakremmene knager, det knirker, når kamelernes store fødder træder tungt i sandet. Afrika drager forbi.

Ringene er sluttet. Vi er, hvor vi begyndte, ved broen mellem Europa og Afrika.

RU
MIDD
TEXT OG TEGN

OM
HAVET
EYVIND RAFN

Rejs med rundt om Middelhavet. - Se teksten side 23.

TRE TIMER FØR toget skal afgå, er de første rejsende allerede på pletten. I en lang række sidder de på deres kufferter langs hele perronen, nok tålmodigt ventende, men parate til spring, når toget kommer. Som tiden går, bliver perronen mere og mere fyldt. Helt sort af mennesker. Ikke alene de, der skal rejse, er mødt op, nej, her er kusiner, onkler og tanter, ja hele familier, som skal tage afsked. Man kan se på dem, at de forbereder sig til gråden og kyssenes regn.

To timer før afgangens damper hurtigtoget ind. Alle de ventende har rejst sig. Som tigre på spring står mændene med urskovsglimtet i øjnene og hænderne knyttet til kamp. Allerede inden toget holder, stormes det under vilde hyl. Døre rives op, er de låst, vælter folk ind gennem vinduerne. Er ruderne trukket til, knuses de vel bare. Efter mændene kommer konen, familien og bekendte med kufferter. Alt er skramlen, veråb, angst- og triumfbrøl. Krigen er ikke forbi. Her på banegården fortsætter den. Al menneskekærlighed er glemt. Et s-tog fra dyrehavsbakken Sankt Hans aften er overfor dette et rent hvilehjem.

Jeg skulle selv med toget — fra Rom til Sicilien. Jeg stod mellem de bageste på perronen, temmelig forpjusket og forkradset, men ikke slået ud. Da pludselig mærkede jeg den røde bølge skylle op i mig. Jeg blev viking igen. Århundreders politur og højskolars opdragelse gik af mig. Mine tænder kunne have knust knogler.

Det lykkedes. Jeg fik en plads — og kunne kaste et blik bagud til den slagne skare på perronen, der havde været mig i vejen.

Endelig kom afskedens minutter. Tårerne styrtede både fra dem, der hang ud af vinduerne, og fra dem, der stod på perronen. Det sidste kys og den sidste slurk vin på hinandens sundhed og det fjerne gensyn. Jeg så ned langs toget. Klaser af mennesker hang ved kupédørene, stod på tå på trinbrættene. Godsvogne, forsynet med bænke, var koblet til. Også de var stoppet ud over alle grænser.

Jeg banede mig vej til min kupé, skrævede over unger og bylter og mænd, der allerede havde lagt sig til at sove på gulvet i den smalle gang. Så endelig sank jeg ned på min plads — eller rettere pressede mig ind på de ti centimeter, jeg havde tilkæmpet mig.

At rejse i Italien i dag er kamp. Det fordrer bjørnens fysik og tigerens vildskab. Landet mangler materiale. Utallige tog blev bombet under krigen. Mange steder på sidesporerne står endnu de forvredne skelletter af togstammer. Og franskmændene har konfiskeret kilometervis af lokomotiver, personvogne og godsvogne.

*Skildret
af*

HANS ANDREASEN

Dertil kommer, at det halve Italien rejser rundt. På grund af rastløshed. På jagt efter pårørende, der i krigens kaos flygtede nordpå eller sydpå. På jagt efter boliger eller arbejde. Genopbygningen kræver arbejdere. Har man ikke nok i Neapel, så hentes de i

Milano — eller omvendt.

Politiske møder eller kongresser sætter desuden folkevandringer i gang mod Milano, Rom eller Bologna — og atter retur.

Katolikkerne slår på stortromme for at bringe sjælene frelst til paven. De arbejder lige så intenst som kommunisterne. Nylig rejste 200.000 ungtkatolikker til Rom for at bringe den hellige fader deres hyldest. Den slags giver trafik.

Landskaberne drog forbi. Snart bjerge med grønne rygge, der blødt skød op mod den blå, skyfri himmel. Snart flade tørre sletter med magre kvægflokke mellem vældige kaktushegn. Så et højdedrag med en lille by i ly af en mørk, skummel borg, der kastede en rovgrisk skygge nedover fjeldene.

En slags ro var faldet over kupeen. Vi slumrede hen på grund af varmen og hjulenes ensformige rytme. I denne kupé med plads til otte var vi tolv, tæt sammenstuvet på de umagelige træbænke. To passagerer sad desuden på gulvet. Resten af pladsen var fyldt ud med kufferter, pakker og kasser. Man skal rejse standsmæssigt. Derfor har enhver to-tre store papkufferter med. Som oftest er de tomme. Det skal se ud, som om man er rig.

Ingen her i kupeen ser nu alligevel ud til at være særlig velhavende. De har armodens bitre furer om munden, tynde, rynkede halse, arrede og hårde hænder.

Aftenen kom, og vi kørte gennem en stjernetunnel. Den sydlige nats tusindlys sad over himlen fra den østlige til den vestlige horisont.

En mor åbnede sit bluseliv og lagde barnet til sit bryst. Pateren, der sad i hjørnet yderst mod gangen, fik et jordisk blik i sine himmelske øjne. Så slog han dem præstefromt i og vendte sig bort fra denne jordiskhed.

Med nattens kølighed vågnede livligheden både i krop og i sind. Samtalerne kom i gang. Vin og brød kom frem. En bonde helt nede fra Italiens støvlespids, som havde været i Rom for at måbe over Peterskirken, pakkede en stegt høne ud, parterede den og rakte hver af os en bid.

Flaskerne gik på omgang. Alle tog vi en slurk, nogen havde marsala, andre chianti og andre igen almindelig sur rødvin.

En af mændene på gulvet delte et granatæble i to, en part rakte han op til det ene sæde og en til det

andet. Denne mærkelige frugt, fyldt med en maharajahs kostelige juveler, rubiner, indfattet i små fir-kantede celler ... disse stene spiser man, de har en frisk, syrlig smag.

Vi, der før havde skubbet og slået til hinanden, sat vore knæ ind i ryggen på den, der stod foran os for at give ham lidt mere fart, var nu venner. Men vent til næste gang, vi skal af eller på. Ha! ven, da ryger venskabet! Men indtil da bare hygge og velbehag, blålig røg fra lange toscanske cigarer og mindre blålig fra de dårlige cigaretter.

Overfor pateren, ved siden af mig, sad en ung pige, en virkelig skønhed i fattig klædning. Hendes blik var drøm og digt. Hendes hud var den blødeste i verden, ihvertfald den, der rummedes i vor kupé. Hun rejste alene. Hvor mon hun skulle hen, dette spinkle væsen. Ak! måske venter en fyrig ungersvend hende i Palermo, og ak, hvem der var ungersvenden.

Min drøm blev afbrudt, da den stegte hønes ejermand ruskede mig i armen og bad om ild til sin cigar. Tung, furet, med anstrengte årer greb hans hånd efter tændstikken. Nogen paradisiske tilværelse er det vist ikke at være italiensk bonde.

Myten om den lade sydlænding må dø. Intetsteds så jeg nogen slide så tålmodigt, hårdt og længe som her i Italien. Det er intet under, at de er magre, alle disse arbejdere og bønder. Så børneglade de er, har de en stor flok, føden til de mange munde må bonden så skaffe ved at forpagte et stykke jord. Halvdelen af denne jords høst må afleveres til ejeren. Resten går til de sultne munde.

Så kom det øjeblik, da det lille ærindes klokke ringede for mig. Jeg blev som en hækkeløber i gangen, sprang over de liggende lag og råbte mit *per messo*, de forløsende ord i Italien, som får selv døde til at rejse sig.

Jeg nåede til toilettet med et par rifter i min jakke, nåede døren, så langt, men ikke længere. Denne hob og kufferternes bjerge var det umuligt at bugserer ud. Så ordner man sig på anden måde, træder uskyldigt fløjtende hen til et vindue, eller ind i harmonikaen, der forbinder vognene med hinanden. Man har ingen brug for rødme. Handlingen er såre selvfølgelig her.

Midt på natten standsede toget i Napoli. To-tre stykker stod af og hundrede stod på. Pateren kastede et sidste blik på den unge dejlige donna, slog biblen i med et smæld og forlod kupeen. Tre fik hans plads.

Larmen udenfor var uhyre. Trængslen frygtelig. — Folk bogstavelig talt bed hinanden i skulderen for at komme frem og med. Jeg drog vinduet ned og stak hovedet ud. Et under, at jeg har det endnu. Aldrig har jeg set en menneskemængde mere oprørt end denne. De udgående tørnede mod de indgående. Alt var vildt kaos.

Ikke alle kom med. Det er en dagligdags ting. Jeg er selv blevet efterladt af jeg ved ikke hvor mange tog på min rejse i Italien. Så er der kun at sætte sig igen på sin kuffert og vente og agere tidløs. En dag, da jeg var i mit humane

hjørne, dampede toget af uden mig. Hensynsfuldhed duer ikke i Italien, når man skal med toget.

Atter faldt vi i søvn, lænet mod hinanden og lignende en kær familie. Pigen lagde sit hoved mod min skulder, og sådan sov jeg ind. Jeg sang atter sere-nader. I drømme. For da vi vågnede i morgen og sol, trak hun sig skræmt tilbage og sad igen lukket resten af vejen.

Solen havde vækket alle. Madpakkerne blev lukket op. Bonden sagde *abrakadabra* — og trak en ny stegt høne frem, parterede den og var gavmild en gang til. Alle fik vi en god slurk vin, desuden appelsiner af en neapolitansk gendarm med det herligste lurendrejer-ansigt, der frækt stak op af uniformskraven. For den gendarm fik man ingen respekt. Til gengæld lokkede han gang på gang latteren frem med sine frodige historier, der mest handlede om donnaer ...

Landet blev tørt. Meget åbent med lavt krat og fjerne disede bjerge, senere vildt med slugter og stejle fjelde. Da vi nærmede os San Giovanni, begyndte bakkerne at dækkes med sølvgrå olivenskov og kork-egelunde. I haverne stod bananpalmer i blomst. Vi var langt mod syd.

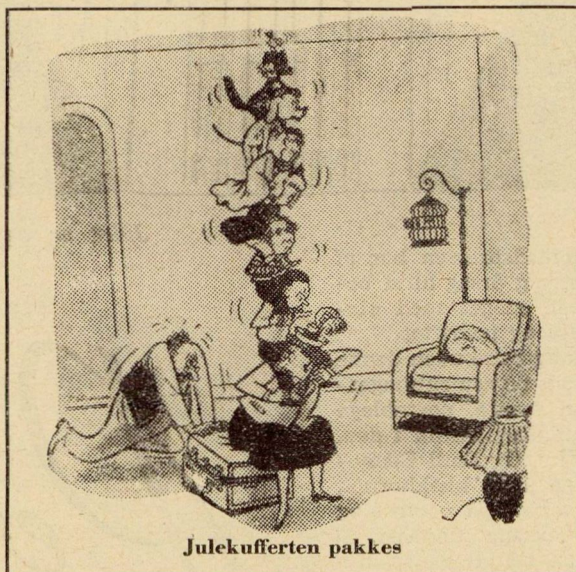
Toget holdt et øjeblik ved en lille forstadsstation. Jeg lagde mærke til to kvinder, der gik langs perren med enorme kurve fyldt med jord på hovedet. Det var et vidunderligt stykke balancekunst. Deres hænder støttede ikke, armene hang slapt ned. De havde over gangen en vidunderlig østerlandsk rytme, og de sang til. Forunderlige flade klange, som måtte være født et sted i Afrika. Jeg skal ikke glemme dem. Der vandrede de frem og tilbage, tømte og fyldte kurvene uden at standse sangen. Tonerne flød fra dem. De så ikke nogen. Heller ikke toget med de tusinde nysgerrige ansigter. De så ned i cementen med rolige, lade øjne. Jeg lagde mærke til deres nøgne fødder. De var skønt formet og ganske små. Rigtige harems-damefødder, der slet ikke passede til de fyldige, frodige kroppe.

Rejsen på fastlandet endte i San Giovanni ved den fine, genrejste marmorstation med dens palmeanlæg og guldfiskebassin. Det sidste interesserede stationsforstanderen sig mere for end for togets ankomst. Han stod ømt bøjet over det og plumpede små stykker franskbrød i vandet, og fladen blev brudt af et dusin gispende, små guldfiskemunde. Ren idyl.

Under krigen var det modsat. Byen var frygtelig

hjemstøgt af engelske bombemaskiner. Et under, at den har rejst sig igen, men her er også plads for en dyb reverens for den italienske genopbygning. Efter krigen var knapt et eneste jernbanelegeme helt — og ikke en station. I dag rejser de sig, de fleste i marmor, enkle og rene i en prunkløs stil. Alle tog kører, afgangene er præcise.

Der er da kun kampen og mylderet at kritisere. Blot et råd! Rejs uden krop og fremfor alt uden fødder. Kun med din nyfigne, følsomme sjæl. Gå til Isphahan og lad lampens ånd forvandle dig til en tynd tågestribe, der kan rummes i enhver overfyldt italiensk kupé.

TEGNING: ARNE UNGERMANN

LITTERATUREN og vittighedspressen har af en eller anden mærkværdig årsag altid beskæftiget sig påfaldende meget med stationsforstanderes sjæleliv og bedrifter.

Hvad ville Herman Bang være uden denne etat af tænksomme mænd med rødt possementmagerarbejde omkring kasketten, med trætte, porreblege hustruer bag det let tilsodede kniplingsgardin i den, åh, så lille, og åh, så trøstesløse by. Og Emil Bønnelykke, der så at sige ikke kunne åbne blækhornet, uden at der straks stod en P-maskine på papiret og stønnede af damptryk som en overhedet flodhest.

Selv indenfor dramaet har man benyttet stations-

Julen er også rejsernes tid, og vi tager alle et glimt af stationernes guldtræsede mænd med ind i julestemningen. I denne beretning skildres de uhøjtideligt og morsomt af
HANS BJERREGAARD

Pettonen

forstandere. Arthur Schnitzler har således skrevet en eenakter, hvor der forekommer en stum stationsforstander — der deltager i samtalen ved at svinge med sit lille grønne flag.

Hos Buchholtz er der også masser af stationsforstandere. Det er ædle mænd, der ikke ret forstår deres kone, men hvis det ved juletid viser sig, at den lidt tilknappede trafikassistent har sparet sammen til et opretstående klaver i lyst nøddetræ, så kan man være vis på, at alt vil ende godt.

Ja, togene farer forbi i den buldermørke nat. Kling, kling, siger meldeklokken. Gong, gong, siger stationsuret. Fare hen, fare hen, siger telegrafstrimlen. Og i det lille ledvogterhus ligger Mads Banemand og drages med døden — ja, skulle der ikke også være en hygsom ledvogter på de sydfynske jernbaner at finde hos hin Morten Korch, der fornøjer al landsens læseheste og -hopper med skildringer fra livet i Chokoladekøbing?

FILMEN har også været stærkt ude efter stationsforstandere. En overgang var stationsforstanderfilm ligefrem på mode. I de franske af slagsen var stationsforstanderen altid gift med en kviksvagtig ung hustru, hed som damp fra et ekspreslokomotiv. Denne højkomprimerede dame bedrog altid manden med det lille grønne flag infam med en eller anden fyrbøder, der tilsidst myrdede forstanderen eller omvendt. Skemaet kan veksle, men i hvert fald er franske jernbanefilm altid temmelig morderiske. De er fyldt med lig både på skinnenettet og i signalstationen og rundt i sporskiftehusene.

I dansk film har man også hyppigt haft bud efter stationsforstandere. Her går det lidt anderledes til. Her er det den gamle, lidt vripne, men bundhæderlige stationsforstander, der for at vogte sin datters ære lægger den forfløjne flab af en erotisk trafikassistent under lokomotivet — og derefter, da den unge kriminalassistent (Mogens Wieth i lys regnfrakke) er ved at opklare dramaet og forelsker sig i datteren, går ud ad linjen og møder den frembrusende korsøkspres. Ikke vil han stå sin datters lykke i vejen.

STATIONSFORSTANDERE er åbenbart højdramatiskke størrelser i kunstens verden. I den virkelige verden er de helt anderledes. Jeg har således aldrig truffet en stationsforstander, der var morder. Mine stationsforstandere på de jævne provinsstationer med vedbend omkring tendertårnet er gerne adstadige herrer med lysegrå fup og rødilla teint (natekspresportvin). De samler gerne på mønter eller frimærker, og det skal siges, at deres hustruer på ingen måde ser ud til at kunne inspirere hverken overfyrbødere, pakmestre eller andre sølvsnore til letsindige handlinger i remissen. De ynder moder fra omkring 1912 og benytter små grønne vandkander, når de kvæger de kulstøvede vækster i den lange, smalle have, der ligger udad linjen.

I det idylliske syrenlysthus i disse haver vil man aldrig finde ligene af yngre, myrdede trafikassistent-

ter, der har været nærgående mod stationsforstanderparrets lyserøde datter. Dette lysthus synes snarest at være udgangspunktet for højst varige forlovelser mellem husets eneste, lyserøde datter og særdeles agtværdige bankassistenter af middelgod familie.

Stationsforstandere er rolige mennesker, der ikke lader sig gå på. Engang kom jeg til en lille station et øde sted i Vestjylland. Min cykle var punkteret. — Hvornår går næste tog? spurgte jeg stationsforstanderen. — Når krigen er forbi, svarede han.

En anden af mine stationsforstandere holdt ferie på den måde, at han satte sig på badebyens trinbræt og så på eksprestogene, der smadrede forbi. Hvergang der røg en togstamme igennem, sagde han inderligt hen for sig selv: — Det der gi'r jeg pokker i, og det der gi'r jeg også pokker i. Og sådan fremdeles dagen lang. Han holdt virkelig ferie.

DEN bedste stationsforstander, jeg har kendt, er ham fra Ballebjerg.

På Ballebjergrutaen går der to tog hver dag — eet i den retning og eet i den anden. Det er en af de baner i landet, der giver det største underskud, og en af de baner, der snor sig mest. Der er et trinbræt ved så godt som hver eneste større gård. Men da det er en privatbane, betaler egnens folk jo underskuddet selv, så det kommer ingen ved. I selve endestationen i Ballebjerg regerer stationsforstander Mageltving.

Mageltving er glad i livet og livets goder. Der er dem, der påstår, at han drikker, men jeg vil dertil sige, hvor skulle han egentlig drikke henne? Der er nemlig kun afholdshotel i byen og kun een indremissionsk købmand — uden murere i baglokalet. Man sidder da ikke hjemme i stationsforstanderboligen bag vedbenden og studedrikker. Drik er en selskabelig ting, ellers er det noget sygeligt.

Trods alt er der dem, der påstår, at Mageltving drikker. Jeg vil dertil sige, at han sommetider ser nogle mennesker hos sig til en bid brød, men er det at drikke? De folk på den egn er nu også tilfredse med lidt. Og de kan få meget ud af en lys pilsner — navnlig hvis provisoren fra apoteket er med.

Det er sådan, at bare han ser på en citronvand, så er det ikke en citronvand ret længe. Hvis det ikke var blasfemisk, så ville jeg påstå, at provisoren i Ballebjerg kan forvandle vand til vin. Ihvertfald har jeg set ham forvandle et selskab af Ballebjergere, der sad i separatværelset på hotellet og spiste gule ærter med afholdssøl, til en samling brølende satyrer.

Det viste sig da også, da jeg så nærmere efter, at under bordet stod i en kurv en grøn gallon apoteker-sprit med kloroform. Den karaffel, der stod på bordet og så ud til at indeholde vand, blev fra tid til anden diskret fyldt fra syreballonen. Så kunne jeg bedre forstå gæsternes ejendommelige holdning.

VED stationsforstander Mageltvings jubilæum stod der også galloner under bordet. Der var en gallon snaps, en gallon likør, en gallon rom og en gallon til opspædning. Alle trinsbrætsforstanderne på rutaen var ankommet til frokosten og havde sat konerne til at passe det lille grønne flag.

Konerne var naturligvis lidt sure over det og lyttede ad Ballebjerg til. Jo, da frokosten var i gang, hørte man en stigende murren og drynen fra Ballebjerg station. Ved kaffen var selskabet så højroset, at man kunne høre de samlede latterudbrud helt til Gummerup, fire kilometer væk.

Det var forresten den dag, jeg lærte stationsforstander Mageltving nærmere at kende. Da middags-toget startede i Kidsebæk, så jeg forstanderens lille,

Mænd

mutte kone rulle flaget sammen og springe på toget. Ved det følgende trinbræt så jeg med stigende forbauselse manøvren gentage sig. En lille, mut, vindhærget kone viftede afgang — rullede flaget sammen — og sprang op på toget. Sådan blev det ved alle tretten stationer igennem. Alle stationsforstanderkonerne var på vej til Ballebjerg. Det var rygtedes udad linjen, at mandfolkene var blevet ustyrlige.

Da toget nåede frem til endestationen, var man nok klar over, at den var gal. Mageltving selv var krøbet op på tendertårnet og holdt tale.

De tretten, mutte, vindhærgede koner sprang straks ned fra toget — alle med et sammenrullet grønt flag under armen, og så gik de løs på mændene.

Jeg havde desværre ikke tid til at overvære slutfinalen, men måtte besørge et par indkøb i byen. Da jeg henimod aften drog afsted til stationen for at komme med det sidste tog tilbage, fandt jeg valpladsen nogenlunde rolig. Det lod til, at konerne havde fået bugt med mændene. Der lød kun forskellige brudstykker af gode, gamle sange og et enkelt hik.

Det lod ikke til, at der skulle gå noget tog de første par timer. Foruden 7—8 rejsende ventede to sildekasser og en kvie på afgang.

Men der skete intet.

Jeg bevægede mig henimod billetkontoret.

Der sad Mageltving med en lille gruppe af de vindhærgede koner omkring sig. Han var vel ved magt og endnu i stand til at tage en tårn, men konerne, — ja konerne var mildest talt medtagne. De bevægede ansigterne søvngængeragtigt, de mimede til hinanden — og fniste. For det var ærbare koner, der ikke råbte op. Ved muren i billetkontoret stod de tretten små sammenrullede grønne flag.

Pludselig slog det ned i mig med forfærdelse: Der går intet tog. Der kan intet tog gå. For der er ingen til at vifte med det grønne flag.

Og min kone ville tro det værste, hvis jeg ikke kom. Hun ville tro, at jeg sad fast i Gumperup kro — der er nemlig en kro — og brugte alle mine penge til spil og dobbel — den slags er nemlig hændt før. Skulle jeg udsætte mig for sådanne beskyldninger uden at have været i nærheden af en sodavand — skandaløst.

Og her skulle jeg forblive i passivitet fire kilometer fra en hæderlig kro, takket være nogle stationsforstandere forsamlet med deres koner til jubilæumsfest. Jeg bankede hårdt på billehüllets glas.

— Hallo, mester. Skal De ikke ud med flaget?

— Der går ingen tog i aften, sagde Mageltving grinnende. Linjen er nedlagt.

— Der er ni rejsende, to kasser sild og en kvie. Hvad har De tænkt at gøre ved det?

— Ja, det er jo også synd, at de mennesker skal stå og sulte og tørste her på perronen. Sprit har vi, men mad har vi ikke mere af.

Nu kom provisoren.

— Kan vi ikke slagte kvien? sagde han.

— Ja, og silden kan de få først, mumlede fru Mageltving husmoderligt.

— Vi laver jubilæum en gang til, sagde Mageltving.

— — —

Vi slagtede kvien. Det var forresten besværligere, end jeg havde troet. Den blev stegt hel på spid over fyret i lokomotivet. Den smagte fortræffeligt. Provvisoren hentede et par galloner med kloroform i, så det virkede hurtigt.

Middagstoget næste dag gik nogenlunde planmæssigt. De tretten grønne flag viftede atter på de tretten små stationer.

H I M A L A Y A

En af de danske, der arbejder med i Røde Kors' tuberkulosebekæmpelse i Indien, skildrer her en biltur i Himalaya i billeder og tekst. Turen tager sit udgangspunkt i Simla, der tidligere var englændernes og de velhavende inderes opholdssted.

BUSEJEREN i Simla forlangte 350 rupees om dagen i leje for sin bil. Efter en del tingen nåede vi ned til 100 rupees, et beløb, både han og vi var tilfredse med. Og så kørte fjorten skandinaver fra tuberkulosebekæmpelsestjenesten ud på eventyr i Himalaya.

Ud fra Simla går det gennem en lang tunnel. Chaufføren lader hornet gjalde som en munter fanfare, og så går det opad, ind og ud og om skarpe hjørner. Det ser næsten ud, som om bilen af og til svæver med forpartiet over klippekanten. Fra vinduet kan man snart til den ene, snart til den anden side se lige ned i afgrunden. Ikke ret mange nyder udsigten. Hvad der gør turen nervepirrende, er vejenes tilstand. En vejbane kan næppe være mere primitiv. Afskærmning mod afgrunden eksisterer ikke — ofte hvalver klippen sig ud over vejen, og bussens tag skræller imod.

Ved middagstid nåes Narkanda. Vejviseren siger: 148 miles til Tibet. Bilvejen holder op. Videre frem fører kun karavanevejen.

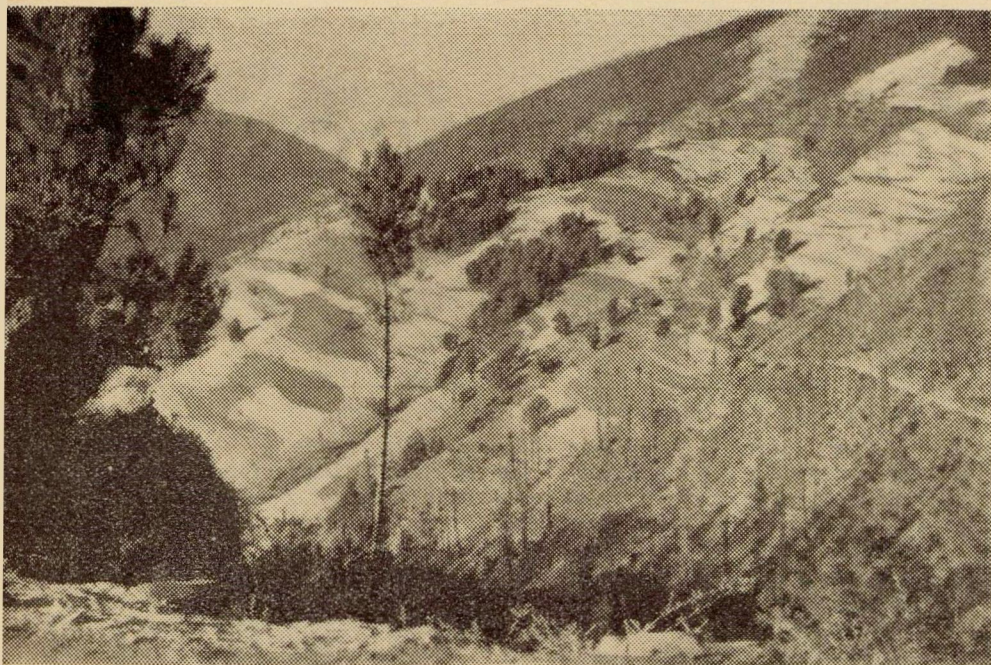
Skoven omkring Narkanda er majestætisk smuk og uberørt med kæmpehøje, smalle graner, duftende fyrretræer og velvoksne kristtjørntræer, helt dækket af vildvin, så de ligner løvtræer. Grankogler af en størrelse, vi ikke før har set mage til, dækker jorden, og blandt de sjældne blomster ses den skønne cobraorchidee, der ligner en brilleslange med bøjet hale og udspilet hovede. Skoven genlyder af eksotisk fuglesang, iblandet gøgens kukken og skovduers kurren.

Tibetvejen snor sig jævnt og skønt i dalen. Her er smukt og fredeligt. Trods den anselige højde, 3000—3500 meter over havet, er der skov lige til bjergene top. Halvvejs oppe møder vi en nomadelejr. Kvinderne pusler med messinggryder og -kar. Mændene hviler ved vandpiberne. Lidt borte har hjorden, et par køer, en del geder og får, slået sig til ro. Flere af folkene har udpræget mongolske træk: høje kindben og skæve øjne.

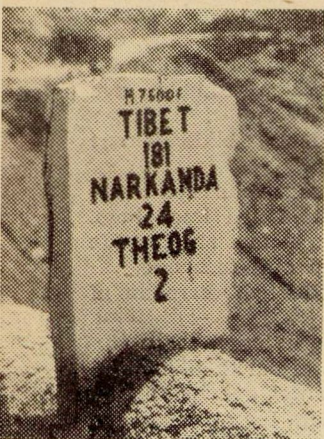
Oppe fra toppen af bjerget er der en enestående udsigt. Mod øst og vest strækker den ene kæde af forrevne bjergtoppe sig efter den anden. Langt ude, hvor alt forsvinder i blålig dis, kan man nu og da skimte et par tinder. De skal efter kortet være over 5 kilometer høje. Man føler sig underlig lille ved at vide, at man står på en af de mindste tinder i Himalayakæden, og at verdens største bjerg strækker sig mod himlen et eller andet sted i disen.

Dybt nede i dalen under os ser vi små landsbyer. Landskabet er langt mere beboet, end man skulle tro. Mellem skov og klipper skimtes agrene på skråningerne, terrasse over terrasse. Det må have kostet generationers slid at anlægge disse terrasser.

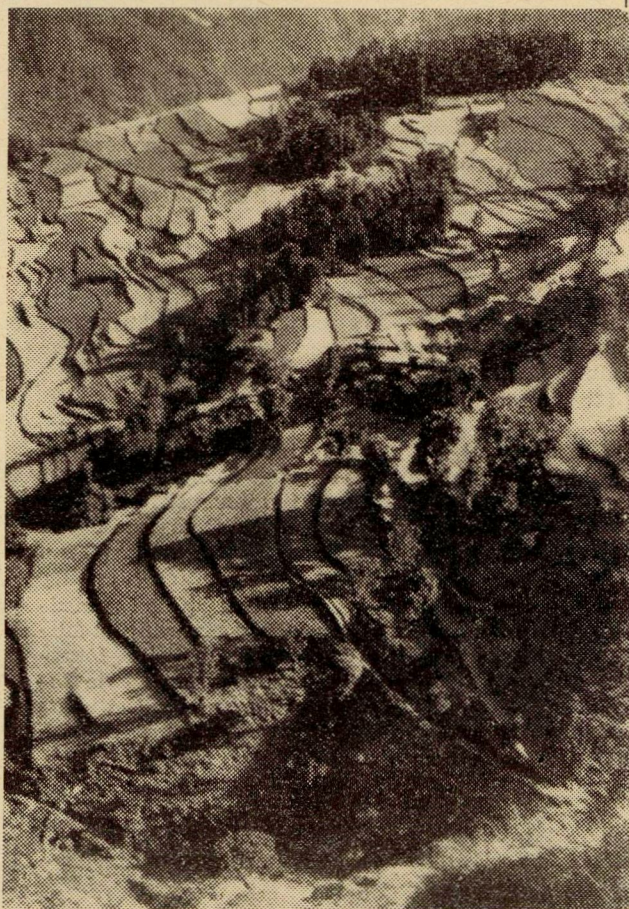
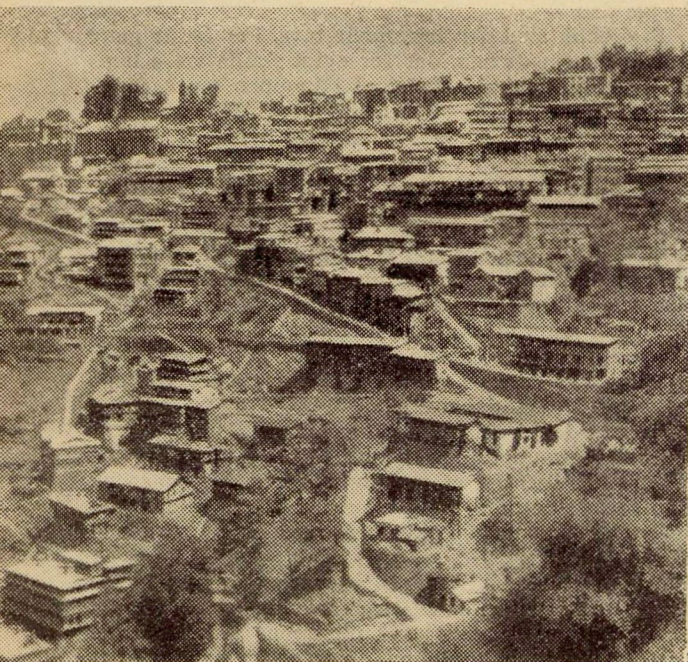
På vejen tilbage så vi af og til bønderne i arbejde. Alt foregik med redskaber så simple, at de ikke så ud til at have ændret form i århundreder. Kornet, de høstede, så kraftigt ud, men heroppe falder der også rigeligt med regn. Desuden er der nok af brændsel, så kreaturernes gødning kan tjene sit oprindelige formål. Nede i den tørre dal omkring Simla anvendes gødningen — som så mange andre steder — til brændsel.

Der er smukt i og omkring Simla i det nordligste Indien. Men den, der venter at møde bjerge med evig sne, bliver skuffet. — Om sommeren slører varmedisen hele landskabet. Træerne vokser helt op til bjergenes toppe — og de er endda næsten 3500 meter over havet. Men alligevel belønnes man, når bjergets top nås, for da har man, så langt øjet ser, udsigten til de forrevne bjergkæder i Himalaya, som er et af klodens største, vildeste og mest ukendte bjergpartier.

Landevejene i det nordligste Indien lader meget tilbage at ønske i teknisk henseende, der er dog af og til afmærkninger og vejvisere. Mærkelig virker kilometerstenen, der med kolde tal beretter, at vi står kun to hundrede kilometer fra Tibet — det mystiske land. Men det lader sig ikke gøre at besøge Tibet — også af rent praktiske grunde. Ved Narkanda holder bilvejen op, og en meget dårlig sti fører videre til Tibet.

Terrasse efter terrasse. Mellem skov og klippe ligger agrene, som det må have taget generationer at skabe. De redskaber, bønderne betjener sig af den dag i dag, virker som hørte de hjemme i et landbrugsmuseum. Byerne ligger på det stærkt skrånende bjerg. Trafikmæssigt sikkert uheldigt, men udsigten fra husene er fri — og enestående. Den bliver ikke røvet af genboen.

KÆRLIGHEDENS ROSE

FORTÆLLING AF KNUD ERIK ANDERSEN

TEGNING: HAGSTED

DER fandtes engang en verden, hvor alt åndede fred, og menneskene uden frygt drog syngende til deres arbejde og ikke kendte til had eller ondskab. Hverken tvivl eller angst var født i deres hjerter. Når dagens arbejde var endt, mødtes de unge i lytten til kærlighedens sang i deres blod, og sommeraftenens blide tussmørke indhyllede deres elskov som en skærmende kåbe. Børnene fødtes til liv og lykke, og de gamle mødte trætte, men veltilfredse dødens ro.

Til denne verden kom en dag en fremmed. Hans skygge strakte sig langt over jorden foran ham, og hvor den faldt, visnede løvet, og bladene faldt et for et i støvet. Han var klædt i sort fra isse til hæl, havde en blinkende kårde ved siden og førte sig som en meget fornem person.

Hvor han kom frem, forstummede den sorgløse fuglesang, og i hans følge rejste sig en isnende blæst. Efteråret og mørket var kommet til en drømmende, sorgfri verden.

Han hørte de unges sang og så dem gå arm i arm over skovstiens bløde tæppe, og et svagt smil gled over hans ansigt, men ingen så det.

Thi ingen havde endnu set ham. For menneskenes øjne var kun vænnet til lyset og glæden, de kendte endnu ikke mørket.

Men han skulle lære dem det.

SOM en lydløs skygge gled han ind og ud mellem de unge, og de mærkede svagt en kølig vind, der gled forbi dem, og ænsede en flygtende skygge. Først da det var for sent, forstod de, at den fremmede havde nået at så tvivlen og mistroen i deres sjæle på sin hastige flugt gennem skoven.

Og de gamle, der sad på en bænk og nød solnedgangens sidste røde skær, mærkede pludselig et lille smertende stik i hjertet og rykkede uvilkårligt tættere sammen. Det var den fremmede, som havde berørt dem med spidsen af sin kårde og indridset angst for døden og had til ungdommens styrke i deres sind.

Den fremmede drog videre. Hvor han kom frem, visnede alt, og sang og jubel forstummede som ved et trylleslag.

Kun een eneste blomst ville ikke visne eller bøje sit hoved for hans magt. En lille hvid rose, der stod ved klippens fod.

Han lod sin vældige skygge falde over den, men rosen rejste sit hoved på den spinkle stængel og stod som en lysende plet i det rugende mørke. Store stærke ege havde bøjet sig for den storm, han kunne rejse, og alle andre blomster blev slidt af deres stængel og slængt i støvet, men den lille hvide rose lod sig ikke kue.

Den fremmedes blege ansigt stivnede. For første gang hørte mennesker hans stemme.

— Hvem har plantet denne rose?

Det var hadets og hævnørstens uforsonlige røst, det var det kolde hjertes stemme, som denne verdens mennesker aldrig før havde hørt.

Da den sortklædte ikke straks fik svar, brølede han påny, så jorden skælvede vidt omkring.

— Hvem, spørger jeg?

Da lød en dæmpet krystalklar nynnen i luften.

— Det har jeg —

MEN den fremmede kunne ikke se nogen. — Hvem er »jeg«? Hvor er du? — Hans skarpe øjne, der ellers kunne skelne det mindste grønne blad tusinder af mil borte, kunne ikke få øje på den skikkelse, som nærmede sig.

— Her er jeg — lød den forunderlige blide stemme atter.

Og nu kunne den sortklædte svagt skimte en hvidklædt kvinde, der fra bjerget kom ned imod ham. Men selv da hun stod lige foran ham i sin lysende dragt, kunne hans øjne kun svagt opfatte hende.

— Hvem er du da? — brølede han dirrende af vrede og had.

— Jeg er kærligheden, svarede kvinden.

Den sortklædte veg instinktivt et skridt tilbage.

— Og det er mig, som har plantet den hvide rose — hun strakte sine hænder ud som for at værne om blomsten — det er måske derfor, du ikke kan ødelægge den —

Et øjeblik stod den fremmede tavs. For første gang havde han mødt den, der for evigt skulle være hans dødsfjende, hans eneste rival i kampen om menneskenes hjerte. Så veg hans blik bort fra hende, han talte ikke synet af hendes strålende hvidhed.

Endelig sagde han langsomt: — Vi får se. — Og hans stemme gik som et isnende åndepust over jorden.

DEN næste dag oprandt med strålende sol som sædvanlig, men træer og buske stod nøgne, og menneskene gik så underligt omkring og kunne ikke komme i gang med arbejdet. Mistroen og havesygen begyndte at snige sig ind i deres rækker. Tanken om at blive stærkere og eje mere end de andre voksede langsomt i menneskenes sind.

Nu var den fremmedes tid kommet.

Han slog en spraglet klædning over sin sorte dragt og opsøgte den del af menneskeheden, der boede på den østre side af bjerget, og menneskene mødte den fremmede blændende skikkelse med høje, spørgende udråb.

Han var mere end villig til at svare på deres spørgsmål. Nu, hvor han havde sæt tvivlen og mistroen i deres hjerter, og havesygen, mistroens broder, havde rejst hovedet, var jordbunden beredt for hans tale.

Først gik han listigt smilende fra mand til mand, idet han hviskede dem i øret, at menneskene på den anden side af bjerget i virkeligheden var langt lykkeligere end de, for de havde større skønhed og rigere afgrøde. Her var alt visnet på een nat og forvandlet til dødens sikre bytte. Men derovre — det var noget helt andet!

MENNESKENE øst for bjerget havde aldrig interesseret sig for dem vest for bjerget, for de havde hidtil haft nok i deres eget. Nu lyttede de undrende til den fremmedes tale. De vidste jo ikke, at han forlængst havde bragt efteråret og mørket til den vestre side også, ja til hele jorden. Derfor dryppede hans ord som honning på deres vågnende mistro. Men nogle af de rankeste og ærligste erklærede, at man kunne dog ikke angribe brødre og søstre, blot fordi de var rige og lykkelige.

Også denne indvending havde den fremmede forudset. Han sprang op på en sten og begyndte at tale med en vældig rungende stemme, hvis hulhed mændene ikke kunne opfatte. Naturligvis skulle de ikke gå i krig for vindings skyld, sagde han — noget så lavt havde han aldrig tænkt på, nej, det var for idealet, de skulle kæmpe. Og her fik den naive menneskehed et nyt ord at tumle med: Idealet! Fortabte stirrede de op mod den prægtige, grøntskinnende skikkelse og slugte begærligt hvert af hans ord.

— Ser I da ikke, spurgte han, at vel har I levet et kønt, rent liv, men det har savnet en højere mening, en større betydning. Og nu flød ordene fra hans læber, og mændene sugede dem til sig som sød vin. Her fik de jo en undskyldning for deres misundelse og en ædel grund til at drage over og kæmpe mod de andre — de rigere og lykkeligere.

— I har et stort budskab at bringe verden, men de derovre bag bjerget vil ikke forstå det, med mindre de tvinges til det, blev den fremmede ved. Jeg kender dem derovre. De er træske og stupide, ikke så kloge, så ædle som I.

Han så på deres ansigter, at han havde sejret. De var rede. Venteden kun på eet: signalet til kamp. Men han bad dem have tålmodighed. Man burde ikke handle overilet. Og han turde roligt lade dem vente, for han vidste, at de spirer, han havde sået, snart ville vokse sig stærke, næret af misundelsen og den nye følelse, han just havde lært dem: den ædle harme.

VED natetid, mens mændene lå i mørket og drømte om kamp og hæder, og kvinderne angstfyldt lyttede til deres hede åndedrag, sneg den fremmede sig over bjerget for næste morgen at vise sig for den anden del af menneskeheden i sin prangende, blodrøde dragt.

Her nyttede det ikke med store ord, vidste han. Her var en dagligdags tone den eneste rigtige.

— Herre Gud, det er jo ikke så farligt med en krig — bare se at få den overstået. Og mens han dagen før i sin strålende grønne dragt havde udmalet krigen som en jublende fest, en giganternes strid, hvor den stærkeste stod tilbage med sejrens vældige sang i sine årer, skildrede han i dag kampen som et muntert kapløb: hvem kommer først? Og krigens pris blev ikke en gudernes gave, men en flot sportspokal. Men også her snakkede han om idealet.

Nu var det de andre — på den østre side — der var dumme og uvidende — begravet i middelalderens mørke — og derfor burde påtvinges livets og lykkens gaver. Også her havde han heldet med sig. Og han bad dem vente og forsvandt ved mørkets frembrud.

Næste morgen tidligt samledes folkene på hver sin side af bjerget, og signalet lød. Den fremmede havde taget plads på en klippeblok højt oppe over deres hoveder. Når han vendte sig til den ene side, kunne de fra øst se hans ryg og hørte ikke hans stemme, og når han vendte sig mod folkene til den anden side, anede de andre ikke, hvad han sagde.

NU brød kampen ud. En kamp så frygtelig, så umenneskelig, som ingen havde forestillet sig den. Hvor var det storslåede giganternes møde, han havde lovet dem fra øst, kampen mand mod mand på de åbne vidder, hvor blæsten løb gennem deres hår, og våbnene sang i luften? Og hvor var den muntre kappestrid, han havde lovet dem fra vest? Kun snavs, blod og lidelser, kun fortrukne ansigter og

dødsrallen. Over vabnenes larm tordnede hans røst, der drev dem frem til nye lidelser. Når de af og til så i vejret, fik de øje på hans vældige skikkelse, der sad højt over deres hoveder, højt, højt oppe. Og de så, at han havde kastet sin farverige dragt, idealets kostume, og stod som en sokkel af sort marmor mod den grå himmel, hvor solen aldrig brød frem. Fra den dag kaldte de ham: den sorte prins.

Endelig en morgen stod solen op over en verden så ødelagt, så udmattet af krigens rædsler, at den måtte have fred. Og medens de overlevende i hver lejr famlede sig frem til en ny tilværelse blandt ligene af deres brødre, steg den sorte prins ned ad bjerget og opsøgte det sted, hvor han havde fundet den hvide rose. Hans mund krusede sig i forventnings fryd, for han følte sig overbevist om, at nu omsider, efter krigens hærgen, måtte den være udryddet.

Så stod han stille uden at røre sig. Foran ham lyste den hvide blomst. Med oprejst hoved fangede den solens første spæde stråler.

I det samme hørte den sorte prins en svag syngen i luften, et stråleskær blændede hans øjne — han vidste det straks: det var hans arvefjende, der nærmede sig.

— Se, lo han og pegede på de rygende tomter, der engang havde været menneskeboliger, ser du, jeg sejrede dog...

— Måske, svarede hun blot.

— Og du kunne intet gøre...

— Nej, indrømmede hun, og hendes stemme sitrede let. Når menneskene lytter til din stemme, dine onde, tomme ord, lukkes deres hjerter for kærligheden. — Men i det samme brød solen helt frem på himlen, og kvinden i den hvide dragt rakte armen ud. — Og dog, det klang af håb i hendes stemme, se menneskene!

Han fulgte hendes blik, og der så han dem, som havde lært hadets evangelium. Nogle unge mænd var ved at opføre et hus. Det var kun af tarveligt materiale, og de var trætte, sårede og snavsede og måtte ofte hvile sig, når sult og modløshed blev for stærk, men de arbejdede dog, de byggede op — hjalp hinanden. Og en kvinde rakte et brød til en gammel kone, der tilhørte fjendens folk.

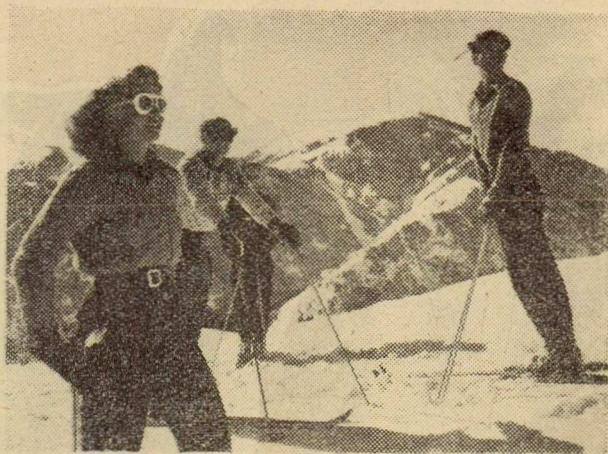
For første gang gik et svagt skær af angst hen over den fremmedes ansigt, da den klare, lysende skikkelse forlod ham og i sin lange, hvide dragt begyndte at vandre lydløst frem over jorden. Han så hende bøje sig ned over dræbte unge mænd og ånde på deres hjerter, til de vågnede og rejste sig til en hær, der ikke ville kæmpe.

Da steg et navnløst, afmægtigt had op i den sorte prins, et had til den verden, han troede at eje helt, og til den fjende, han ikke kunne besejre. Han rev sin kårde af hæftet og trådte helt hen til den hvide rose. Kun eet lillebitte blad havde løsnet sig. Han slyngede kården fra sig i afsindig vrede, og medens han følte, at det hvide sollys blev stærkere og stærkere og langsomt fortrængte hans vældige mørke, veg han skridt for skridt tilbage mod skoven. Lysets stråler rakte ud efter ham med deres stærke arme. Stormen og mørket lystrede ham ikke længere, og han så, hvor menneskene greb efter kærlighedens fremstrakte hænder, medens hun langsomt, trøstende drog gennem verden.

Da løb han — den sorte prins — flygtede dybt ind i skovene, hvor lyset og glæden ikke kunne nå ham.

Og menneskene vågnede op til nyt liv med lykke og glæde. Men de vidste det, at han levede endnu, dybt inde i skovene, den sorte prins.

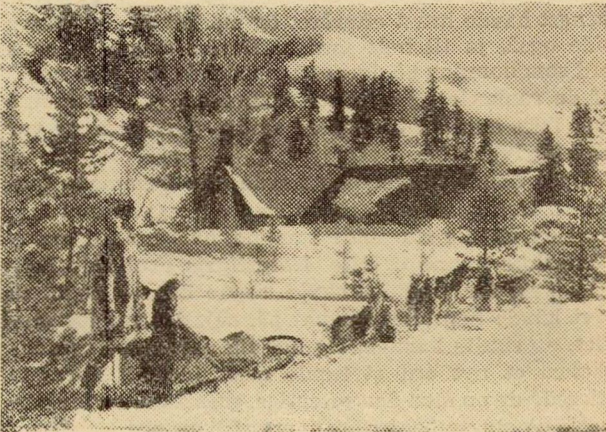
Sådan skulle man have det i julen

SUN VALLEY — soldalen — midt i hjertet af staten Idaho i USA er på forbavsende kort tid blevet Amerikas vintersportscentrum. Og ikke uden grund. Landskabet er tiltrækkende, og terrænet og klimaet er ideelt for alle former for vintersport. Ad lange, jævne bjergskråninger

glider man nedad i en uendelighed, ingen forstyrrende træstubbe eller hegn lægger sig i vejen for skiløberen. Dertil er frostblæsten en sjældenhed, takket være de beskyttende bjerge rundt om dalen. På få minutter kommer man med ski-elevatoren (se t. v.) til den højeste top. Nedturens tempo er skiløberen selv herre over, men en rundtur kan gøres på en halv snes minutter. Er man træt af skisporten, er der andre sportsgrene at dyrke. Et sted kan man svømme i en glasoverdækket svømmehal, hvorfra man hele horisonten rundt ser de snedækkede bjergtoppe. I Sun Valley er der desuden mulighed for skøjtesport, for den voldsomme ishockey, for slædesport i alle dens mange variationer. Rundt omkring

i dalen findes småbyer, og mens deres huses ydre opfylder ethvert rimeligt krav med henblik på romantik, er de indvendig indrettet så moderne og behageligt, som man kan ønske sig det. — Ja her skulle man bare være på vintersportsferie i juletiden.

PÅ ET PERSISK MARKED

I ly af den store moské ligger Teherans marked, som på denne og de følgende sider skildres i tekst og farvefotos af Svend Aage Nielsen

I enhver orientalsk by, stor eller lille, er markedet et uundværligt led i dagligdagens samfundsliv. Selv i en forholdsvis moderne storby som Teheran findes et ægte, broget østerlandsk marked. Her handler det brede folk. Markedspladsen i Teheran ligger i ly af den prægtige kuppelprydede moské. Går man op på et af tagene i de karavaneherberger, der omgiver markedspladsen, ses hele det myldrende liv som et flimrende maleri.

På Teherans marked er der bjerge af frugt. Gule og grønne vandmeloner dominerer. De er en vigtig spise. Lige ved siden af vandmelonernes bjerge ligger dynger af blodrøde granatæbler. Og på bodernes diske store lysgrønne vindruer. Overalt strålende farver. Mystiske krydderier og planter, som man ikke ved første øjekast ville tro spiselige, efterspørges, vurderes og købes under store diskussioner.

En hujende masse har forsamlet sig foran en slagterbod. Nogle betjente har ført en slagter hen til hans egen slagtebænk. Liggende over den får han en solid dragt prygl. Han har taget overpriser og får nu indbanket respekt for prisloven...

Ja, der hænder meget på et persisk marked. Gøglerne og eventyrfortællere tjener gode penge. De sid-

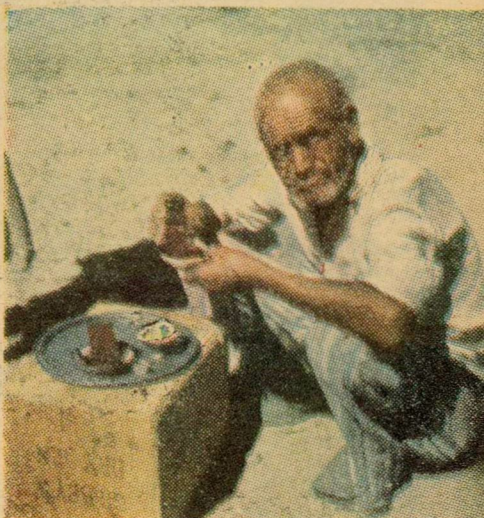
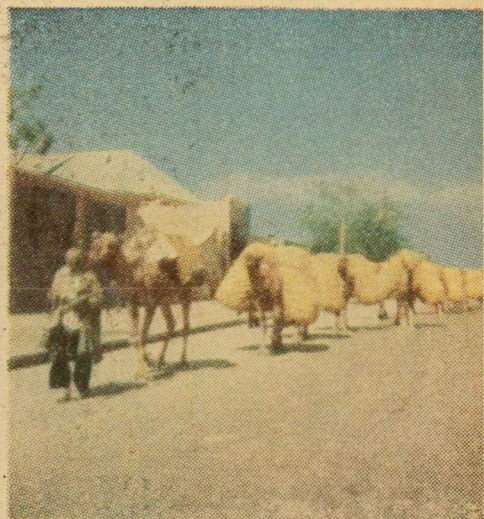
ste gengiver de uddødelige eventyr fra »1001 nat«. Sandsigere og kvaksalvere sælger fremtidsudsigter og sund helse, langs udkanten af pladsen sidder de skriftkloge og læser breve op for de handlende og nedskriver svarene efter diktat.

Markedspladsen er også nyhedsbørs. Her hører man nyheder om kendte og ukendte mennesker i byen, man lytter sig til varepriserne, og man erfarer, hvad der sker ude i den store verden. Vel udkommer der mange dagblade i Teheran, men det kniber med læsekunsten. Så samles man om en af dem, der kan læse, hvad der står i aviserne, og bagefter diskuteres begivenhederne i tehusene, der er indrettet ved markedspladsen. Tehus er en flot betegnelse for et par rå bænke, men de er dækket med skønne, ægte tæpper. Samovaren står rygende på et bord, og så går snakken. Befolkningen mangler ikke politisk interesse.

Først ud på eftermiddagen stilner livet af på markedspladsen. Det vågner op igen omkring midnat, når kamelkaravanerne gør deres indtog. Så gør man klar til en ny markedsdag. Sådan har det været på et persisk marked siden Xerxes dage — og sådan vil det sikkert være mange, mange år endnu.

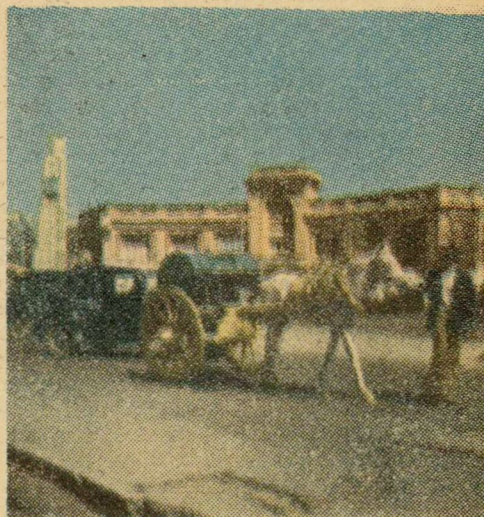
Omkring markedspladsen i Teheran ligger utallige tehuse. Her samles handlende og kunder og veksler nyheder. Politik og priser på halm, som er en sjælden vare, sukker og te (nationaldrikken) diskuteres livligt. De ældre mænd holder på den traditionelle klædedragt, men ungdommen går i færdigstøjet tøj.

En gammel torvearbejder nyder sin te på et mitivt bord — en omvendt kasse. Hans påklædning er en gammel pyjamas. Sådan går tusinder af iranske arbejdere klædt.

Endnu ses af og til kvinder i „tjadors“, en kappe, muhamedanernes hellige bog, koranen, foreskriver. Men om aftenen går de i biograferne og ser de amerikanske film, hvis reklamer dominerer gadebilledet.

Ønsker man godt drikkevand i Teheran, må man købe det ved en af vandvognene. Der kører i alle retninger af disse grønne vogne i Teherans brede gader.

Trods busser og lastvogne ankommer store forsynin-
ger til markedspladsen
læsset på kameler. Her
ses en kamelkaravan
med halm, som er en
sjælden vare i det korn-
og græsfattige Persien. —
Kamelerne minder med
deres duvende gangart og
vældige last om en flotille
brede karaveller under
sejl (til venstre).

I sæsonen er vandmeloner
et lige så almindeligt nær-
ingsmiddel for den jævne
perser som brød. Hver
morgen bringer tungtla-
stede biler hele bjærge
ind til markedspladsen i
Teheran.

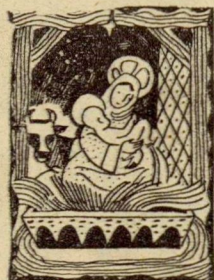
Kamelen — i århundreder det traditionelle transportmiddel —
er stadig i stand til at konkurrere selv med moderne trans-
portmidler. Ovenfor ses fortroppen af en karavane med korn.
Det er tidskrævende transport, men tid har man nok af i Østen.

Næst vandmeloner er de utrolig saftfulde granatæbler en af
markedets største delikatesser. Granatæbler er fyldt med ker-
ner, der ligner og smager som vore egne ribs. Men derudover
er alt spiseligt; frugt, grøntsager og kød til salo på markedet.

Julesalmerne fortæller historie

Fire stærkt forskellige digtere har stort set skabt vor salmebogs skat af julesalmer. Gennem deres digtning skildrer Kingo, Brorson, Grundtvig og Ingemann sig selv og deres tidsalder

I middelalderen dansede man julenat hånd i hånd om kirkernes højaltre, hvor krybben — eller en vugge — med et dukkebarn var opstillet. Vor tids dans om juletræet er et stilfærdigt minde om denne glædesdans om middelalderens altre. Utallige salmer, sange og viser blev skrevet til disse kirkelige julefester, og den stivhed, der ellers var over livet i den gamle kirke, slappedes kendeligt under julefesten. — Og da Luther skabte den store kirkerevolution, overtog han interessen for julesangen. Flere af hans tekster går igen i den salmebog, der bruges i vore kirker i dag.

Af 35 julesalmer i vor salmebog er de seks rent tyske og de to latinske oversættelser. Af de danske julesalmer eller selvstændige gendigtninger skriver Kingo sig for 5, Brorson for 6, Grundtvig for 9 og Ingemann for 3. De resterende tre er skrevet af professor Fr. Hammerich, byfoged Peder Nielsen-Kiøge fra Assens og biskop Johan Nordal Brun.

KINGOS julesalmer kan ikke nær måle sig med de salmer, hvori han beskriver Jesu lidelseshistorie. I virkeligheden anslår Kingo hele tiden påsketonen. Den vist nok mest sungne af hans julesalmer: *Min sol, min lyst, min glæde*, indeholder disse karakteristiske linjer: Drag mig kun Jesus fort — det er jo dog en glæde — til livet at indtræde — igennem dødens port. Ikke just de vante juletoner. Men det var et lykkeligt greb af salmebogsredaktionen at anbringe denne Kingostrofe som indledning til afsnittet om julen:

*Søde Jesus, Davids rod,
kæmpestærk og barnegod,
høvding stor i englehjem,
barnefødt i Bethlehem,
du, som giver nytår bedst,
kom herind og vær vor gæst,
gør en liflig julefest.*

Her har Kingo grebet mejslen og med sine stærke, uforfærdede hænder hugget sin tanke og følelse i granit i dybt relief.

BRORSON var Kingos store modsætning, religiøst og menneskeligt. Brorson var den lyrisk-sværmeriske sjæl, hvilket ikke betyder, at han manglede evne og mod til at træde op og hævde et standpunkt, men blot dette, at han savnede sin forgængers bredde og frodighed. Brorson tog heftigt på vej overfor »verdens børn«, når han, med rette eller urette, mente, de gik på fortabelsens veje. Især havde han et godt øje til de berømmelige julestuer, hvis løsslupne skæmt oprørte ham. Bort med »den gamle juleskik: at danse og stime i verdens syndig id, hvor kunne det

sig rime med Jesu fødselstid?« spørger Brorson uden omsvøb i en af sine salmer. En lille omvej tager han derimod i optakten til en af sine mest yndede julesalmer, hvor han først ligesom går ind på julespøgen: I denne søde juletid tør man sig ret fornøje — for så straks efter at vende meningen: og bruge al sin kunst og flid Guds nåde at ophøje.

Denne salme var sammen med Brorsons allermest yndede: *Den yndigste rose er funden* mellem den lille håndfuld julepoesier, han udsendte i Tønder i 1732 *Nogle Jule-Psalmer, GUD til ære og Christne-Sjæle, især sin Elskelige Menighed til Opmuntring, til den Forestående Glædelige Jule-Fest Enfoldige og i Hast Sammenskrevne af H. A. B.* — som der står på titelbladet. Flere salmer fulgte siden. Det store Brorsonske salmeværk er stærkt præget af sin digters strenge, næsten asketiske livsholdning, der var typisk for den tids religiøse filosofi.

Et andet træk, der er karakteristisk for Brorsons salmedigtning og genspejler tidens salmelyriske smag, som den var udformet sydpå, er dens sprogtone, der nu og da kan nærme sig det sødladne. Det er i denne periode, man taler om Jesus som sjælens brudgom — med alt det billedsprog, der hører ind under denne forestilling. Og hjertet og hjertesukket ligger yderst på tungen. Også hos Brorson:

*Ak! kom, jeg vil oplukke
mit hjerte, sjæl og sind
med tusind længsels sukke,
kom, Jesus, dog herind!
Det er ej fremmed bolig,
du har den selv jo købt,
så skal du blive trolig
udi mit hjerte svøbt.**

Denne strofe, den sidste af *Mit hjerte altid vanker*, er beklageligvis som så mange andre af Brorsons strofer blevet »forbedret« i salmebogen.

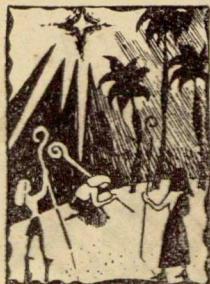
Brorson havde en meget smuk bolig i Ribe bispegård. En jævn bonde, der en sommerdag havde været et ærinde der, kunne da heller ikke tilbageholde et udbrud om, at det egentlig var mærkeligt, at biskoppen talte og skrev så meget om kors og smerte. Han måtte jo være en lykkelig mand. Brorson svarede ikke, men førte manden afsides til et stille kammer, hvis vinduer var tilgittret. Derinde sad en ung mand, lam i underkroppen og med den sindssyges mørke, olme blik.

En af Brorsons sønner. Bonden gik beskæmmet bort. — Også denne private tragedie og andre sorger må med i billedet af Brorsons julesamler. Han talte aldrig om sine sorger, men de lå som en skygge bag alt og brød nu og da gennem det, han skrev, f. eks. i salmen *I denne søde juletid: ...og knuste hjerter føle bedst, hvad denne store frydefest for glæde har at bringe.*

GRUNDTVIG var anderledes opstemt. Fra barndomshjemmet medbragte han min-

det om den gode, gamle jul: *Julemorgen var mit himmerig! Og efter at han havde været gennem den store sjælelige krise i 1810, vakt hans interesse for de gamle julesalmer igen. I begyndelsen af december måned 1810 fik han pludselig nogle rolige, klare timer, og i disse skrev han sin første julesalme *Dejlig er den himmel blå*.*

Med et langt brev, hvori han slog til lyd for den historisk-kristelige salme, sendte han digtet til Knud Lyhne Rahbeks blad *Sandsigere*, hvori det tryktes i april året efter. Sangen var da en del længere, end vi nu kender den, og indbefattede historien om en konge i Østerland og hans søn, der fik besked om julestjernen af en gammel stjerneyder, og på deres lange vandring kom til Jerusalem, hvor de nok fandt en konge, men ikke den rette.

Grundtvigs gendigtninger af gammel julepoesi er meget fine. Til dem hører den elskede *Et barn er født i Bethlehem*. Over den hvalver sig de lyseblå stjerneyder, som vi skal gå til kirke og til julen i Himmelby på. Der står en duft af røgelse og myrrha ud fra salmen, og midt i billedet sidder Maria med barnet, enkelt og naturligt. »En lille sypige i sit kammer ser man for sig», siger professor *Hans Brix*, og hans ord er en hyldest til Grundtvigs smukke digt.

Det holdt hårdt for Grundtvig at komme ind i salmebogen, uagtet komponisterne flokkedes om hans digtning, og menigheden sang hans salmer i Vartov med glad hjerte. Tilsidst lykkedes det dog salmerne at vinde plads i salmebogen — og ved den sidste salmebogsredaktion var det mere Ingemanns morgen- og aftensange end Grundtvigs salmer, der stod for skud.

INGEMANN er — når man ser bort fra den vidunderlige *Den store mester kommer* — ingen salmist. Men han er mester for salmebogens hyggeligste julesalmer og -sange (*Julen har bragt velsignet bud — Glade jul*) samt for den smukke, alvorlige korsfarerhymne *Dejlig er jorden*.

Disse salmer er blandt de mest elskede af alle, de første børnene lærer i skolen og hjemmet. I øv-

rigt er der i disse salmer et træk, der skiller dem ud fra de øvrige og umiddelbart bringer dem i kontakt med vor nutidige form for julefest: de omtaler *juletræet*.

Dette begyndte at komme frem i byerne omkring 1825 — omtrent samtidig med, at julens højdepunkt flyttedes fra juledag til juleaften. Ingemann var med sit romantiske og lidt naive sind meget glad for juletræet og kunne slet ikke forstå den modstand, skikken mødte rundt omkring. Ude på landet holdt man sig den nye festidé på afstand til helt efter 1850.

Men da havde Ingemann jo forlængst besunget juletræet og gjort dets lysende grene til et billede af livstræet, der blomstrer i vintermørket med levende lys:

*Grenen fra livets træ står skønt
med lys som fugle på kviste.
Det barn, som sig glæder fromt og kønt,
skal aldrig den glæde miste.*

Sådan har de gamle julesalmer et og andet at fortælle — om det sind og den tid, de er børn af. Også julesalmerne skriver historie.

En kort beretning om en ung danskers jul i den canadiske ødemark

TYVENS PELSHUE

PA en knage i dit klædeskab hænger en af dine sokker med en gave fra mig. Og så farvel så længe... og god jul!

Med denne hilsen kørte bankens kasserer, min arbejdsfælle og gode ven, afsted med postslæden for at nå eksprestogsforbindelsen ved Edmonton. Han skulle hjem til jul. Jeg skulle derimod blive. Det var min første jul i det fremmede. Jeg var alene, og da jeg desuden var yngste mand i banken, var det ret let for direktøren at finde ud af, at netop jeg skulle passe de få forretninger, der kunne være i juledagene.

Som de øvrige ansatte havde jeg mit værelse i etagen over bankens lokale. Der var ingen anden bank i miles omkreds, og byen, hvor banken befandt sig, var knapt nok værdig til at betegnes som sådan. Den bestod af nogle få huse. Jeg var inviteret til at fejre jul hos en nabo, men juleaften, der ikke fejres i engelsktalende lande, måtte jeg tilbringe alene.

Før jeg gik op på mit værelse, gik jeg en vending hen til hundestaldene. Banken havde et pragtfuldt spand på seksten hunde, det bedste spand på egnen. Glubske var hundene mod dem, de ikke kendte, men trofaste mod os andre. Deres førerhund, *Connie*, var kæledyret, et vidunder af skønhed og styrke. Jeg gav hundene et ekstra godt foder, de skulle da også mærke julen. *Connie* tog jeg med mig ind i bankens bygning og bandt den ved trappen, som førte op til vore værelser. Så kunne jeg holde jul med mig selv.

Juleposten fra Danmark var hele festen, og jeg havde vel siddet et par timer med de danske bøger og blade, da jeg pludselig hørte en svag klynken fra trappeopgangen. Da denne klynken gentog sig, og jeg hørte en svag støj fra banklokalet nedenunder, blev jeg urolig. Jeg tog min revolver frem, men modig var jeg ikke, det skal indrømmes. Derfor gjorde jeg så megen støj som muligt i håb om, at tyven eller tyvene ville fortrække, når de hørte, at der var mennesker i huset. Derefter gik jeg hen til trappen og kaldte på *Connie*. Hunden svarede ikke, og i skæret fra lommelygten så jeg den ligge udstrakt ved trappen, tilsyneladende død.

I det samme for en mand ud ad bankens bagdør, og da jeg var kommet ned til døren, så jeg, at han løb alt, hvad han kunne ned mod hovedvejen. Jeg skød nogle skræmmeskud efter ham. Nogle naboer kom til, men det var umuligt at forfølge tyven. Det viste sig, at hans slædespor forsvandt bort fra hovedvejen ind i skoven.

Tyven, der ikke havde haft held med sit indbrud, havde i skyndingen tabt sin pelshue udenfor bankens dør. Det var det eneste håndgribelige spor, vi havde.

Connie havde ikke kunnet hjælpe os. Hunden lå lidende på gulvet, og ved siden af den lå et stykke fersk kød.

Trods det solide aftenfoder var hunden alligevel blevet fristet af kødet, og den overdryssede gift havde gjort den ude af stand til at kalde hjælp til. Vi måtte skyde *Connie* for at udfri den af dens lidelser. Resten af natten tilbragte jeg på vagt i banken... sådan forløb min første julenat i det fremmede.

Da jeg dagen efter så nærmere på pelshuen, opdagede jeg til min store overraskelse, at huen var min egen!

Det vil sige, den havde tidligere tilhørt mig. Jeg havde foræret den til en arbejdsløs landsmand, som havde opholdt sig på egnen i nogen tid. Flere gange havde han besøgt mig på mit værelse i bankens hus og kendte dets indre såvel som hundene.

Skulle det virkelig have været ham, der havde for- søgt sig som bankrøver julenat?

Tyveriet blev aldrig opklaret, og mine tanker om min landsmand blev hverken bekræftet eller afkræftet. Jeg hverken så eller hørte mere til ham, før jeg mange år senere ved en forespørgsel til den stedlige danske konsul fik at vide, at han var kommet af dage ved et ulykkestilfælde.

Vagn Jensen.

JULEN ville forekomme mærkelig, hvis man ikke havde et juletræ til at lyse op i stuen. Og dog er skikken med juletræet meget yngre end de fleste andre juleskikke. Den første beretning om juletræer stammer fra Strasbourg 1605, men herhjemme blev juletræet ikke populært i byerne før omkring midten af det forrige århundrede — på landet trængte det først for alvor ind

omkring århundredskiftet.

Andre steder har træet som omtalt været kendt tidligere. I en beretning fra Goethes hjem skriver en fru Könnner således: Goethe og fader drev deres lystighed så vidt, at de pyntede et juletræ til Joli, hunden, som Goethe holdt meget af. De satte det frem behængt med alle slags søde sager. Hunden iførte de en rød kappe og ledte ham gående på bagbenene hen til det bord, som var dækket til ham, og som var rundelig forsynet, mens vi måtte nøjes med et bundt brune peberkager, som gudfar havde sendt os fra Nürnberg. Joli var sligt et uforstandigt, ja ukristeligt kreatur, at han ikke viste den ringeste respekt for den pyntede »krybbe«, der stod under vort træ, men snuste til alt, snappede Jesusbarnet, som var af sukker, ud af krybben og knaste det mellem tænderne. Hr. Goethe og fader lo af alle kræfter; vi børn derimod græd vore modige tårer. Heldigvis var jomfru Maria, oksen og æslet af træ, så dem beholdt vi.

HELLIG TRE KONGERS DAG betragtes af mange som en passende afslutning på julens megen festlighed og højtid. Det skal blive helt rart at vende tilbage til hverdagen igen, siger de voksne — men børnene mukker, for så er juleferien jo forbi. Forøvrigt regner man jo ikke mere Hellig tre kongers dag for en helligdag i de protestantiske lande. Men man skal ikke så langt tilbage i tiden for at

støde på festlige traditioner, hvormed denne dag blev

fejret. Herhjemme knyttede almuen i ældre tider ikke få forskellige skikke parret med overtro til dagen. Og denne fejredes også ofte med optog til ære for de tre hellige konger. En procession drog gennem byen med tre hvidklædte konger, der hver for sig var pyntet og udstaffet så fint som muligt. En af dem bar den store stjerne, lavet af papir og lys. Efter kongerne fulgte jomfru Maria ridende på et æsel (i syden) eller en lille hest, og ved siden af hende gik tømmermanden Josef.

Ofte havde Maria en lille vugge på skødet, men ellers måtte man tænke sig til Jesusbarnet. Følget var talrigt. Det bestod bl. a. af Herodes, Simeon og Anna, og toget afsluttedes af udklædte drenge og karle, der leverede musikken fra violiner, fløjter og skalmeyer.

Hele optoget drog rundt i gårdene og sang for børnene, og husbond og madmor måtte ud at traktere.

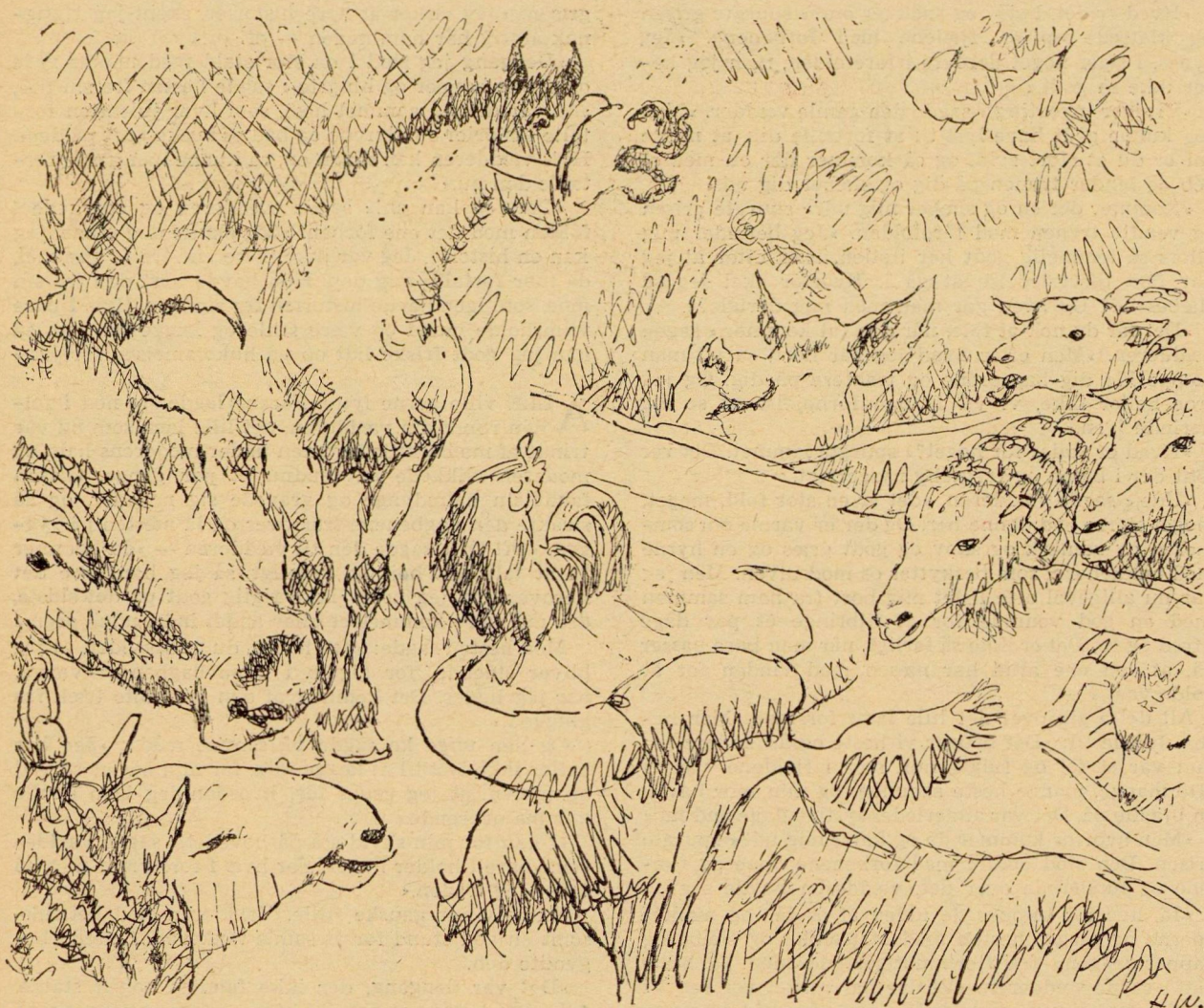
LIGE SA POPULÆR som juletræet er julekortene. I millionvis sendes disse små glade hilsener ud over hele verden fra hjem til hjem, og nisser, grangrene, snelandsskaber o. s. v. dumper ind ad hjemmenes brevkasser med ønsket om en glædelig jul. Det første julekort skal stamme fra England og være brugt i 1846. Det var en af datidens aviser, *Home Treasury*, der lod det fremstille

Det forestillede en familie med tre slægtled, bedsteforældre, forældre og børn, der alle mødtes i det fælles ønske: »En glædelig jul og et godt nytår!«. Kortet var tegnet af en af Englands fineste tegnere, og avisens redaktion lod det fremstille i 1000 håndkolorerede eksemplarer.

Omkring 1880 blev julekortene mere almindelige. Og selv om Emma Gad i sin *Takt og tone* fra omkring århundredskiftet gør opmærksom på, at det er mere »nobelt« at sende et hvidt kort end et kort med billeder på, er julekortene stadig udsmykket med alle mulige tegninger.

Og de morsomme nissemand, gæs og hvad kortet ellers fremstiller af gode sager udtrykker det samme ønske om trivsel, velstand og lykke, som gemmer sig i mange andre juleskikke.

TEGNING AF HOLGER WORM

JUL I STALDEN

Fortælling af Johan Bojer

DER var mørkt og lunt i husmandens lille stald — nap! nap! sagde de rappe munde, som tyggede i julehøet. Familien bestod af to køer, en lille korthåret hest, fem får, et lam, nogle høns og endelig en gris.

På det smalle gulv mellem køerne og fårefolden gik Gammelmor endnu og nussede og puslede. I aften havde køerne kun fået hø og ingen halm, hesten havde krybben fuld af havre, hønsene havde fået god klid og ingen sure kartofler. For alle dyr skulle have deres julemad lige såvel som mennesker. Glemmer man det, kommer det nye år både med fodermangel og sygdom blandt kreaturerne.

Endelig var Gammelmor færdig og tog sin spand og gik. Men ude i forgangen vendte hun sig, lukkede igen stalddøren op og sagde glædelig jul ind i stalden. Og så gik hun ud, hvor der mødte hende høj sne og stjernehimmel.

»Jeg spekulerer på, hvad Gammelmor skal have til

aften,« sagde det ene får og stod et øjeblik, inden det igen stødte snuden ind i høet. Alle i stalden kaldte husmandskonen Gammelmor, fordi de af hendes hænder fik alt, hvad de behøvede for at leve.

»Hun skal naturligvis have det fineste hø, der findes,« sagde det lille lam — det stod og lod, som også det tyggede hø, men fik dog ikke et eneste strå ned.

»Å nej, jeg tænker hun får hakkede kartofler,« sagde et andet får. »Det er det bedste, som findes. Hvert efterår får nogle får lov til at proppe sig med det — inden der kommer en og slæber dem ud.«

»Nå, jeg tror nu, hun har det, som er bedre endnu,« sagde hesten og løftede sit hoved fra krybben. »Der findes noget, som hedder fladbrød — jeg får nu og da en bid hos småpigerne, når jeg ser mit snit til at stille mig udenfor køkkendøren og stikke mulen ind.«

»Krrr-u!« sagde hønsene. Og hanen, som var ordfører, tilføjede: »Var jeg hende, ville jeg nu foretrække havrekli i mælk.«

»Hvad er det, I står og snakker om?« spurgte grisen og klatrede op på fjælene med forbenene. »Jeg synes, I siger noget derovre i fårefolden, men jeg hører ikke så godt.«

»Vi siger ingenting,« sagde den gamle vædder. »Men jeg kunne godt have lyst til at fortælle dig, at næste jul er du et stort svin, og så kommer der en med et reb og binder trynen på dig og slæber dig ud.«

»Kommer der en og slæber mig ud?« spurgte grisen og vendte trynen mod fårefolden. »Jeg befinder mig ellers så temmelig godt her i stien, især efter at jeg har fået tørvestrøelse at gå i. Hvorfor skal jeg så slæbes ud? Og hvad gør man med mig derude?«

»Det får du nok at føle, når den tid kommer,« sagde vædderen. »Men efter hvad jeg har hørt, så vil man næppe klø dig bag ørene og traktere på dig. Og jeg tror heller ikke, vi vil få den fornøjelse at se dig herinde igen.«

»Hvad er »ude« for noget?« spurgte lammet. Det var født dér i båsen og frygtelig nysgerrigt.

»Ude,« sagde vædderen, »det er en stor fold, meget, meget større end denne her. Og der er varme om sommeren og udmærket og skov og godt græs og en hyrde med bukkehorn, som beskytter os mod ulven. Men jeg har nu alligevel ofte listet mig bort fra ham sammen med en god veninde for at tilbringe et par dage i fred og ro. Det er ikke så farligt, når man bare passer på, at den ene altid har næsen mod vinden for at holde vagt.«

Alt dette gik over det lille lams forstand. Men hesten føjede til: »Det bruger vi heste også. Medens jeg kun var et føl og fulgte min mor i fjeldene, var vi ofte mange, mange heste sammen, og min mor havde en bjælde på. Det var anderledes lystige dage end nu.«

»Men hvorfor kommer de og haler mig ud?« spurgte grisen. Den stod endnu med forbenene oppe på fjælene og funderede over det, vædderen havde sagt.

»Ja, hvorfor klipper de ulden af os får og malke kørerne og plager hesten med at trække og slæbe og napper æggene fra fjerbundterne deroppe på hjaldet?« sagde vædderen. »Vi dyr har mistet vor ret. Vi havde det engang anderledes, men den tid kommer aldrig mere igen.«

Den unge ko, som endnu ikke havde lagt sig, sled nu i tøjret og sagde: »Jeg mener at kunne huske, at du, vædder, fortalte os en historie engang. Det var også en aften, da vi fik godt hø og ingen halm. Jeg har glemt historien, men jeg kan huske, den var god.«

»Det var sidste juleaften,« sagde vædderen. »Men man kan jo ikke vente, at en ko skal kunne huske noget som helst.«

»Kunne du ikke fortælle den en gang til?« spurgte

grisen. »Jeg elsker at høre historier, skønt jeg rigtig nok aldrig har hørt nogen — øf! øf!«

»Dengang jeg stod i en stor stald med mange røde og brune hopper og hingste,« sagde hesten fra sin bås, »da var der en gammel hest, som hver juleaften fortalte historier om dyrene og bad os huske godt på dem. Hvis vædderen kan sådan en, så kunne han gerne fortælle den nu.«

»Om jeg kan en!« sagde vædderen og sparkede i folden med det ene forben. »Jeg skulle dog mene, jeg kan en historie. Jeg var ikke mere end tre år gammel, da mor fortalte mig den. Hun havde hørt den fra sin mor, som igen havde historien fra sin mor. Hvis I bare ville holde mund og være stille og lægge jer ned, så kan jeg godt friske lidt op på hukommelsen for jer.«

ALLE ville gerne lytte. Fårene lagde sig ned i folden rundt om vædderen, det lille lam, som nu var trindt af mælk, krøb sammen under moderens hals, og moderen slikkede det endnu et par gange. Grisen fandt sin halmdyng og gravede sig ned der, og så strakte den bagbenene fremover og lå næsten på ryggen. »Øf! Øf!« sagde den til vædderen — »du kommer til at tale lidt højt og tydeligt, så jeg kan høre det herover, for jeg hører ikke rigtig godt på det sidste, der må være kommet et eller andet ind i mine øren.«

Men hesten sagde: »Jeg håber, du undskylder, at jeg bliver stående, for gigten i mine bagben er værre, når jeg ligger. Det kommer af den fordømte træk fra gluggen.«

Og den unge ko sagde på samme måde: »Jeg har heller ikke lyst til at lægge mig, for min bås er så våd og ujævn, at jeg gruer for, hvordan jeg igen skulle komme overende.«

»I kan for min skyld stå på hovedet,« sagde vædderen, »bare I holder mund. For hvis I forstyrrer mig, så taber jeg tråden.«

Nu blev der ganske stille. Vædderen stod betænksomt en god stund for at samle tankerne. Endelig begyndte den.

»Det var dengang, der ikke fandtes nogen stalde. Alle dyr levede sammen i store, varme skove og på fede græsmarker. Dengang åd bjørnen og ulven græs, koen mælkede kun for sin kalv, fåret havde uld for selv at kunne have det godt og varmt, grisen blev fed for sin egen fornøjelses skyld, hønsene lagde æg for at skaffe sig børn, og hestene var frie og galopperede omkring i store flokke og var fede og blanke. Intet dyr gjorde det andet ondt, og der var heste med horn og får med vinger, og bjørnen kunne danse på to ben og gøre alle mulige kunster, når de andre dyr var mætte og havde trang til at more sig. Dengang var det skik, at hvis et lam faldt i bækken, når moderen ikke var til stede, da løb de andre får til og hjalp stakkelen op og lærte den at ryste skindet, så den blev tør. Og når en fugleunge var faldet ud af reden, da kom de andre fugle og tog den i næbbet og bar den hjem til forældrene igen. Det er ikke netop det, kragen og høgen gør i vore dage.«

»Krrr-uh! nej, kragen tog en af mine små ifjor,« sagde en høne oppe fra hjaldet. »Det glemmer jeg aldrig ... klukk!«

»Hvis det fjerbundt afbryder mig en gang til, så holder jeg op,« sagde vædderen. Lidt efter fandt den igen tråden og fortsatte: »Men som sagt, dengang havde dyrene gode dage, og alt var, som det skulle være. Men så var det, at et underligt væsen en dag kom anstigende ind blandt de fredelige dyr og vakte stor opsigt. Det gik på to ben og var nøgent og så ynkeligt ud. Frøs gjorde det, så skindet skælvede, sulte gjorde det også og skar ansigter og vred sig akkurat, som når

Svar på spørgsmålene til Kender De jule-evangeliet

1. Gabriel (Luk., kpt. 1, vers 26—27).
2. Zakarias (Luk., kpt. 1, vers 13).
3. Kejser Augustus (Luk., kpt. 2, vers 1).
4. At alle skulle skrives i mandtal (Luk, kpt. 2, vers 1).
5. Davids slægt (Luk., kpt. 2, vers 4).
6. Frygt ikke, thi jeg forkynder eder en stor glæde... (Luk., kpt. 2, vers 10—12).
7. De vise mænd fra Østerland (Matthæus, kpt. 2, vers 1).
8. Kong Herodes (Mathæus, kpt. 2, vers 13).
9. Simeon og Anna (Luk. kpt. 2, vers 25—36).
10. At han skulle rejse til Ægypten for at undgå Herodes' efterstræbelser (Mathæus, kpt. 2, vers 13—14).

et får har fået en fluesvamp i maven. Træt var det, så det næppe kunne stå på sine ben, og klynke gjorde det, som når katten her i stalden ikke har fået sin mælk. Jeg kan se det så tydeligt for mig. Det må have set ud, som vi får så ud forrige år, da her var fodermangel, og vi til sidst begyndte at æde ulden af hinanden blot for at have noget at tygge på.

Men så var det, at alle dyr syntes, det var synd for den arme skabning og gjorde godt imod den, ganske som de gjorde indbyrdes. Koen gik hen til kræet og sagde: »Min gode ven — du kan få lidt af mine yvere, der bliver nok en skvat til kalven alligevel.« Og fåret kom også og forbarmede sig og sagde: »Det gør ondt, men ryk alligevel noget uld ud af min pels.« Endog hønen kom kaglene og gav det et par æg — det fæ! — og hesten sagde til sin hoppe: »Min hjertensven, du kommer til at finde dig i at more dig med de andre kavalere en lille stund. Jeg vil høre, hvor dette kræ skal hen og så tage det på ryggen og bringe det af sted i en fart.«

Sådan gik det til, at alle dyr begyndte at tjene mennesket, fordi det var så meget ynkeligere end noget andet dyr. Men det skulle dyrene aldrig have gjort. For medens det ene får slikker det andet for en velgerning, så var mennesket utaknemmeligt. Det slog en løkke om halsen på hesten og holdt den fangen og gjorde den til slave under alskens list og alle mulige påfund. Det dræbte koens kalv for selv at kunne suge al mælken. Fåret klippede det ulden af, så det ofte ligefrem fryser ihjel, og hønen går den dag i dag og klukker og ynker sig, fordi mennesket stadig stjæler æggene fra hende. Sådan, kære venner, gik det til, at dyrene tabte deres ret, — at de førtes bort fra de varme skove og de rige græsmarker. Fra den tid er der også ufred mellem dyrene. Af mennesket lærte bjørn og ulv at dræbe, at æde kød og drikke blod, af mennesket lærte kragen at stjæle og ormen at lave gift. Og siden da har alle dyr onde dage, og de varme skove og de rige græsmarker er nu så langt borte, at vi aldrig mere kan komme dertil.»

DER blev en lang pause. Køerne og fårene sukkede og så ud i mørket, hesten ludede med hovedet og lukkede øjnene, hønsene trak halen ned og sad urørlige, alle tænkte på de store sletter og de varme skove, som for altid var tabt.

Endelig sagde vædderen: »I husker måske, at der i går var to mænd herinde i stalden. De lagde den flade hånd på min ryg for at undersøge, hvor fed jeg var, og jeg forstår nok, hvad de mente med det. De kommer snart og bærer mig ud, og da ser I mig næppe mere. Jeg skal ikke mere få lov til at trave omkring i udmarken og sove lidt afsides med mine venner. Det er derfor, jeg er lidt knotten i disse dage. Men for resten skal vi jo alle den vej.«

»Ja — det skal vi,« sagde bjældekøen og sukkede. Og der blev en ny pause. Hesten sukkede i sin bås, fårene og grisen sukkede, alle dyrene i stalden så frem i mørket og sukkede.

Men endelig sagde hesten:

»Jeg kan huske, at der var en lille stump tilbage af historien, som vædderen ikke tog med. Det var det, den gamle hest i den store stald fortalte en juleaften og bad os huske godt på. Og han sagde, at vi heste skulle tjene menneskene og finde os i al mishandling uden så meget som at bide et barn ihjel. For engang bliver det helt anderledes. Der vil engang komme en stor hest, som er stærkere end alle mennesker tilsammen. Han har sol i manken og ild i næseborene, og når han vrinsker, tordner det over hele jorden. Han skal løse alle dyr ud af båsene, samle os sammen og føre os tilbage til de store, fede græsmarker og de varme skove. Da skal bjørn og ulv igen æde græs, æggene skal få lov til at ligge i fred, og ormen skal ikke være giftig længere. Og alle heste, hvor små de end er, og hvor udslidte og magre de end er, skal blive ligesom den store hest og få sol i manken og ild i næseborene og trave frit omkring på de store sletter.«

»Men hvornår kommer hesten med solmanken og samler os?« spurgte vædderen. »Jeg så helst, at det bliver, før jeg slæbes ud — og forsvinder.«

»Det betyder ingenting,« sagde hesten. »For hver gang vi føres ud — og ikke ind igen —, da er det den store hest med solmanken og tordenen, som sender bud efter os, og så føres vi tilbage til de store sletter, en for en. Og mennesket får også bud fra ham, men når de bæres ud — og ikke ind igen —, så er det slut med dem for bestandig. For der er den forskel på mennesker og dyr, at dyrene har noget, som kaldes en sjæl.«

»Øf! Øf!« sagde grisen. Og efter en pause tilføjede den: »Nu ved jeg mere end før. Det er altså ikke så farligt, om folk kommer og binder trynen på mig og bærer mig ud. For jeg får det jo bare endnu bedre end her i stien.«

OG da grisen havde sagt dette, lagde den sig på ryggen og faldt i søvn — og drømte om den store hest, som skulle komme.

Og vædderen, som endnu stod oprejst i folden, nikkede og sagde: »I så fald — hvad er det så, jeg står her og er knotten over?« Så gik den hen og slikkede det lille lam, som den havde puffet — og så lagde den

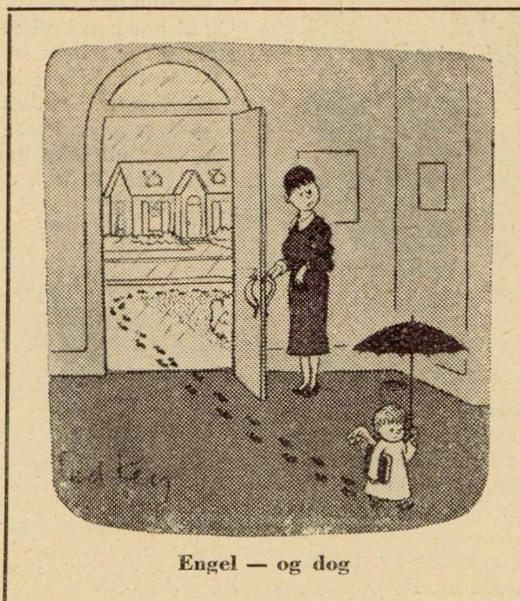
sig, faldt i søvn og drømte om de store sletter og om hesten, som skulle komme.

Og den unge ko sagde: »Jaja — så lægger jeg mig alligevel i den våde, ujævne bås. For det er jo bare en overgang.« Og så faldt den på knæ og segnede overende.

Og hesten glemte trækken fra gluggen og gigten i bagbenene, og den lagde sig ned i bås, ludede med hovedet og drømte. Og hønsene sank ned på lave fødder, stak hovedet ind under vingen og sov.

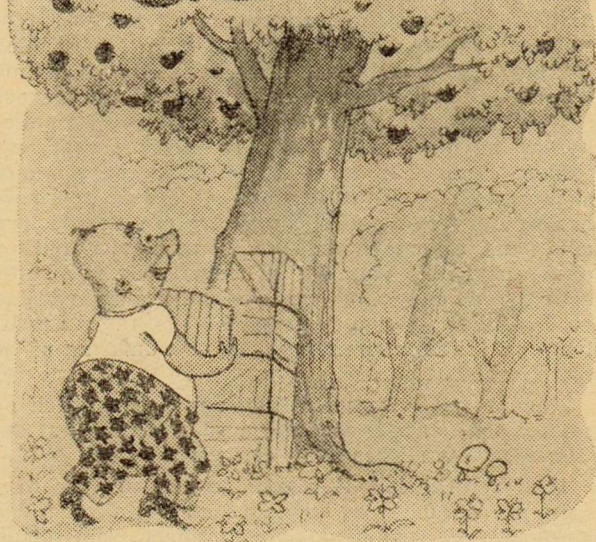
Alle dyrene i den lille stald glemte deres sorger og suk og sank hen i drømmen om det, der ventede.

Og udenfor rejste vinden lette skyer over de høje sne-marker, stjernehimlen tindrede, og julenatten sænkede fred over mennesker og dyr.

Engel — og dog

GLUBIN TRÆET

Fortælling for børn (og voksne),
illustreret af Simon.

Så fik de øje på hr. Spraglebuks.
— Hvem er du? spurgte hr. Krølle og hr. Rynke.
— Jeg er hr. Spraglebuks, og det er mit glubintræ svarede den tykke ædedolk.
— Der er ikke nogen, der ejer træerne i skoven sagde hr. Krølle. Nu stabler vi de kasser, der ligger her på jorden, oven på hinanden, og så klatrer vi op og plukker nogle glubiner.

Hr. Spraglebuks begyndte at blive betænkelig. Men så fik han en idé:

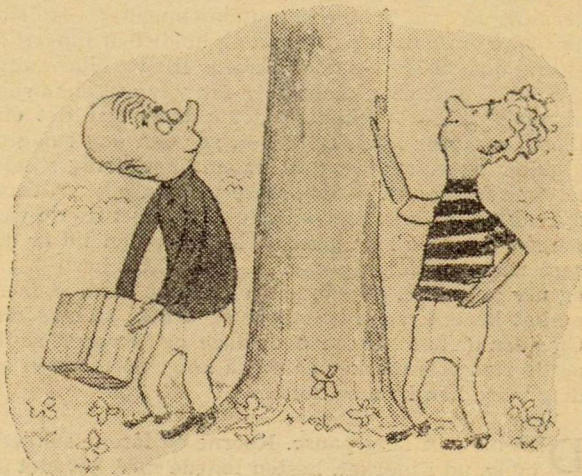
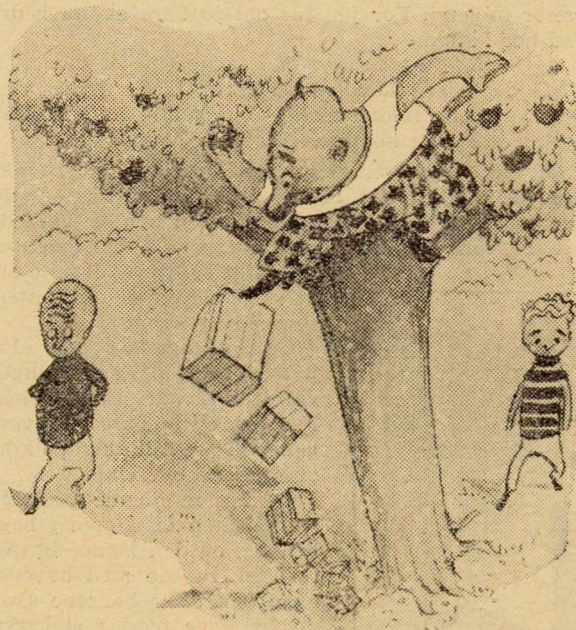
— Pst! hviskede han til hr. Rynke, da hr. Krølle var gået lidt væk for at finde nogle flere kasser. Har

EN DAG gik hr. Spraglebuks en tur i skoven. Der fandt han det eneste glubintræ i hele verden.

— Ah, sagde han, jeg kan så godt lide glubiner.

Han kikkede sig om og fandt nogle tomme kasser. Dem bar han hen til træet og stablede dem oven på hinanden, så de nåede helt op i træet. Så kravlede han op og begyndte at spise de dejlige, modne glubiner.

Da så han hr. Rynke komme gående gennem skoven.

du ikke lagt mærke til, at der er noget mærkeligt ved hr. Krølle?

— Næ, det har jeg såmænd ikke, svarede hr. Rynke.

— Han har ikke nogen rynker i panden ligesom du. Og så har han krøllet hår! Sådan en fyr kan man ikke stole på.

— Hmm. Måske har du ret, sagde hr. Rynke.

Så kom hr. Krølle tilbage.

— Her er en kasse til, sagde han, nu har vi nok.

— Jeg vil ikke have noget at gøre med dig, sagde hr. Rynke. Vi kan dele kasserne og plukke glubiner hver for sig.

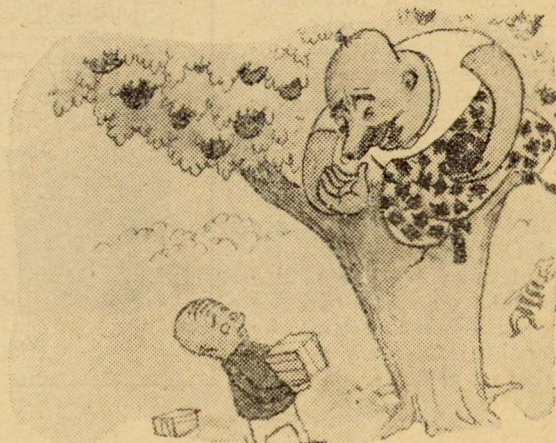
fra den anden side så han hr. Krølle komme gående.

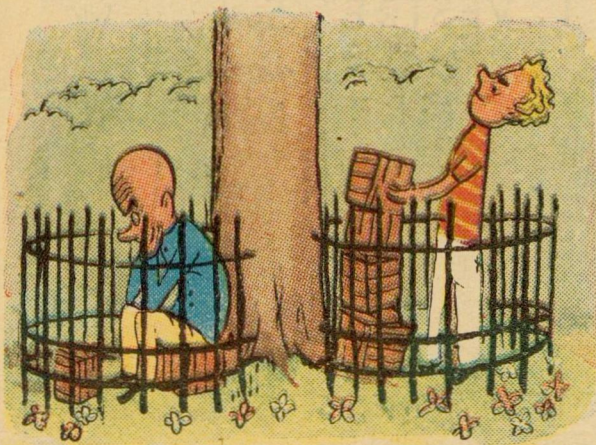
Hr. Spraglebuks sagde til sig selv: — Uha! Hvis de finder glubintræet, vil de også kravle op og spise glubiner, og så bliver der ikke nok til mig. Så sparkede han til kasserne, så de allesammen trimlede ned.

Hr. Rynke og hr. Krølle mødtes lige under glubintræet.

— Det var dog et mærkeligt træ, sagde hr. Krølle.

— Måske er det glubintræet, sagde hr. Rynke.

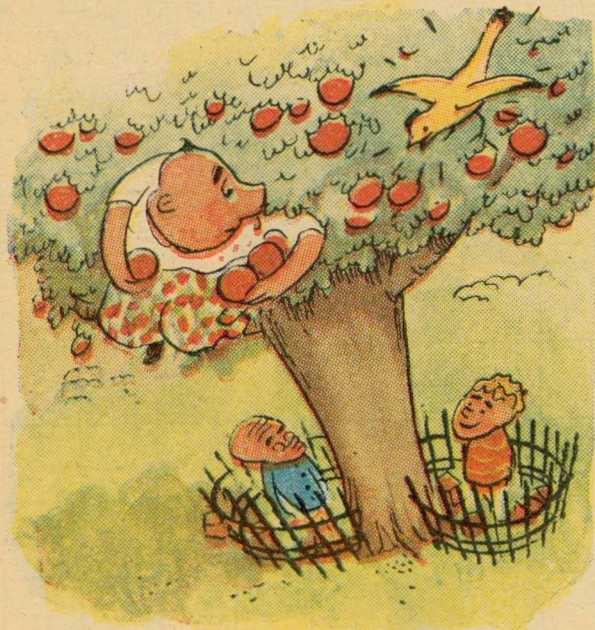

Og så gik han afsted ind i skoven for at finde nogle flere kasser til sig selv.

— Hvad gik der mon af ham? sagde hr. Krølle forbavset.

— Har du slet ikke lagt mærke til, sagde hr. Spraglebuks, at der er noget mærkeligt ved ham?

— Næ, svarede hr. Krølle.

— Han har jo ikke krøllet hår ligesom du. Og så har han rynker i panden. Sådan en fyr kan man ikke stole på.

— Hmm. Måske ikke, sagde hr. Krølle.

Så kom hr. Rynke tilbage. Han havde ikke fundet flere kasser. Han tog halvdelen af kasserne og stablede dem op på den ene side af træet. Hr. Krølle tog resten af kasserne og stablede dem op på den anden side af træet. De kravlede op på hver sin stabel, men ingen af dem havde kasser nok til at nå op til glubinerne.

— Hvis nu den ene stjal nogle kasser fra den anden, sagde hr. Spraglebuks, så kunne han få kasser nok til at kravle op i træet.

Det gav et sæt i både hr. Krølle og hr. Rynke. Så sagde hr. Krølle:

— Jeg tror, jeg vil bygge et stakit rundt om mine kasser, så der ikke er nogen, der stjæler dem.

— Jeg tror også, at jeg vil bygge et stakit rundt om mine kasser, sagde hr. Rynke.

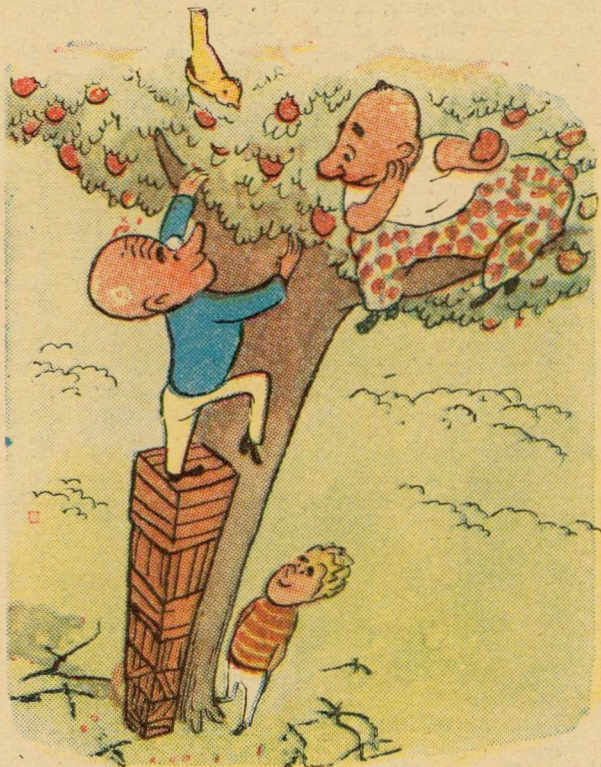
Så gik hr. Krølle og hr. Rynke, og senere kom de

tilbage med nogle stakitter, som de satte op rundt om deres kasser.

Imens sad hr. Spraglebuks oppe i glubintræet og spiste dejlige modne søde glubiner. Hr. Rynke og hr. Krølle sad under træet indenfor deres små stakitter og havde helt ondt i deres tomme maver af sult.

Sådan kunne de have siddet lige til i dag, hvis ikke en lille fugl var kommet flyvende hen til glubintræet.

— Hvor er I dog dumme, sagde den lille fugl til hr. Krølle og hr. Rynke. Hr. Spraglebuks har jo bare

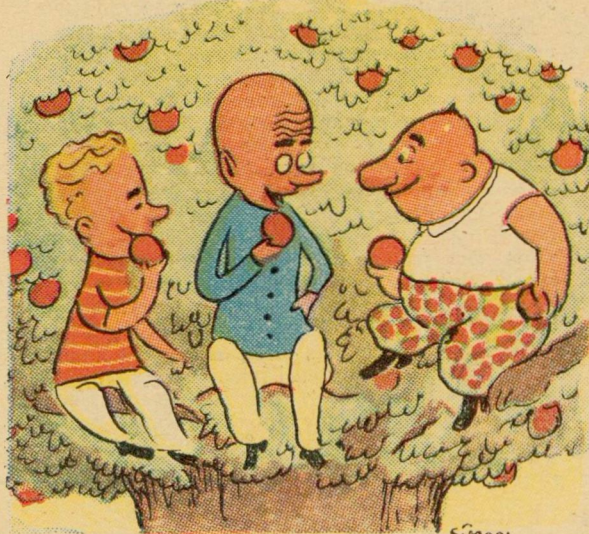

gjort jer uvenner, for at han kan beholde alle glubinerne for sig selv. Hvis I hjælper hinanden, så kan I også få glubiner.

Så kunne hr. Krølle og hr. Rynke pludselig se, hvor dumme de havde været, og de sprang op og rev stakitterne ned. De samlede alle kasserne og lavede en høj stabel, og så kunne de let kravle op i glubintræet.

— Hvis I kommer herop, bliver der ikke nok glubiner til nogen af os, jamrede hr. Spraglebuks.

— Jo, såmænd gør der så, svarede hr. Krølle. Vi kan jo bare plante flere glubintræer.

ERIKS JUL HOS GESTAPO I „VESTRE”

JEG havde siddet hos tyskerne i Vestre fængsel i fjorten dage. De tog mig en rigtig trist decemberdag ude i det maskinværksted, hvor jeg var lærling på andet år. Jeg var kun 16 år. De påstod, at jeg vidste noget om det, svendene stod og lavede. Jeg sagde, at det gjorde jeg ikke, men de blev ved at spørge mig om, hvor sagerne blev kørt hen, og det var altså grunden til, at jeg sad i celle nr. 173 juleaftensdag. Jeg kan lige så tydeligt huske, at det først rigtig for alvor gik op for mig sent om eftermiddagen, at jeg virkelig skulle tilbringe juleaften herinde. Da vi nemlig hørte madvognens rumlen nede på gangen, sagde en af de to, jeg sad sammen med – han er sømand og hedder Hjalmar:

– Så går vi til bords. Og det lød akkurat ligesom min fader, når han sagde

det juleaften derhjemme. Jeg fik en væmmelig stor klump i halsen og skyndte mig at pudse min næse så kraftigt, jeg kunne. Både Hjalmar og Ole – han var lærer – kiggede først på mig og så på vinduet, og Ole sagde, at det var også et rigtigt forkølelsesvejr.

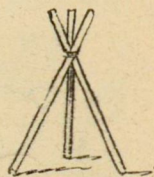
Så kom maden.

Det var minesprængt fisk. Det kaldte vi den ret for: Fisk, der var kørt gennem kødmaskinen med ben og det hele. Vi legede, at det var risengrød og flæsket. Ole havde fået en pakke nogle dage i forvejen, og i den var der nogle papirnisser, der holdt hinanden i hånden. De stod på bordet, og vi syntes allesammen, det var hyggeligt, selv om der ikke var noget juletræ. Men det kunne de selvfølgelig heller ikke dele ud til så mange celler, som der er i Vestre.

Da vi havde spist, sagde Hjalmar, at han ville tage en smøg for at blive mæt, og så sang vi alle de julesange og de julesalmer, vi kendte. Det gjorde de også inde ved siden af og ovenover og nedenunder, og vi kom rigtig i julestemning allesammen. Vi havde det noget så rart og fortroligt, selv om de andre var meget ældre end jeg, og selv om omgivelserne ikke var så hyggelige, er det alligevel en juleaften, jeg aldrig glemmer.

Hjalmar, der var den, der sad længst derinde, har senere fortalt mig, at nisserne stod i flere måneder. De næste „gæster“ havde ganske vist prøvet at fjerne dem fra bordet i begyndelsen af februar, men de syntes, der blev så tomt, og to dage efter kom de frem igen og stod lige til kapitulationen til minde om VORES julefest. *young.*

Spil tårnbold

HVIS vejret egner sig i juledagene, må vi et svip ud i den friske luft; det kvikker op, og vi skal nok kunne holde os varme med et slag tårnbold.

3 stokke bindes sammen med et stykke sejl garn eller en ring, så stokkene kan stilles op i gårdens midte som en trefod.

En af jer er tårnvægter, og hans opgave er at forsvare tårnet mod de øvrige spilleres angreb. Disse står i passende afstand i en cirkel udenom tårnet, og nu er det deres sag at sparke en fodbold ind mod tårnet, så dette rammes og vælter.

Hvis en af spillerne får ram på tårnet, overtager han jobbet som tårnvægter.

Højt fra træets grønne top

MANGE af jer kender sikkert den gamle sang: „Om hundred år er alting glemt“, hvad der i de fleste tilfælde også er rigtigt. Men dette gælder i alt fald ikke, når vi taler om den gamle og i alle danske hjem så kendte julevisen: „Højt fra træets grønne top“, som telegrafdirektør Peter Faber skrev for hundrede år siden, omtrent samtidig med at juletræet holdt sit første indtog i København.

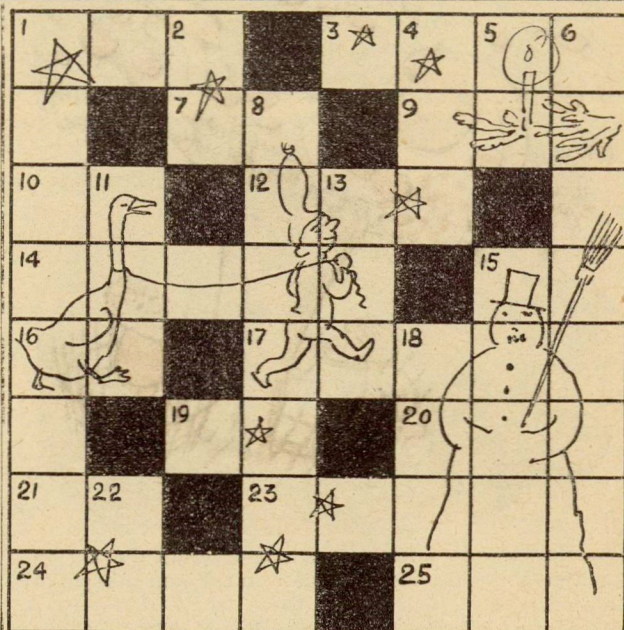
Fabers vise opnåede snart en så enestående folkeyndest, at den fra slægtled til slægtled blev hvermands eje. Unge og ældre kvidrede med på de kendte strofer, når de efter at have sunget de dejlige julesalmer i overstadig glæde svang sig hånd i hånd rundt om det festlige juletræ.

Hele julens særegne stemning har fundet udtryk i den gamle vise, der har overlevet alle forsøg på at erstatte den med andre toner, der mere var i kontakt med tidens ånd og teknik.

Når I nu om få dage skal opleve julehøjtiden, vil „Højt fra træets grønne top“ påny afslutte dansen omkring den strålende gran, og der vil der efter være mangel på en Signe iblandt jer, der får sin julegave, og mangel på en Peter, der har den gren så kær, hvorpå trommen hænger, og måske vil Henrik få sin fane og Anna tøj til en vinterfrakke.

Den bedste af gaverne nævner Peter Faber i sangens sidste vers, for at I bedre kan huske den. Det er den, I har fået i jeres forældre, der har skabt den festlige ramme om den højtidsfulde stund: Mor, der er i køkkenet og nu skal til at traktere, og far, der bekoster gildet, og hvad der til hører, og derfor giver mor den tunge pung.

Det har været Fabers tanke med disse linier at kalde taknemligheden mod far og mor frem i jeres sind. Tænk på det, når I snart skal til at istemme: „Højt fra træets grønne top.“

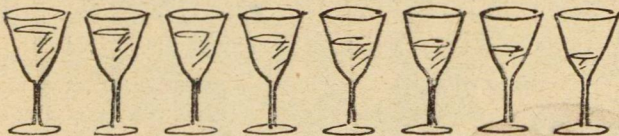
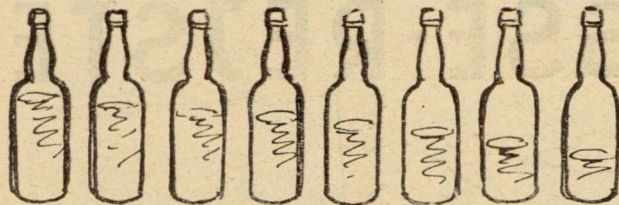

JULE KRYDS

Vandret: 1. årets store højtide. 3. til julepyntning. 7. giv. 9. pigenavn. 10. smile. 12. skal mor have for juleanstrengelserne. 14. julefé. 15. skynd dig. 16. skue. 17. del af den menneskelige organisme. 19. kør! 20. slags. 21. bekræftelse. 23. kundskabsforudsætninger. 24. kærkomment legetøj for 8 lodret. 25. gås.

Lodret: 1. sædvane ved juletid. 2. skal alle have til jul. 4. jule-ret. 5. langs med. 6. julens træ. 8. knøsen. 11. må ingen være i julen. 13. drengenavn. 15. bliver ivrig. 18. strunk. 22. efter sør.

Løsningen indsendes senest 5. januar i brev til Samvirke, Njalsgade 15, København S., mærket: Børnenes julekryds. Husk at opgive nøjagtig adresse. Præmierne er: 3 ekstra julegaver til drenge og 3 til piger. Kuerten med løsning på julekryds må ikke indeholde andre løsninger, breve el. lign

Et let fremstillet musikinstrument

Dette instrument er en hjemmelavet xylofon, som du laver meget hurtigt.

Få fat i 17 flasker og

stem hver flaskes tonehøjde med de respektive klavertoners, idet du kommer mere eller mindre vand i

flasken, alt eftersom tonen skal være mørkere eller lysere.

Du kender sikkert tone-navnene fra skolens sangtimer. Ellers må du få en eller anden til at lære dig dem. Og begynd så med det lave A og gå derefter tone for tone igennem, også de sorte tangenter, fra A op til D, så du altså får alle de halve toner med. Når dette er gjort, kan du nummerere flaskerne og ved skiftevis brug af et par små lette træhamre kan du øve dig på forskellige skalaer, forinden du tager fat på indstuderingen af en melodi. Du kan i forvejen skrive numrene på melodien på et stykke papir, indtil du har øvet dig så længe, at du let og behændigt kan spille melodien udenad.

Du kan også benytte vinglas til xylofonen, hvilket giver en mere spændende og fin klokkeklangsvirkning, og det er forbløffende, hvor hurtigt du kan opnå rutine på dit „musikinstrument“.

Noget af vandet i flaskerne fordamper efterhånden, så må du tilsætte lidt vand nu og da for stadig at holde rene toner.

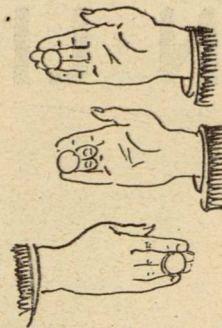
Morsomme tryllekunster

Tryllestavens hemmelighed

En tryllestav må naturligvis enhver moderne troldmand have for at kunne foretage sine mystiske tegn og „besværgelser“. Denne stav, på størrelse med en dirigentstok, kan bores ud i den ene ende, hvori der indsættes et stykke rundt jern, som man har gjort magnetisk ved at stryge det mod en magnet.

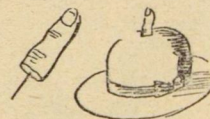

Så puster vi et æg ud, ved at vi med en stoppenål stikker hul i æggets to ender og puster indholdet ud i en kop. Det ene hul fyldes ud med voks, medens der i det andet hul anbringes hovedet af et søm. Nu vil du – efter at have gjort nogle mærkelige tegn med staven – kunne nærmere den magnetiserede ende af tryllestaven til sømmet i ægget og tiltrække dette og til tilskuernes beundring holde stokken med ægget op foran dem.

Hvor blev mønten af?

Ved et mange gange gennemprøvet nummer kan du lade en tokrone forsvinde for næsen af tilskuerne blot ved en enkelt lille fiks bevægelse med fingrene, som du ser forevigt i ovenstående 3 tegninger. Til at begynde med holder du tokronen i den indvendige håndflade, som vender ud mod dine tilskuere, idet mønten hviler mellem pege- og lillefingeren, der danner de to faste punkter, hvorom mønten kan dreje. Ved en hurtig fingerbevægelse trækker du pege- og langfingeren ind bag mønten for straks derpå at dreje denne en halv omgang, hvorved du, som den tredje tegning viser, får mønten om bag på håndfladen, der viser bort fra tilskuerne. Prøv engang efter nogle forsøg går det.

Fingeren gennem hatten

Du kan let ved hjælp af voks støbe en pegefinger, der i størrelse minder om din egen. Mal negl og hudfarve på den og stik en lille stoppenål ind i den fra neden.

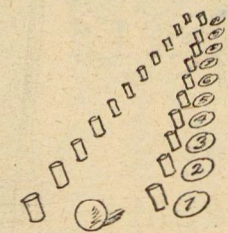
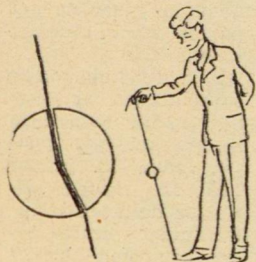
Du låner så en af de tilstedeværende hatte, og medens du har skjult den kunstige finger i din venstre hånd og siger et eller andet morsomt om hatten, lader du højre hånd glide ind i pulden, samtidig med at du stikker nålen med fingeren ind i pulden med et: Av, der gik min finger gennem din hat; den må være pilrådden, det var da en skam. Tror du ikke, det vil skabe munterhed i rækkerne, når du et øjeblik senere rækker den uskadte hat ned til dens ejer med et „Tak for lån“.

Fin balancekunst

Hvordan kan du få en trækugle til at rutsje ned ad en snor, ovenikøbet således, at du selv bestemmer farten og f. eks. kan standse kuglen, når du vil?

Jo, du tager en trækugle og borer som detailtegningen viser fra yderkanten ind til kuglens centrum en kanal i en diameter, der er lidt mindre end det stykke sejl garn, du bruger til kunststykket. Så borer du fra kuglens modsatte side en anden kanal med samme diameter som før ind til centrum, med en vinkel som vist foroven.

Du sætter nu et bånd igennem kuglen og sætter højre fod på båndets nederste ende og holder den anden ende med venstre hånd; med højre hånd trækker du kuglen op til venstre hånd. I det øjeblik du giver slip, vil kuglen løbe ned ad båndet, hvis dette hænger løst; strammer du båndet, vil farten aftage, og trækker du helt stramt, vil kuglen standse, indtil du påny slækker båndet. Det er ligetil, men det ser meget besnærende ud for tilskuerne.

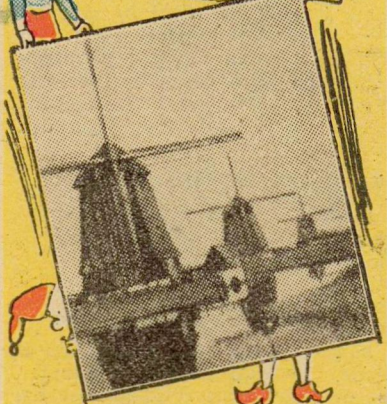
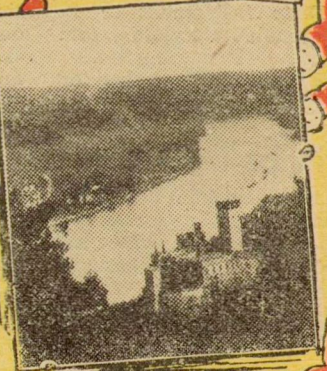
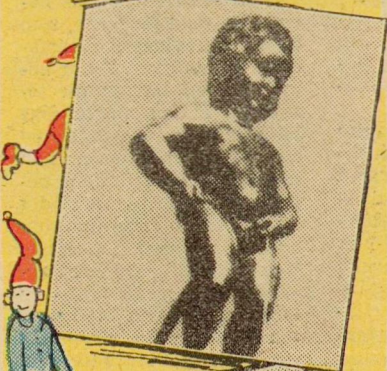
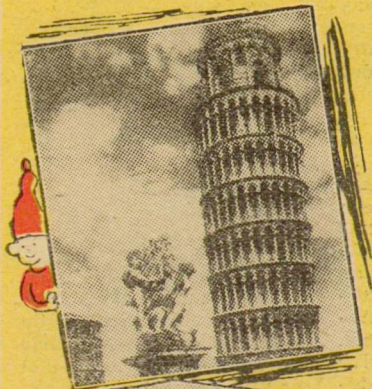

HER er et sjovt spil, som I kan arrangere uden større ulejlighed og uden nogensomhelst udgift. Der skal blot en snes propper til og en almindelig ikke alt for stor håndbold.

Man begynder med at stille to propper op på gulvet, hver række er på 10 propper. Afstanden mellem rækkerne er til at begynde med ca. 30 cm. Ved hver af propperne ligger et lille stykke karton, hvorpå proppens talværdi er angivet. De to rækker bliver imidlertid smallere opefter, og til slut kan bolden kun lige passere gennem åbningen for enden uden at vælte propperne. Spillerne triller bolden fra den brede ende midt imellem rækkerne, idet det i modsætning til det rigtige keglespil gælder om at vælte så få propper som muligt.

Lykkes det en spiller at trille bolden igennem uden at vælte en prop, får han 110 points, nemlig summen af de 20 propper (se tegn), men for hver prop, der væltes, regnes den tilsvarende talværdi fra de 110. Man fastsætter forinden, ved hvilket tal spillet ønskes standset, og den spiller, der først når dette tal, f. eks. 500, har naturligvis vundet.

EN * LILLE * NISSE * REJSTE

ÅRETS STORE JULE-PRÆMIEOPGAVE

*En lille nisse rejste,
med langtursbus fra land til land,
med hvem? det si'r vi ikke,
mon De det klare kan?*

*Han drog med mange gæster,
fra nordenstrand til sønderland;
han meget fik at skue,
af stort, den lille mand.*

*Han fandt i selskabs-rejser
behag — og mange fler' end han —
Vil næste år De rejse,
gør som den lille mand!*

NISSEN, som rider på den flotte bus, er en rejse-lysten fyr. Han elsker at flytte rundt og se sig om. Til daglig er han sætternisse, et af de drill-agtige væsener, der om natten laver skarnsstreger på trykkerierne ved at ombytte skrifttyperne i sættereolerne.

Da han opdagede, at julepræmieopgaven skulle gå ud på at finde navnet på den virksomhed, der formidlede de rejser, han deltog i i sommer, prøvede sætternissen at lave kludder i foretagendet ved at sætte en snes forkerte bogstaver ind i de verslinier, hvori løsningen på opgaven skjuler sig. — Ved en heldig omstændighed viste det sig imidlertid, at sætternissens anslag tværtimod blev til gavn og støtte for de mange læsere, der nu føler sig tilskyndet til at gå i gang med løsningen af den lille julespøg.

De forkerte typer, han satte ind i verslinierne, vil nemlig —

stillet sammen i den rækkefølge, hvori de forekommer — give løsningen.

Men så let slipper læserne nu heller ikke. De skal som opgavens anden del også meddele os, til hvilke seks lande den ovenfor omhandlede rejsevirkomhed har planer om at ville føre sine deltagere hen i sæsonen 1950.

Kig på de seks karakteristiske fotografier og kontroller, om de seks lande (fem selvstændige og en østrigsk provins) er rigtige ved at sætte navnene op på række ovenover hverandre, så forbogstaverne, læst ovenfra og nedefter giver navnet på et stort kinesisk landområde.

Udfyld så kuponen og indsend den til **Postbox 1254, København S.**, mærket **jule-opgave**, inden 10. januar 1950. De rigtige løsninger deltager i lodtrækningen om 50 gode gevinster, blandt andet en rejse til Norge-Sverige eller til Rhinen.

I verset står:

De seks landenavne:

Navn:

Adresse:

Posthus:

SAMVIRKE

Brugsforenings-Bladet

22. ÅRGANG NR. 23. 15. DECEMBER 1949. OPLAG A-B

GADEBILLEDE FRA VESTTYSK RUINBY. TEGNING AF ERIK HEIBAR.

Et kæmpe-eksperiment, der lykkedes

DET er et mærkeligt drama, der udspilles i det vesttyske forbund – et drama så rigt på kontraster, at man uden hensyn til følelser må følge det med opmærksomhed. Det er spænding og belæring på samme tid.

Kulisserne i dette drama er fyldte butikker, neonlys, elegante vinduesudstillinger. Personerne er fattige, om, hårdt arbejde og en aldrig hvilende kamp for det daglige brød.

Udfra vor indstilling er det umuligt at få dette scenebillede til at harmonere. Enten forarges vi over kulisserne, eller også ynkes vi over personerne.

Men ud fra den indstilling, som præger den tyske mentalitet i disse efterkrigsår, er der ikke tale om noget paradoks, tværtimod er der god mening i tingene, når

man blot vil acceptere den hårde kolde virkelighed som forudsætning for dramaets forløb. Ingen illusioner, ingen forsøg på at pynke på realiteterne, men sandheden som den er. Deraf følger, at kulisserne kun er skueretter – fjernerne, men ikke uopnåelige mål som stimulans for det daglige livs størst mulige arbejdsindsats. Du kan købe, hvad du vil; der er ingen, som bestemmer hvad eller hvor meget, der spørges blot, om du har penge, og penge får du kun ved at arbejde, arbejde, arbejde.

Velfærdsstaten, som andre nationer altfor villigt lader sig lulle i søvn af, kan ikke realiseres i Tyskland. Den ville hurtigt udvikle sig til et sortbørsmarked, der ville kvæle alle muligheder for fremskridt. Derfor har man konsekvent gjort skridtet over i den anden yderlighed, over i et slags wild west-samfund uden sentimentale hensyn.

Man forfærdes over at høre om forskellen mellem lønninger og prisniveau. Og som sædvanlig siger man: Prisene er skyhøje. Nej, det er indtægterne, der er

små. Sammenlignet med verdensmarkedet ligger de tyske varers priser snarere under end over gennemsnittet. Men produktionen kan ikke bære større omkostninger, end det nuværende lønniveau repræsenterer. Med en større købekraft ville hele systemet ramle sammen i kaos. Og dette tager man konsekvenserne af uden at blinke.

Stærkt påvirket af amerikanske forbilleder er det i første række chefen for dobbeltzonernes økonomiske forvaltning, nuværende økonomiminister, dr. Lud-

wig Erhard, som har gennemtvunget denne politik, hvis særkende er, at der intet gøres for at udjævne misforholdet mellem priser og lønninger, og at fagforeningerne og økonomisk sagkundskab ligefrem giver udtryk for, at des mindre man lapper, des bedre for forbrugerne og dermed hele det økonomiske system.

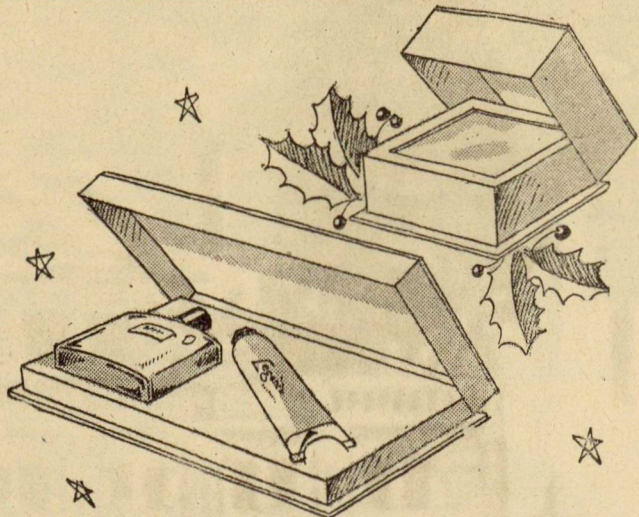
Forbrugerne er faktisk blevet kriteriet i planen, skønt de næppe selv forstår det. I første omgang må de lave lønninger medføre en afsætningskrise. Handlende, der står med fyldte lagre og ringe omsætning, forstår som regel lige så lidt som forbrugernes flertal det gavnlige i en forbrugsbegrænsning, hvis virkninger igen slår tilbage på industriproduktionen. Men for ikke at gå i stå tvinges produktionen til en forbedring af fremstillingsprocessen un-

VESTTYSKLAND er stadig overraskelsernes land. For to år siden den rene håbløshed, for et år siden præget af forvirring og panik efter pengereformens omvæltninger, i dag et sundt økonomisk samfund, indtrådt i det vesteuropæiske samfund på lige fod med de andre magter. På grundlag af et øjebliksbillede af Vesttysklands forhold i dag skriver redaktør Eggert Nielsen om fremtidens muligheder

"Hvad du ønsker
skal du få..."

TIL HENDE

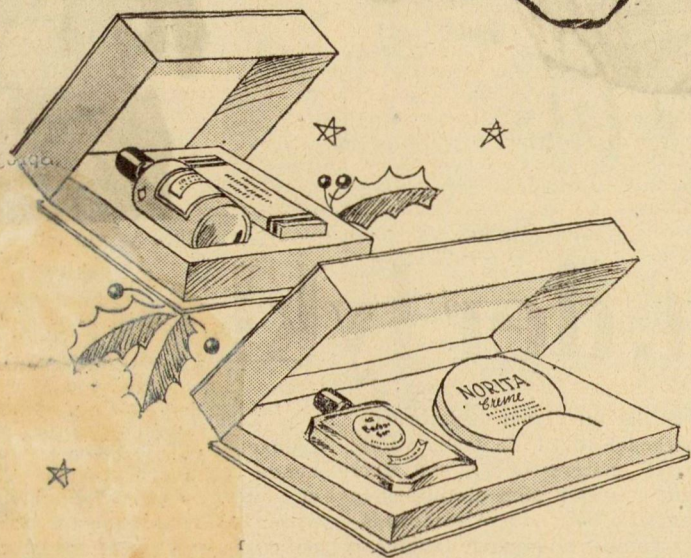
En gaveæske med udsøgte
skønhedsmidler, parfume el-
ler eau de cologne er en fin
og luksuspræget julegave,
som enhver kvinde vil blive
lykkelig over.

Legende pudder, stor luksusæske kr. **8,00**
Legende parfume kr. **8,00**
Legende parfume og lecithincreme kr. **5,25**
Legende eau de cologne og lecithincreme kr. **5,25**
Eau de cologne og Regina pudder kr. **5,25**
Chypre brillantine og Chypre creme ... kr. **3,75**

TIL HAM

Den ideelle gave til ham fin-
der man også let blandt de
mange gaveæsker med hår-
vand, barbersprit og brillan-
tine, alt i fin FDB-kvalitet.

Eau de Quinine og krystalbrillantine ... kr. **5,00**
Barbersprit og Norita creme kr. **4,00**
Barbersprit og Regina brillantine kr. **4,50**
Eau de Quinine og barbersprit kr. **6,25**

BRUGSEN

ønsker god jul

der stadig skærpede konkurren-
ceforhold.

På langt sigt virker afsætnings-
krisen derfor til gunst for forbru-
gerne. Det er en hård kur, men
misforholdet mellem priser og
lønningsudjævnes langt mere
effektivt end gennem lønfor-
højelse.

Er priserne for høje, skal de
nok komme ned, enten fordi kø-
berne holder sig tilbage, eller pro-
duktionen forøges og billigøres.

Fagforeningerne tilslutter sig
dette synspunkt. De kræver
fremfor alt rationalisering, der
kan medføre prissænkninger. De
understreger, at muligheden for
økonomisk fremgang alene ligger
i lavere produktionsomkostninger.
Trods de hårde vilkår er der in-
gen strejker. Når der ikke er me-
re at tage af, er det umuligt at gi-
ve os mere, og så må vi arbejde os
ud af det - således ræsonnerer
arbejderne, skønt højlydt knur-
rende.

Og det kan ikke nægtes, at der
er skabt forbløffende resultater.
Siden valutareformens skærings-
dag den 21. juni i fjor er produk-
tionstallet steget med 70 pct. efter
en opgørelse, som er afsluttet al-
lerede i sommer. Kød- og fedttra-
ktioner er hævet til mere end det
dobbelte, og så at sige alle andre
fødemidler - samt beklædnings-
genstande - er givet fri. (Det sid-
ste kunne man gøre uden risiko,
da kun de færreste havde råd til
at købe dem).

Da den store økonomireform truede med slagside

Men for et år siden så billedet
alt andet end stabilt ud. Der var
ganske vist lige så mange varer
i butikkerne som nu (de strøm-
mede som bekendt frem fra de
skjulte lagre allerede dagen efter
reformen), og da der pludselig
var noget at arbejde for, steg ar-
bejdsindsatsen i værksteder og
fabrikker i løbet af nogle mæne-
der med 30-50 pct. efter kyndige
folks samstemmende udtalelser.

Men skeptikere i både indland
og udland troede ikke på, at der
med så radikale midler, som dr.
Erhard bragte i anvendelse, kun-
ne skabes balance mellem tilbud
og efterspørgsel. Man var ganske
vist klar over, at en pengereform
var en uomgængelig nødvendigh-
hed, efter at den gamle mark ef-
terhånden knapt var papiret
værd. Men for dr. Erhard var
pengereformen ikke et mål i sig
selv, men et led i en meget større
udvikling, som man nu ser de
overraskende resultater af.

Parallelt med at han ophævede

restriktioner til højre og venstre,
hvad der strengt taget ikke var
forsyningsmæssigt grundlag for,
strammede han kreditten ved me-
get hårde pengeomsætnings-be-
tingelser og ved en beskatning af
de højere indtægter, som man ik-
ke ser mage til i noget socialistisk
land.

De første måneder efter penge-
reformen må have været et mar-
ridt for planens ophavsmænd. Det
så ud til, at skeptikerne skulle få
ret. Nu kunne et gennem år af af-
savn og lidelser ophobet behov
endelig få udløsning, og de 60 nye
mark, som ved pengereformen til-
deltes hver tysker, samt de første
virkelige gedigne menneskepen-
ge, der tjentes, blev straks omsat
i varer, samtidig med at en vis
del af de formuerester, som pen-
gereformen skåned, opspistes. De
handlende fik penge mellem hæn-
derne og troede, at nu skulle de
have en stor tid. Restaurationerne
fyldtes.

Der skete det for planens succes
katastrofale, at priserne steg. Det
så ud til, at bønder, industri- og
handelsfolk ville profitere af re-
formen, således at der straks ville
opstå en skævhed i indkomstfor-
delingen på bekostning af løn-
modtagerne. Man kunne ikke
vente sig nogen ansvarsbevidst-
hed fra de frie erhvervs side. Ef-
ter de mange års restriktionssty-
re, først under Hiler, siden under
sammenbrudsregimet, reagerede
de som misdædere, der for en tid
er undsluppet politiets varetægt,
og for hvem det gælder om at be-
nytte friheden til at sikre sig så
mange fordele som muligt, mens
tid er. De frie forhold skulle ud-
nyttes mest muligt uden hensyn
til de følger, dette kunne få for
den nye valuta. I længden ville
lønmodtagerne naturligvis ikke
finde sig i at sidde med sorteper,
og når først de begyndte at kræve
ind, var alle håb for planens hel-
dige gennemførelse udelukket.

Når blot produktion og købe-
kraft opvejede hinanden, ville alle
befolkningsklasser blive stillet på
lige fod, fordi de frie erhvervs
arbejdsudbytte af konkurrencen
automatisk blev tvunget ned på
et minimum. Steg derimod pri-
serne, ville jobberiet tage magten
og udhule den nye valuta.

Dr. Erhard stod imidlertid fast
i sin tro på, at udbud og efter-
spørgsel ville mødes, hvis man
blot holdt sig borte fra alle ind-
greb. Samtidig gik han videre
med en foranstaltning, som havde
lige så stor indflydelse på den
økonomiske helhed som penge-
ombytningen, nemlig formuekon-
fiskationen. Det var en simpel
retfærdighedshandling, at de for-
mueværdier, som havde undgået
krigens ødelæggelser, deltog i ud-
ligningen af de frygtelige byrder;
men det var tillige en økonomisk
nødvendighed, hvis man ville for-
hindre, at formuerenter og kapi-
talopsparing deltog i kapløbet
med de almindelige løn- og ind-
tægtsudbetalinger om det knappe
varemarked, som derved blot vil-
le blive et hamstremarked med
stærkt stigende priser. Der var jo
ingen tiltro til, at den nye mark
ville holde, og den forestående
konfiskation opfordrede ikke just
til at holde på pengene.

Vendepunktet indtraf ved nytårstid i fjor

I lang tid var situationen kri-
tisk, men ved en energisk fast-
holden af kredittbegrænsningerne
og en konsekvent gennemførelse
af „byrdefordelingen“ (formue-
konfiskationen) lykkedes det at
ride stormen af.

Ved nytårstid i fjor var prisstig-
ningen standset, og lige siden er
det gået den anden vej. Skridt for
skridt tvinges priserne ned. De
ligger nu 30 pct. under de første
frie priser, der noteredes efter
pengereformen. Da lønningerne
er uforandrede, vil det sige, at de
kan købe mere end for et år si-
den, og med den således udvidede
produktion bliver der mulighed
for nye prisnedsættelser etc. etc.,
altså en bevægelse modsat „den
onde cirkel“.

Man kan således sige, at den li-
beralistiske anskuelse om, at fri-
økonomien nok skal gennemtvin-
ge den nødvendige regulering,
har stået sin prøve, men den har
også haft særlig gode forudsæt-
ninger for at lykkes.

For det første arbejdede den i

et land, hvor der ikke eksisterer
nogen hindringer for, at konkur-
rensen slår igennem i sin yderste
konsekvens, et land, der er be-
gyndt fuldstændig fra bunden
uden andre hjælpemidler end et
nogenlunde anvendeligt produk-
tionsapparat og en villig arbejds-
kraft. Der er ikke som i Belgien
en almindelig velstand til at stive
produktionens rentabilitet af, og
der er navnlig ikke nogen mono-
poler eller prisstiftere af betyd-
ning. Hver enkelt industridriver-
de og handlende må kæmpe en
kamp for livet, han har kun sine
egne kræfter, sin egen opfind-
somhed og organisationssevne at
stole på, og han ved, at han vil
bukke under, hvis han ikke præ-
sterer bedre og billigere varer
end konkurrenten.

For det andet har amerikansk
støtte gjort sit til at hjælpe det
nye system over den første van-
skelige tid. Uden Marshall-hjæl-
pen, som Vesttyskland har mod-
taget i forholdsvis større omfang
end noget andet land, havde det
ikke været muligt at sætte gen-
opbygningen i gang med så im-
ponerende resultater. De penge,
amerikanerne har ydet til dette
formål, er imidlertid også fra de-
res synspunkt givet godt ud. Ale-
ne for at holde hungersnøden fra
døren var det før pengereformen
nødvendigt at hjælpe Vesttysk-
land med hundreder og efter
hundreder millioner af dollars
som forsvandt som i et bundløst
kar.

Nu giver pengene sig udslag i
øjeblikkelige virkninger, allerede
det første år nåede Vesttyskland
det produktionsmål, som var for-
udsat i henhold til Marshall-pla-
nen, og det er siden lykkedes at
holde trit med kravene, således
at Vesttyskland virkelig mener at
kunne gøre sig uafhængig af dol-
larhjælp ved udgangen af 1952
som stipuleret i Marshall-pro-
grammet. Det er der vist ingen
andre lande, som tør håbe.

I indeværende år regnes med
en amerikansk støtte til Tysk-
land på 800 mill. dollars mod 1000
millioner i fjor.

De to største problemer i dag

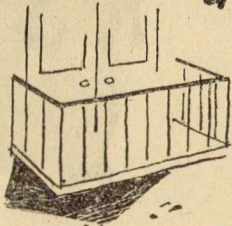
Vesttysklands to største proble-
mer i dag er kapitalmanglen og
faren for arbejdsløshed.

Det er klart, at Tyskland ikke
ved egen hjælp - efter den op-
løsning af formuerne, som har
fundet sted - har megen kapital
at sætte i nyanlæg. Det over-
rasker dog umiddelbart, at 19 pct
af produktionsresultatet i 1941
blev anvendt til investeringsfor-
mål, hvad der var mere, end selv
USA præsterede. Men efter at der
kortvarige højkonjunktur efter
pengereformen gradvis er taget
af, er det blevet vanskeligere og
vanskeligere at skaffe midler til
investering. Når industrien og al-
le andre må kalkulere lige til
stregen for at holde sig oven van-
de i konkurrencekampen, er der
ikke nogen reserver at tage af ti
udvidelser eller moderniseringer.

Men for at sikre produktionens
omfang og dermed beskæftigelsen
skal der skaffes midler til at
gøre produktionen både bedre
og billigere. Regeringen ønsker
imidlertid ikke ved nogen kunstige
midler at skaffe kapital til
veje. Der må ikke ske noget om-
helst, der kan ansøre til infla-
tion. Hele det grundlag, som bær-
er den nye tyske økonomi, er
endnu så spinkelt, at det ikke kan
tåle, at der røkkes ved tilliden til
pengene. Derfor våges der strengt
over, at der ikke gennem lettelse
i kreditgivning eller ved stiftel-
se af offentlig gæld sker en for-
øgelse af seddelomløbet. Den nød-
vendige kapital må skaffes af de
forhåndenværende kurante be-
holdninger.

For at opfylde dette krav ud-
foldes der uhyre anstrengelser.
Der er indbudt til låntegning
gennem en række offentlige insti-
tutioner (f. eks. Kreditanstalten
for genopbygning), som sikrer
långiverne så fordelagtige skatte-
mæssige indrømmelser, at man på
den måde håber at pine de sidste
disponible mark ud af befolkning-
en. Endvidere er der disponeret
over indtægterne ved Marshall-
importen, der altså ikke „bånd-
lægges“ som i Danmark. Flere
hundrede millioner mark er fri-
givet af de midler, som militær-
regeringen råder over (de såkald-
te counterpart-fonds), og ikke

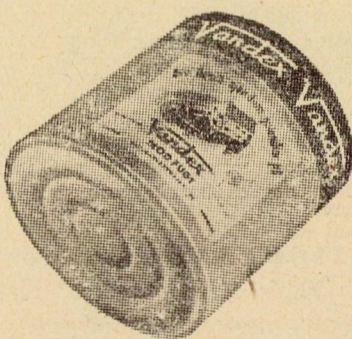
er altanen utæt

på med Vandex

Fjern alle rester af asfalt
og løst puds med stålborste.
Kreds revner og sprækker
ud. Særlig omhu udvises i
overgang mellem altan og
mur. Påstryk VANDEX, og
læg derefter et tyndt puds-
lag i blanding 1-2.

Fås i Brugsen

mindst forsikringsformuerne har der været bud efter, det gælder f. eks. arbejdsløshedsforsikringskasserne, socialforsikringens kapitalanlæg og privatforsikringens kapitalanlæg.

Der regnes med en samlet kapitalanbringelse på 8 milliarder mark i 1949-50. Hvis dette investeringsprogram kan opfyldes, er der gode chancer for, at de mest presserende kreditvanskeligheder overvindes, men skal der på langt sigt skaffes mulighed for at holde produktionen i gang og navnlig tilvejebringes midler til financiering af byggeriet, slår Tysklands egne kapitalressourcer ikke til. Bunden er snart skrabt.

Navnlig har der begyndt at vise sig en betydelig arbejdsløshed i byggeindustrien, hvor over 100.000 går ledige. Det er jo lidt af et paradoks, at byggefagene er hårdest ramt i et land, hvor der mangler 5 millioner boliger. Men det er en følge af, at der ikke er nogen penge at bygge for.

Jævnslidende med finansieringsvanskelighederne og afsætningskrisen rykker arbejdsløshedens spøgelse frem. Til masseafskedigelser er det ganske vist ikke kommet, fordi fabrikkerne nødig vil miste deres faglærte arbejdere, og derfor går de over til deltidssystemet, men det har en række uheldige følger, hvoriblandt den psykologiske særdelelse forståelige, at arbejderne nedsætter arbejdstempoet for at bevare arbejdet i størst muligt omfang. Disse korttidsarbejders antal anslås til over en million.

Selve arbejdsløshedstallet er siden valutareformen steget fra ½ til 1,3 million, men tallet på beskæftigede personer er kun gået tilbage med ca. 15.000. Forklaringen herpå ligger i den stadige tilstrømning af flygtninge fra Østtyskland og frigivne krigsfanger samt opløsningen af sortbørsarmeen, hvis rekrutter nu må søge arbejdsanvisningskontorerne.

Skal udenlandsk kapital financiere Vesttyskland?

Hjulene holdes altså i gang, men med fare for, at der pludselig kan opstå en katastrofal arbejdsløshed, og i så fald er der ingen anden udvej end en storstilet udenlandsk kapitalanbringelse i Tyskland, hvad der i øjeblikket er forbud imod, dog ikke efter ønske fra den tyske forretningsverden, som er ivrig efter at tiltrække udenlandsk kapital (i modsætning til tidligere, da man anså det for nationalt uværdigt - nu er tyskerne blevet verdensborgere, i hvert fald europæere).

Hvordan udlandet så ser på fordelene ved en kapitalanbringelse er en anden sag. Hidtil har man ikke følt sig stærkt fristet, da man frygtede en nationalisering af industrierne.

Men det kan være, at det kapital i udviklingen, som vi for kun nogle uger siden var vidner til, nemlig overenskomsten mellem de allierede og den vesttyske regering (Petersberg-overenskomsten), der reelt giver Vesttyskland fuld selvstændighed og standser demonteringen, også løser dette spørgsmål. En stor lettelse har det i sig selv været, at de demonteringsdømte fabrikker blev givet fri. Deres produktionskraft er enorm og giver store beskæftigelsesmuligheder. Af de oprindelige 1977 "dømte" virksomheder er hun 534 helt afmonteret, og 20 af de allervigtigste (bl. a. i stålindustrien) vil blive bevaret.

De fordele, der er opnået herigennem, har givet den vesttyske regering en overmåde stærk stilling, selv fagforeningerne har anerkendt resultatet, og hermed er nationaliseringsmulighederne rykket så stærkt i baggrunden, at den udenlandske kapital næppe vil nære større betænkeligheder ved at binde sig i tyske virksomheder.

Udenrigshandelen kan i større og større omfang ventes understøtte tyskernes egen ledelse. Amerikanerne har efterhånden måttet indrømme, at et land ikke kan føre en selvstændig økonomisk tilværelse, når det udadtil skal indordne sig under et andet lands valutasystem. - Skønt kravet om afregning i dollars stadig gælder som princip, er handelsudvekslingen faktisk i dag et tysk anliggende, og alt tyder på, at et større eksportfremstød

vil blive gjort i den allernærmeste fremtid. Vigtige patentter er holdt i baggrunden til støtte for dette fremstød, amerikanske blade har nævnt ca. 200, der ikke kunne gøres til krigsbytte, da de ikke var anvendt før eller under krigen. Lykkes det dernæst at skaffe kapital til en fortsat modernisering af produktionsapparatet, vil den vesttyske eksport, billigt som den er, blive en meget væsentlig faktor på det vesteuropæiske marked - noget ganske andet end man drømte om for 5 år siden, da den amerikanske Morgenthau-plan bebudede, at Tyskland skulle gøres til en agerbrugsstat.

Tydeligst fremgår Vesttysklands industrielle genrejsning af stålproduktionen i Ruhr, som siden 1948 er fordoblet og nu beløber sig til 9 mill. tons (1,8 mill. tons mere end Frankrigs), mens Englands samlede stålproduktion er på 15 mill. tons.

I velorienterede amerikanske kredse lægger man ikke skjul på, at man i løbet af få år venten i vesttysk eksport, der er 2½ gange større end den nuværende, hvis årsvarði er 1 milliard dollars. Det er klart, at en sådan eksport vil være en hård udfordring til Englands konkurrenceevne. - Vil England kunne tage kampen op mod en eksportproduktion, der er baseret på et omkostningsniveau, som af disse års bitre nødvendighed er tvunget ned på et minimum ved rationaliseringer, moderniseringer og billig arbejdskraft?

Hvis man inddeler udviklingen siden kapitulationen i stadier, var tiden før valutareformen et håbløshedens stadium, tiden efter valutareformen et usikkerhedens og forvirrings stadium, mens de øjeblikkelige forhold nærmest må betegnes som den genoprettede balances stadium. Er det nye stadium i Tysklands udvikling et ekspansions stadium? Og hvilke konsekvenser vil det føre med sig? Skal vi frygte denne udvikling, eller skal vi påskønne den?

En front i bevægelse

Det afhænger fuldstændig af, hvilke kræfter der vinder overtaget i Vesttysklands indre tilværelse.

I øjeblikket er Vesttyskland som en front i bevægelse. Enhver må kæmpe for sig selv, faldtilliden hænger over hovedet på dem, der ikke kan følge med. Men hvordan vil det gå, når slaget er kæmpet til ende. Vil de overlevende dele markedet imellem sig for at kunne beherske det uden at skulle slide sig op i kamp med konkurrenterne. Vil det hele stivne i det berygtede kartel- og monopol-system, som var den egentlige magtfaktor i det gamle Tyskland og betingede både kejser- og Hitlerregiets forbyrderiske anslag mod menneskeheden. Det er ingen varig garanti, at det vesttyske forbunds love indeholder absolutte forbud mod karteller. De industrielle magthavere kan til sin tid blive stærkere end loven og føre Vesttyskland ind i et farligt spil med nye storhedsfantasier som indsats.

En anden mulighed er, at nationaliserings-tendenserne vinder overhånd. I øjeblikket synes dette spørgsmål ikke at interessere arbejderne synderligt, da det ikke er eksperimenter, der trænges til, men system og orden i arbejdet. Nok er arbejderne spændt hårdt for, men de ved, at de ikke er ene om at bære byrden. Enhver virksomhed må i dag sælge så billigt som muligt for ikke at komme i betalingsvanskeligheder. I brancher, hvor der endnu hersker varighed, våger tilmed en trustkommission over, at der ikke træffes prisaftaler til skade for forbrugerne. En stærkt progressivt stigende beskatningsskala skærer toppen af alle større indtægter. Hvad kan man forlange mere set fra den jævne mands standpunkt?

Da det altså ikke er ved forhøjelse af lønnen, at den enkelte arbejders kår kan forbedres, samler opmærksomheden sig om, hvordan prisniveauet kan drives ned. Kædebutikker og enhedsprisforretninger gør sig store anstrengelser for at imødekomme denne tendens. Og det kan ikke nægtes, at resultaterne er anerkendelsesværdige. Priserne er forbløffende lave i disse forretninger, men jvare-

To prisbelønnede bonderomaner

Hans Mølbjerg.

Den nordiske romankonkurrences vinder var danskeren Hans Mølbjerg med „Gården“, men indenfor hvert af de deltagende lande blev der givet en prisbelønning til henholdsvis en svensk, en norsk og en finsk forfatter. Alle disse bøger udkommer på Det danske Forlag. Foruden Hans Mølbjergs roman (i kæmpeoplæg) er svenskeren Per Olof Ekströms „Sommerdansen“ allerede udsendt, mens den norske og finske følger næste efterår. Da det vil være forfriskende at kende en svensk litteraturkritikers syn på den danske succesroman - den har ikke tidligere været anmeldt i Samvirke - har vi bedt den ansete svenske litterat Nils Erik Baehrendtz om at foretage en bedømmelse af den danske og svenske vinderroman.

Per Olof Ekström.

PRISOPGAVER kan være på godt og ondt. Bestsellermentaliteten frister, men det kan også hænde, at konkurrencen stimulerer en fremrydende litterær kunst af højeste klasse.

Det sidste er tilfældet med den danske pristager Hans Mølbjergs roman *Gården*, der er et modent og mangesidet digterværk om levende mennesker og væsentlige ting, gennemsyret af både alvorlig og humoristisk livssyn, kunstnerisk helstøbt.

Handlingens gang følger et for et bondepos sædvanligt og ganske naturligt mønster. Anton har slidt på andres gårde og har endelig kunnet købe sin egen. Med sin hustru Anine får han seks børn, fem drenge og en pige. Han arbejder og træller på sin gård, som langsomt arbejdes op, men han har svært ved at betale renter og afdrag på en gæld, der truer med at vokse ham over hovedet. Mellem den tunge, indsluttede mand og hustruen med det levende og åbne sind kan der ikke opstå forståelse. Hun dør af et slagtilfælde, og faderen står ene med de mindreårige børn. De vokser op og får forskellige interesser, som drager dem bort fra gården. Fader og børn skilles af stadig højere barrierer. Gammel og udslidt træller faderen fuld af bitterhed på sin gård. Efter hans død overtager den yngste søn den; han er driftig og skaber et mønsterbrug, men hans hustru vantrives og ønsker, at de skal sælge. Dette er bogens pessimistiske udgang.

DET er en af fortjenesterne ved Mølbjergs bog, at det bærende stof, som mere eller mindre tyde-

ligt kommer frem i de andre nordiske præmieromaner, hos ham er indgået i en højere forening med de rent almenmenneskelige problemer. Landbrugets specielle problemer bliver ikke genstand for indgående debat. Det sker kun i spredte tilfælde og stærkest i en skildring af et agitationsmøde for en mere aktiv bondepolitik (LS-mødet på Skamlingsbanken) - en begivenhed, der er set fra en stærkt kritisk synsvinkel. Kan denne mangel på en klar problembehandling betragtes som en mangel ved bogen, så er det til gengæld den eneste, der kan findes. Det er de individuelle oplevelser eller det rent menneskelige samkvem, som i sig selv danner problemkomplekset i bogen.

For Anton, den jordbundne jyske bonde, er gården, som han har skabt i sit ansigts sved, livets selvklare formål. For den er han beredt til at ofre alt, og han ønsker også, at hans børn skal gøre det. Hele hans verden styrter sammen, da han mod sit livs afslutning ser sine fejltagelser som Guds straf for, at han har gjort gården til sin afgud.

KAN Anton karakteriseres som en gribende variation af den traditionelle bonde, så holder den nye tid sit indtog med børnene. I den friske, humoristiske beretning om, hvordan drengene under utallige besværligheder opretter et moderne hønseri, har forfatteren på en dramatisk og letanskuelig måde belyst brydningerne mellem gammelt og nyt indenfor landbruget. Også sønnerne er individualiserede. Skildringen af, hvordan børnene oplever verden,

er charmfyldt og skrevet med smuk opfattelse af barnets egenart.

Gården er en hel verden, og forfatteren har haft held til på den korte plads at give konkrete træk af alle de væsentlige sider i dens liv, småpluk af årstidernes centrale hændelser og af det daglige slid på markerne. Skildringer af hverdagsinteriører kan af og til næsten blive pinefulde ved deres overflod på animalske dufte. Men netop disse interiører er fyldt med en dyb realisme, som afslører tingenes kerne og det inderste i sindet hos gårdens folk.

Forfatteren har resolut brudt med roman-traditionen, som forlanger en sammenhængende fortælling. Bogen er komponeret i fritstående episoder, der ofte former sig til stemningsfyldte malerier. Man mindes de landlige genbilleder, som svundne tiders malere var så forelsket i. Den konkrete stil, karakteriseret ved korte sætninger, bidrager til at give bogen lydighed.

DEN svenske sejrherre, Per Olof Ekström, har med sin roman *Sommerdansen* mere bogstaveligt opfyldt konkurrencens betingelser. En nybagt student, Valdemar, opholder sig i nogle sommermåneder på sin onkels gård for at genvinde sine kræfter. Langsomt viger hans grundmurede foragt for landet for en positiv indstilling. Der er flere årsager hertil. Væsentligst er hans forelskelse i en ung pige, Kerstin. Dertil bliver det unge bymenneske omvendt gennem sin kontakt med landsbyens foreningsliv, der koncentrerer sig om en planlagt sognegård. I medfør af sin gode dømmekraft opnår Valdemar snart en ledende stilling indenfor foreningslivet, men alle hans drømme slukkes, da hans elskede kommer ved en bilulykke, og han selv ved indvielsen af sognegården bliver svejet af sine venner. Uden at besinde sig flygter han bort fra egnen. Hans ambitioner og idealisme formår ikke at besejre snæversynet og modviljen.

Der er adskilligt at kritisere i bogen. Kompositionen er uklar, og bogens afslutning virker uorganisk og påklisset. Der diskuteres om så mange ting, og der forekommer så mange synspunkter, at læserne er desorienteret om forfatterens hensigter. Spøget har desuden sine skønhedsfejl, replikkerne virker ofte skrivebordsagtige og dialogen langtrukket.

DISSE fejl beror imidlertid for en stor del på forfatterens manglende rutine og overskygges af det gode i bogen. Det syder af ungdommeligt liv. Bogen er præget af en ægte patos og er til randen fyldt med debat om væsentlige emner. Fremfor alt debatteres ungdommens problemer. Forfatteren er kritisk overfor alle, mest dog overfor den selvtilstrækkelige konservatisme og den intolerante gudelighed, men også ungdommen får sit: han brænder mærker mangel på arbejdsvilje og disciplin. Som repræsentanter for forskellige retninger har forfatteren tegnet et myldrende galleri af unge, af og til måske med en smule løse konturer. Men det er oftest unge, der er charmerende og rørende i deres stræben mod højere mål.

Mest levende er bogens to hovedpersoner portrætteret. Med tegningen af Valdemar træffes ungdommelig idealisme på korret. Hans landlige kæreste er dog det mest levende og nuancerede portræt i bogen. I skildringen af kærligheden mellem de to viser forfatteren sig fra sin bedste side.

udvalget er som regel begrænset til de almindelige standardvarer.

Så længere sigt er det utvivlsomt brugsforeningerne, der står med de bedste kort på hånden, fordi der ikke findes noget bedre middel til at sikre arbejderne det størst mulige udbytte af deres løn.

Den tyske brugsforeningsbevægelse har derfor en enestående chance, fordi den kan øve sin indsats i et frit marked med et mægtigt behov og en stærkt begrænset købekraft.

Desværre var bevægelsen på forhånd stærkt handicappet overfor disse muligheder. Under nazistytret blev den opløst og dens organisation henlagt under arbejdsfronten. Ved bombardementerne blev dens tidligere industrielle foretagender hårdt ramt, og efter kapitulationen varede det længe, inden den fik fuldt herredømme over sine tidligere besiddelser. Sortbørserperioden - indtil penge-reformen - bragte den i en alvorlig krise. Da brugsforeningerne naturligvis ikke kunne indlade sig på at handle „sort“, var det svært for dem at skaffe sig varer, og medlemmerne gik andre steder hen. I lang tid fandtes overhovedet ikke kød på det legitime marked, hvorfor medlemmerne overhovedet ikke kunne betjenes på dette felt. Desuden blev brugsforeningerne ramt af de samme ulykker, som vi altfor godt kender her hjemme fra: de blev underforsynet. I importudvalgene, som fordeler de indførte varer, er brugsforeningerne ganske vist repræsenteret, men stemmes altid ned af den stærkere repræsenterede privathandel. De opnår derfor kun ringe mængder importvarer, og for at kunne betjene alle sine kunder er de tvunget til at placere den resterende del af deres indkøb hos de private grossister, hvorved det bliver vanskeligt at opfylde foreningernes formål: at sælge billigere.

Den sidste tid har naturligvis medført betydelige ændringer i dette forhold, da afsætningskrisen gør det stadig lettere at skaffe varer. Dertil kommer, at brugsforeningerne ikke som andre steder i verden står overfor stærke økonomiske sammenslutninger. I Vesttyskland ligger hele markedet faktisk åbent for brugsforeningerne. På alle punkter har de betingelserne for at kunne være med i spidsen, fordi Vesttyskland i økonomisk henseende begynder fra bunden, fordi økonomien er fri og udfolder sig uden tryk fra karteller og trustere, og fordi den almindelige fattigdom af sig selv henviser folk til at skaffe sig et rygstød i tilværelseskampen ved at slutte sig sammen om brugsforeningerne.

Her ligger fremtiden. Det eneste problem, som formørker udsigterne, er kapitalmanglen, som gør det vanskeligt at foretage de nødvendige udvidelser i det tempo, hvori bevægelsen går fremad. Men måned for måned stige omsætningen, og den tyske fællesforenings fabrikker har svært ved at følge med i denne vældige opgang.

Den tyske brugsforeningsbevægelse er - trods dens handicap - ved at blive en virkelig magtfaktor i Vesttysklands økonomiske liv, og dette medfører vidtrækkende følger. Hvis den i de kommende år kan udvide sin indflydelse på erhvervslivet i stadig stigende tempo, vil kartellerne være ude af stand til at tilbageerobre deres gamle herredømme. Dermed fjernes en trusel mod det tyske demokrati, samtidig med at brugsforeningerne i sig selv repræsenterer en demokratisk udvikling.

Ingen steder i verden har de kooperative ideer bedre betingelser for at vinde en afgørende sejr end i Vesttyskland. Ingen steder er der mere brug for dem, hvis Tyskland skal vindes for demokratiet.

Kødpanikken og dens lære

STREJKEVAGTER foran slagterbutikkerne, oprørte møder i forbrugerråd og husmoderorganisationer, alenlange artikler på avisernes forsider om kødsituationen, åbenlyst raseri blandt husmødrene på den ene side og producenter og handlende på den anden, kødløse middage i hjemmene samtidig med, at tusinder af dyrekroppe fyldte kødbyen — — sjældent har man fået et bedre eksempel end den københavnske kødskandale på, hvordan kræfterne kan komme i bevægelse, når priser og varer gives fri efter mange års binding.

Det var forudset, at kødprisernes gennemsnitlige niveau ville forrykkes. Priserne skulle stige på de varer, der tidligere var holdt nede i pris ved direkte statstilskud til producenterne, nemlig flæskevarerne. Efter dette statstilskuds bortfald måtte det blive eksportpriserne, der også kom til at gælde for hjemmemarkedet (hvad forbrugerne skulle holdes skadesløse for ved en rabatkortordning).

Også for oksekøds vedkommende var man forberedt på en stigning — på ca. 70 øre pr. kg, ikke fordi denne vare tidligere havde fået tilskud — det gjaldt kup flæsket —, men fordi der skulle komme bedre kvaliteter frem på hjemmemarkedet.

Kalvekødet var beregnet at skulle falde lidt, fordi maksimalpriserne for kalve egentlig havde været for høje.

MEN hvordan gik det? Torvepriserne for 1. classes flæskeskød kom til at ligge nogenlunde konstant på eksportpriseniveauet, hvilket er rimeligt, da landmændene jo ikke gerne skulle tabe ved at forsyne hjemmemarkedet i stedet for udlandet. Men mange steder stod den pris, slagterbutikkerne forlangte for flæskevarer, aldeles ikke i forhold til torveprisen. De dele af svinekroppen, der er størst rift om, steg langt udover det rimelige.

For oksekød steg torveprisen — ikke blot de forventede 70 øre, men ca. 1 kr. pr. kg, og denne stigning måtte naturligvis overvæltet på forbrugerne og øgedes i mange tilfælde uforholdsmæssigt i detailhandelen.

Torveprisen på kalvekød faldt ikke som ventet, men holdt sig de første dage nogenlunde på maksimalpris-niveauet.

Som man ser, indtraf der altså stigninger både, hvor det var naturligt, og hvor det var ganske urimeligt. For flere varegruppers vedkommende var prisforøgelse udtryk for et utilsøret forsøg på at misbruge den købelyst, der efter alt at dømme ville flamme op, når de frigivne kødvarer begyndte at fylde slagtervinduerne.

HVEM var det, der bar det egentlige ansvar for de voldsomme stigninger?

Leverandører og slagtere har skiftevis skudt skylden på hinanden og på „omstændighederne“: de bedre kvaliteter, det uvante ved selv at kalkulere efter de mange års „formynderskab“, de øgede omkostninger efter devalueringen o. s. v.

Man kan ikke se bort fra, at disse forhold i nogen grad har spillet ind, men absolut ikke i et omfang, der kunne berettigede til en stigning som den, der fandt sted umiddelbart efter frigivelsen.

Forbrugerrådets skarpe resolution lagde udelukkende skylden på de handlende og lod producenterne gå ram forbi. Dette er velbegrundet, for så vidt producenterne ikke har tilstræbt en højere pris end eksportprisen. I nogle tilfælde er det vel sket, og ansvaret falder i sådanne tilfælde lige så vel på leverandøren som på mellemhandlerledene. Men det er klart, at landmændene ikke vil og heller ikke har nogen moralsk forpligtelse til at sælge til priser, som ligger under, hvad der for den samme vare kan opnås ved eksport.

At forbrugerrådet havde ret i sin anklage mod slagterne for uretmæssig udnyttelse af situationen, blev snart bevist: Det afslørede, at Landsforeningen af danske slagtermestre havde sendt sine lokalforeninger en „vejledende“ kalkulation, der efter prisdirektoratets mening måtte sidestilles med en prisaf tale, skønt betingelsen for, at handelen blev givet fri, netop var, at der ikke måtte træffes prisaf taler. Kalkulationen opererer med en avance på intet mindre end 28 pct. pr. gris mod maksimalordningens 22,7 pct. Tilmed beregnes de 28 pct. af hele indkøbsprisen, d. v. s. også af det eksporttilskud, der er bortfaldet!

En undersøgelse har vist, at langt de fleste af slagterne har fulgt den tilsendte kalkulation, nogle har endog yderligere forhøjet avancen til 30 pct.

INDENFOR kødbranchen havde man øjensynlig ventet, at forbrugerne af varemanglen var i den grad vænnet til at acceptere givne priser, at de helt ville undlade selvstændigt at tage stilling til kødprisernes rimelighed. Men her tog man for en gangs skyld fejl. De københavnske husmødre blev sig med eet slag deres prisregulerende magt bevidst og satte i imponerende samdrægtighed alle kræfter ind i kampen mod de tårnhøje priser: Uanset hvem de skyldige var, kunne de rammes gennem en købestrejke, og en sådan blev iværksat — grundigt og eftertrykkeligt.

Resultaterne udeblev ikke: Priserne røg nedefter i løbet af nogle dage, butikkerne begyndte at skille med „varer til gammel pris“. Et enkelt sted solgtes oksekød til 1 kr. pr. kg, d. v. s. under maksimalprisen.

Desværre undgår husmødrenes aktion næppe at få den følge, at kødtillørslerne går betydeligt ned; producenter og slagtere vil være tilbageholdende for ikke at brænde inde med varerne — og måske vil det også være fristende at sige husmødrene tak for sidst. — Og mindskede tillørsler betyder højere priser.

Det er umuligt at skønne nærmere over udviklingen på det tidspunkt, da dette skrives. Men hvis husmødrene fortsat spiller deres kort rigtigt, kan den ideelle balancetilstand ikke lade vente længe på sig.

FOR forbrugerbevægelsen har det været velgørende at være vidne til denne demonstration. Endelig tog husmødrene sagen i deres egne hænder.

Det ville også have været trist, hvis aktionen var udeblevet, og man i stedet havde måttet sætte tingene på plads ved at falde tilbage til den snørklede, offentlige kontrol, som i så mange år har været husmødrene en pestilens. At åben revolution blandt køberne er meget mere virkningsfuld end prisdirektoratet, har kødaffæren med al tydelighed vist.

Men alt er ikke gjort med denne ene spontane demonstration. Også når dens øjeblikkelige virkning er stilnet af, må husmødrene være på vagt.

Det gælder imidlertid ikke blot kødet, men også enhver anden vare. Efterhånden som alting bliver frit, må forbrugerne se at komme bort fra den vane, som afspærringsårene indpodede i dem: at betragte priserne som noget givet, som ikke behøver nærmere eftertanke.

Priserne er ikke længere de samme overalt, og ved at søge de steder, der prismæssigt og kvalitetsmæssigt har de gunstigste tilbud, vil husmødrene gavne ikke alene sig selv, men hele samfundet — for et lavt prisniveau kommer hele samfundet til gode.

Brugsforeningsbevægelsen vil hjælpe dem dermed, da den ser det som sin vigtigste forretningsmæssige opgave at drive priserne ned. Hovedstadens Brugsforening gav et godt bevis herpå i den hektiske tid efter kødets frigivelse. Selv under de første dages panik, da det næsten var umuligt at placere fornuftige ordrer på kødmarkedet, lå HB billigere end andre og averterede sine priser i store bladannoncer, og da det første virvar i nogen grad havde fortaget sig, gik HB et skridt videre: den nedsatte sine kødpriser til omkring og under maksimal-lejet og tvang derved prisniveauet ned også hos slagterne i HB-butikkernes nærhed.

DENNE indsats fra brugsforeningsside fortjener at blive husket, også efter at forholdene på kødmarkedet er blevet normale. HBs aktion var et fulgyldigt bevis på, at brugsforeningsbevægelsen kæmper på forbrugernes front — at den er forbrugerne.

Kødskandalen har været uheldig i mange retninger. Men på eet punkt har den været til stor gavn: den har åbnet husmødrenes øjne for, at de er en magtfaktor, som er stærkere end kontrollerende myndigheder og stærkere end de handlendes prisdiktatur.

Denne magt bør forbrugerne bringe i anvendelse overalt, hvor en udbytning truer — hvadenten de så vil mobilisere sig i strejkeskarer eller tvinge priserne ned i et sundt leje gennem deres egne organisationer.

Begrebsforvirring

I en ledende artikel om kartelaftalen i fotbranchen har det udbredte venstreblad *Vestkysten* fremsat den besynderlige formodning, at Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger har tilsluttet sig kartelaftalen som et led i socialdemokratiets fremtidige socialiseringsplaner. Vi ved ikke, hvilke hensigter socialdemokratiet nærer overfor fotbranchen eller nogen anden branche (mon ikke *Vestkysten* gør sig for store bekymringer i den retning?), men sjældent har vi set et blad jonglere så uvederhæftigt med begreberne som i dette tilfælde, hvor *Vestkysten* har søgt at misrekommandere brugsforeningsbevægelsen ved at antyde, at den arbejder for socialiseringsformål, skønt det modsatte er tilfældet. Selv i de lande, hvor arbejderne har hovedindflydelsen på bevægelsen, er denne principielt imod socialiseringstanken.

Til trods for at der er givet grundige oplysninger om de skandaløse importforhold, som har tvunget Fællesforeningen ind i en fra vort synspunkt utålelig aftale, mener *Vestkysten*, at Fællesforeningen med de ressourcer, den råder over, nok kunne have „stået imod“, men det virkelige forhold er, skriver bladet, at „disse aftaler i virkeligheden er vand på socialismens mølle“.

Har man kendt mage til demagogisk begrebsforvirring? Er det meningen, at bladet for at tækkes sine købmandslæsere vil lægge brugsforeningsbevægelsen for had ved at mistyde dens motiver? Man kan stille sig positivt eller negativt til bevægelsen, men man kan ikke tillægge den hensigter, som den gennem hele sin virksomhed utvetydigt har vist, at den netop ikke nærer.

I FÅ LINJER

GENERENDE BARNEPIGE. På en købmandsgeneralforsamling i Roskilde fornylig vendte *De samvirkende købmandsforeningers* næstformand Vald. Nielsen sig skarpt mod dagbladet *Information*, der bringer et dagligt prisbarometer over, hvad de forskellige købmænd tager for varerne. Det er en barnepigeopgave, *Information* har taget op, udtalte hr. Nielsen, og den vil vi fra købmandsstandens side skarpt tage afstand fra.

DØDSFALD. — Fru Marie Broberg, enke efter FDBs tidligere direktør Laurits Broberg, døde den 20. november i en alder af 89 år. Til det sidste boede fru Broberg i ægteparrets villa i Sjørslev. — Familiens gård overtoges allerede inden direktør Brobergs død af hr. Broberg jun. Marie Broberg levede med stor interesse med i sin mands arbejde i de mange år han virkede indenfor FDB. Godt tolv år gik der, inden hun fulgte sin mand i graven.

PROVINSPUBLIKUM'ET BØR SAMLES. I en kritik af teaterforholdene i provinsen udtalte teaterdirektør Aksel Stevnsborg fornylig i et indlæg til *Frederiksborg Amts Avis*, at kræfterne i provinsbyer udenfor Odense, Århus og Ålborg spredes for meget og fordeles på alt for mange for-

eninger. Bladet kommenterer disse betragtninger med følgende: Samling på en eller anden måde af teaterpublikum'et, f. eks. i en eller to konkurrerende foreninger (Arte — Andels-Teatret?) er nok en nødvendighed, hvis værdifulde forestillinger skal have chance for at bære sig.

IKKE FDB — MEN AT. I nogle af landets blade verserede fornylig en artikel med overskriften: FDB ønsker også biografbevilling. I selve artiklen nævntes „brugsforeningerne“ som ansøger til en sådan bevilling. Det, der har været ment, er naturligvis *Andels-Teatret*, som er en af FDB fuldstændigt uafhængig organisation.

EN TRUSTKOMMISSION er foreslået ved at undersøge, i hvor høj grad monopoler, koncerndannelser og aftalesystemer gør sig gældende indenfor dansk erhvervsliv. Der er udsendt omfattende spørgeskemaer til benzin- og olieselskaberne samt cementindustrien med undtagelse af andelscementfabrikken. I forvejen har kommissionen sat undersøgelser i gang dels indenfor kulbranchen, dels indenfor kalkindustrien. I løbet af den nærmeste tid vil yderligere et antal erhvervsgrene blive inddraget i undersøgelsen. Det er meningen, at hele industrien skal „sigtes“ — en foranstaltning, som man må hilse med den største glæde.

LANDBRUGSMINISTERIETS EKSPORTUDVALG fortsætter indtil marts uforandret deres virksomhed. Landbrugets egne nye eksportorganer skal efter alt at dømme overtage udvalgenes opgaver til den tid. På de fleste områder, f. eks. for mejeri- og slagteriprodukter, kreaturer, heste og kartofler, er man allerede så vidt fremme, at eksportorganer for disse grene med meget kort varsel kan træde i virksomhed. På nogle få andre områder, det gælder f. eks. afsætningsorganet for slagteriprodukter (der skal afløse baconudvalget) forudsatte oprettelsen en afløsning af baconudvalget den 15. november. Det vil sige, at slagterierne på ny skal tage stilling til den fremtidige ordning på dette felt inden 1. marts.

HVORDAN KAN ANDELS-PRINCIPPERNE VIRKELIGGØRES I DEN OFFENTLIGE ØKONOMI? (How can co-operative principles be realised in public economy?) hedder en international prisopgave udskrevet af *Den internationale kooperative alliance* (ICA). Præmien for den bedste besvarelse er £ 100 — ca. 2000 danske kroner og uddeles af en af ICA udvalgt bedømmelseskommité. Manuskripterne må ikke være på over 25.000 ord og skal være skrevet på engelsk, fransk, tysk eller russisk. Besvarelserne skal være ICA i hænde senest 30. november 1950, og prisen uddeles ved den internationale andelskongres 1951. Evt. interesserede vil kunne få yderligere oplysninger om konkurrencen i *Andels-udvalgets* sekretariat, V. Boulevard 42, København V.

Østeuropæisk regering (frit efter tegning i Newark News).

ET MONOPOL FRA 1837

Boghandlerne klynger sig til salgsformer, som stammer fra laugstiden

Radiodiskussionen om boghandlernes forhold blev et nederlag for de argumenter, der fremføres til forsvar for den dobbeltaftale mellem forlag og boghandlere, som i over 100 år har beskyttet branchen mod uønsket konkurrence. Bortset fra boghandlerne rettede deltagerne i diskussionen en meget skarp kritik mod boghandlernes metoder, der åbenlyst blev betegnet som monopol. Nedenfor bringer vi et referat af den bevægede forhandling.

DER var lagt hårdt op til radiodiskussionen den 23. november om emnet „Har vi boghandlermonopol i Danmark?“, efter at forfatterforeningens bestyrelse havde sendt afbud, og foreningens formand Cai M. Woel i et interview med *Information* havde motiveret dette afbud med en henvisning til, at man frygtede en boykot fra boghandlerne side, hvis forfatterne fremkom med ubehagelige menings-tilkendegivelser.

Det er jo ikke noget heroisk standpunkt, udtalte Cai M. Woel bl. a., men erfaringerne har lært os at indtage det. Vi har flere eksempler på, at når en forfatter har udtalt sig i boghandlerspørgsmål, er det gået ud over salget af hans bøger.

Omtrent samtidig havde *Skive Folkeblad* en artikel af redaktør Elin Hansen, der hævdede, at spørgsmålet om at få folk til at læse mere ikke er et privat anliggende mellem boghandlerne og *Det danske Forlag*; det drejer sig om kulturens udbredelse til bredere og bredere lag. Derfor henstiller vi endnu en gang til boghandlerne, hed det i artiklen, at overvinde den uvilje, de har mod *Det danske Forlag*. Det er måske en slags privilegium eller monopol, boghandlerne skal opgive — men det er et privilegium, som tiden er løbet fra, skrev redaktøren.

Yderligere havde prisdirektoratet i forvejen rørt på sig og bebudet en undersøgelse af forhandlerforholdene indenfor bogbranchen.

I „publikums“ interesse

Ikke underligt, at der var spænding i luften, da mødelederen Chr. Torpe indledede radiodiskussionen og gav ordet til indlederen hr. Barkholt, der er formand for *Provinzboghandlerforeningen*.

Et af de væsentligste punkter i hr. Barkholts indledning var, at enhver, der ønsker at nedsætte sig som boghandler, skal antages af *Forlæggerforeningen*. Endvidere at der eksisterer ganske bestemte regler for samhandelen mellem forlæggere og boghandlere, første gang udfærdiget så langt tilbage som 1837. De vigtigste af disse regler er følgende to:

1) Boghandlerne må kun handle med forlag, der har underskrevet disse samhandelsregler.

2) Forlagene må kun sælge gennem de rabatberettigede boghandlere.

Den begrænsning, som disse forhold medfører, hævdedes af hr. Barkholt at være i publikums interesse, idet en væsentlig udvidelse af salgsnettet ville bede boghandlerne dårligere eksistensmuligheder og friste dem til at slække på deres medarbejderes kvalifikationer.

Der findes ca. tusind boghandlere i Danmark, sagde hr. Barkholt, og de er placeret således, at enhver dansk borger har adgang til at anskaffe sig bøger. Ligeledes har enhver mulighed for at orientere sig om bogmarkedets seneste nyheder, idet et eksempel af alle nyudkomne bøger tilgår hver eneste boghandel i landet med returret. Herved mindskes risikoen for boghandleren, uden at han behøver at slække på servicen overfor publikum — et system som absolut ikke kunne gennemføres, hvis vi fik bogsælget spredt over 5000–7000 salgssteder, som der har været tale om.

Iøvrigt har Danmark dobbelt så mange boglader som Sverige og Norge, skønt arealet er betydeligt

mindre (hr. Barkholt undlod helt at omtale det store salg uden om bogladerne i Sverige, der omtaltes af forfatteren Erik Gamby i *Politikens* kronik fornylig).

Med hensyn til bogdistribuering var man, hævdede hr. Barkholt, nærmere målet herhjemme end i noget andet land.

Laugstanken lever endnu

Anden taler var den nyudnævnte direktør for *Det danske Forlag A. Axelsen Drejer*, der i bogen ikke så meget så en salgsartikkel som en værdifuld kulturbærer, en „helligdom“, der ikke i nogen måde burde kunne rammes af standsinteresser. Men indlederen havde netop begrænset sig til standens anliggender, skønt et boghandlermonopol i højeste grad var et alment anliggende, nemlig et bogmonopol, der rammer forbrugeren.

At *Forlæggerforeningen* antager boghandlerne, fandt taleren meget interessant, ligeledes oplysningerne om, at forlags og boghandleres samhandel hviler på regler, der går tilbage til 1837, altså til tiden før næringsloven af 1857, der ellers afskaffede laugstvungen.

Om noget absolut monopol i smag med det, der gjaldt for apotekerne, var der naturligvis ikke tale, da enhver har lov at trykke bøger, men der var tale om et typisk kartel med tendens mod monopol.

Som eksempel på, at en udvidelse af salgsnettet også ville drage et stort nyt køberpublikum til boghandelen, nævnte taleren erfaringerne fra Sverige, hvor de til *Det danske Forlag* svarende forlags bøger går ind i den almindelige boghandel, samtidig med at de distribueres gennem egne foreninger. Nye afsætningsområder er derved taget ind. Dette har muliggjort større oplag, lavere priser og øget køberkreds også i bogladerne.

Direktør Drejer nævnte, at forfatternes interesser slet ikke var blevet berørt i hr. Barkholts indledning, og henviste i samme forbindelse til *Informations* interview med Cai M. Woel.

Et eksempel på forlagernes magt til i en given situation at udøve boykot havde man i Biblen og *Det nye testamente*. *Det danske bibelselskab* har overdraget et privat forlag at forhandle disse to bøger — med det resultat, at brugsforeningerne forhindres i at kunne forsyne deres medlemmer med noget, som mindre end noget andet skulle være underlagt salgsinteresser.

Boghandlerne mener, at man risikerer en proletarisering ved at give bogsælget fri. Direktør Drejer var overbevist om, at en „popularisering“ langt snarere ville blive resultatet.

Boghandlerne ønsker ingen konkurrence

Forlagsdirektør G. M. Steffensen, Aschehougs forlag, fandt et bevis for, at der ikke eksisterer noget monopol, i den kendsgerning, at forlagene udsender f. eks. leksikoner i skarp konkurrence med hinanden, og at enhver har frihed til at etablere en forlagsvirksomhed med adgang til at blive medlem af *Forlæggerforeningen* eller at lade være. Medlemskab var nemlig ikke en betingelse for at kunne handle med boghandlerne, men det var en naturlig forudsætning, mente han, at de tidligere nævnte samhandelsbetingelser skulle underskrives.

Også *Det danske Forlag* kunne

blive medlem eller få adgang til at sælge gennem boghandlerne, når blot det ikke krævede særfordele (nærmere betegnet ret til at forhandle sine bøger gennem brugsforeningerne).

Der var ingen grund til at forarges over, at forlagene antager deres egne forhandlere, d. v. s. boghandlerne, idet disses foreninger ikke havde nogen indflydelse på, hvem forlagene anerkendte. Ingen måtte tro, at den boghandler, der een gang var antaget, havde erhvervet sig en sovepude for resten af sit liv. Hvis en boghandler falder i søvn, kan en anden udmærket få tilfaldelse til at etablere sig i umiddelbar nærhed.

For *Københavns boghandlerforening* talte boghandler Børge Boesen:

At der ikke findes noget monopol bevises alene derved, at enhver kan blive boghandler, hvis den fornødne faguddannelse er til stede. Der har været rettet henvendelse til os fra *Det danske Forlag* om at forhandle dets bøger. Men vi sagde nej. Hvorfor? Fordi det udtrykkeligt blev nævnt, at salg af forlagets bøger også ville finde sted gennem 2400 brugsforeninger. Det ville betyde en øget konkurrence for de organiserede forlag, der så kunne formodes at ville oprette flere salgssteder. Med andre ord: Vi så i øjnene, at vi ved at overtage salget af *Det danske Forlags* bøger ville modvirke vore egne interesser, og det kunne vi naturligvis ikke.

Levn fra enevælden

Et bidende indlæg serveredes af forfatteren Eddie Salicath: — Vi har nu hørt indlæg fra en række repræsentanter for dem, der er så heldige at befinde sig indenfor havelågen. Vi har hørt, at der derinde hersker lutter idyl, og at deres samarbejde er ideelt betinget. Det er Peters jul altsammen.

Boghandlerne benægter monopol. Det havde været mere ret, at sige: Vi har ganske vist et monopol, men det kan ikke være anderledes af de og de grunde. Så havde der dog været grundlag for en diskussion. Det er typisk for monopoler, at de altid benægter deres egen eksistens.

Ingen af boghandlerne fortalte, turde sige noget, der ikke tjente standen til ære. End ikke forfatterne turde tale frit. Men *Forfatterforeningens* fravær var et vidnesbyrd om deres holdning. Sørgeklagt var det, at man ikke kunne drøfte en sag som denne uden fare for boykot overfor den svage part. Iøvrigt lever boghandlerne da også af forfatterne.

Boghandlermentaliteten må være et levn fra enevældens tid, mente hr. Salicath. Standen har åbenbart ikke forstået at instille sig efter tidens behov. Og det på trods af nederlag, monopolet allerede har lidt ved domstolene.

Hans Mølbjergs roman viser at forholdene ikke er tilfredsstillende. Man lukker et forlag ude, som har gjort en masse for salget af gode bøger. Man kan ikke fortsat behandle det på den måde.

Biblioteksinspektør Allerslev Jensen erklærede, at biblioteksfolk og læsere finder det forrykt, at Mølbjergs nye bog ikke kan købes i en boglade. Er der en brugsforening i nærheden, er ulykken vel ikke så stor. Men der er byer uden brugsforening. Så hvorfor dog ikke udvise samme smidighed som svenskerne. — På bibliotekerne kan vi ikke undvære *Det danske Forlags* bøger, erklærede inspektøren og fortsatte:

Der er en ting, jeg ikke forstår: Hr. Barkholt sagde, at man ikke kan udvide antallet af udsalgssteder. Hvorfor opretholder forlagene da et meget stort salg gennem kolportagehandelen? Er kolportørerne uddannede boghandlere? (Dette spørgsmål blev ikke besvaret af nogen følgende taler.) Bibliotekar, frk. Gyda Petersen, Holbæk, havde gennem sit arbejde erfaret, at der var gode muligheder for at oparbejde et læsebehov på landet, specielt af oplysende bøger.

De allerede læsevante landboere

klarer sig nok, sagde frk. Petersen. Men hvordan med de unge? Erfaringen viser, at de har en enorm læselyst og -evne. Hvis de ikke skal fare vild i de kultørfatters jungle, må de have nem adgang til god litteratur. Det danske Forlags produktion tilfredsstiller i så henseende. Kolportagehandelen måtte tages som et bevis på, at man slet ikke betragter landet som dækket af boghandlerne.

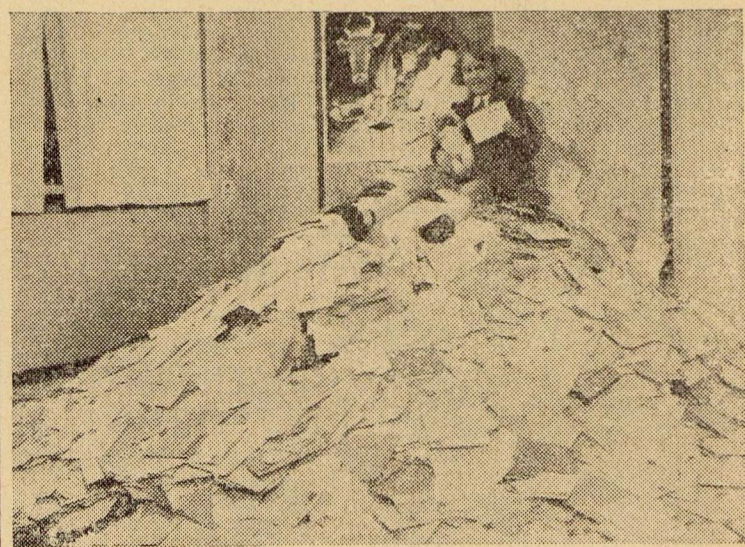
Brugsforeningerne kan ikke undværes

En repræsentant for læserne, adjunkt Poul Hansen, fortalte, at han flere gange forgæves havde spurgt efter en bog fra *Det danske Forlag* i en boglade. Til sidst havde han dog fået at vide, at bogen måske kunne fås antikvarisk.

Da det også mislykkedes, fandt han omsider frem til, at der var „noget med brugsforeninger“, og endelig efter et års anstrengelser fik han sin bog. Efter denne aftens diskussion var han dog tilbøjelig til at tilgive boghandleren, der jo i virkeligheden ikke var selvstændig købmand, men blot en provisionslønnet funktionær for en større virksomhed.

Statsbibliotekar Carl Thomsen: Hvorfor gøre problemet mere indviklet, end det er? Kan folk ikke simpelthen blive klar over, at der findes to former for boghandel, der konkurrerer mod hinanden: den organiserede og den kooperativt ordnede, og så købe der, hvor den ønskede bog udkommer?

Jeg personlig ville nødig undvære nogen af parterne. Jeg anser det for nødvendigt, at vi

Lille Annie Søndergaard fra Børnehaven Saxoly udtækker vinderen

FDBs STORE

Julekonfurrence

er nu afsluttet. Vi takker alle konkurrencedeltagerne for deres interesse for den fornøjelige kappestrid og ønsker de heldige vindere til lykke. Præmierne vil blive tilstillet vinderne.

✱

1. præmie, kr. 500.— kontant

Fru Anna Olsen, Sandby pr. Sandby st.

Ekstrapræmie, 50 julekurve:

Minna Laursen, Hjørnø pr. Horsens.
Edith Havmøller, Perstrup pr. Kolind.
Anna Christensen, Gunning pr. Struer.
Conny Nielsen, Vandværksvej 10, Randers.
Sofie Andersen, Skårup pr. Skanderborg.
Anine Vrang, Bjørndrup pr. Tinglev.
Carl Nielsen, Ørtoft pr. Søby.
Elisabeth Kristensen, Lærkendalk pr. Gudum.
Sofie Ibsen, Vejrup, Jylland.
Anton Futtrup, Østerild.
Carl Nielsen, Margrethevej 6, Rørdal, Ålborg.
Viola Madsen, Dolmer pr. Grenå.
Marie Meedam Christensen, Hang pr. Hammerum.
Gudrun B. Andersen, Ullersvej 12, Randers.
Marie Henriksen, Bjørnemose pr. Ebberup.
Bodil Lidegaard, Christiansgade 6, Roslev.
Britta Møller, Jagtvej 129, København N.
Laust Pedersen, Vannerup pr. Ejstrup.
Edele Mølbak, Svendsgade 125, Vejle.
V. Ringbo, Stenstuegade 15, Slagelse.
Inge Petersen, Stranderød, Rinkenæs.
Laura Holm, Ølufvad pr. Esbjerg.
Svend Tang Jensen, Hammershøj st.
Sonja Nielsen, Hou pr. Ulsted.
N. A. Balleby, Egtved.
Gustav Petersen, Koberholm pr. Avnbøl.
Nora Christensen, Strandgade 96, Grenå.
Adolf Andersen, Løjtoftevej 97, Nakskov.
Anna Knudsen, Kongsgårdsvej 4, Viby, Jylland.
Krestine Poder, Rettrup pr. Skive.
Ena Hvam, Pederstrup pr. Kjellerup.
Helga Christensen, Sdr. Tranders pr. Gistrup.
Therkild Jensen, Slotsbjergby pr. Slagelse.
Laura Olsen, Hvidovregade 8, Valby.
Vilhelm Larsen, Herluf Trollesvej 69, Slagelse.
Elva Zachariassen, Godthåb pr. Hørve.
Marie Andersen, Københavnsvej 25 B, Vordingborg.
Rikard Østergaard, Kisserup pr. Hvalsø.
Kai V. Madsen, Vesterbro 50, Maribo.
John Telander, Krusågade 2, København V.
Anna Lund, Marie Kofodsgade 1, Rønne.
Ingeborg Andersen, Billeskov pr. Assens.
Knud Petersen, Stærkærvej, Gudme, Fyn.
Meta Nielsen, Hanebrød 10, Vanløse.
Anders Henriksen, Kærsum Mark pr. Assens.
Christian Schmitt, Søgård pr. Kliplev.
A. Kaas, Absalonsgade 11, Århus.
Aleks Jensen, Lollandsgade 14, Ålborg.
C. Svendsen, Nærumvej 66, Nærum.
Helga Sundbye, Struensegade 43, København N.

De 20 rigtige svar er:

1. Diamant. 2. Regina. 3. Davre. 4. Trekroner. 5. Nap. 6. Ko. 7. Blenda. 8. Lancaster. 9. Rollo. 10. Svendborg. 11. Nr. 31. 12. Lysette. 13. Garda. 14. Babinol. 15. Norita. 16. Skrub. 17. FDB kunstkafe. 18. Panzym. 19. Regina. 20. Sama

FDB ØNSKER GOD JUL

har en stærk brugsforeningsbevægelse her i landet såvel som en god privat handel. Og så må det være boghandlernes sag at afgøre, om de vil handle med Det danske Forlag eller ej.

Arbejdsmand Gunnar Mikkelsen rettede en kritik mod bogpriserne. — For os arbejdere, sagde han, er rimelige bogpriser det vigtigste, derfor må et eventuelt monopol brydes. En i litteraturen ikke altfor velbevandret køber bliver ofte praktisk ukurant på bøger på. Jeg kan ikke se andet, end at mere spredning og større samarbejde ville give større produktion og lavere priser.

Overfor boghandlernes påstand om, at der herskede fuld næringsfrihed, nævnte direktør Axelsen Drejer i anden omgang, at han personlig havde kendskab til en mand, der efter 20-30 år som bogtrykker forgæves havde søgt alverdens myndigheder og instanser om at blive boghandler.

Når boghandlerne gang på gang udtrykker ængstelse for, at den salgsform, Det danske Forlag anlægger, skal udsætte os for en proletarisering, må man vel ven-

te, at de ikke selv fører „kulørte“ bøger, hvad de notorligt gør — kulørte både indvendig og udvendig.

Lytterne vil forstå

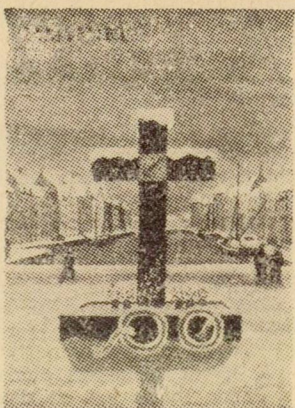
Det sidste indlæg blev uden synderlig slagkraft leveret af indlederen, hr. Barkholt, der oplyste, at 86 nye boglader er oprettet i de sidste fem år(!).

Der var en vis lighed mellem en bibliotekars og en boghandlers arbejde, og derfor var det ganske naturligt at forlange faglig uddannelse som adkomst til at sælge bøger, hvad en brugsforeningskommiss ikke har, hvor hæderlig hans beskæftigelse end er.

Hele problemet var, at boghandlerne havde deres opfattelse af, hvilken distributionsform der var bedst, Det danske Forlag sin.

I fornemmelse af, at der vist alligevel manglede noget i besvarelserne af diskussionens forskellige punkter, indrømmede taleren: Vi har fået et meget ringe skudsmål i aften. Men lytterne vil sikkert forstå at vurdere vor holdning.

Ja, det vil de sikkert.

SAMVIRKES JULETILLÆG følger som sædvanlig med dette, årets sidste nummer. Da juletillægget indeholder meget og varierende underholdningsstof, har vi ment at turde reducere det ordinære nummers sideantal, hvorved også nogle af de sædvanlige rubrikker er udgået, herimellem Hus og Have og Hovedstadens Brugsforenings særlige afsnit i det københavnske oplag. Disse sider vil naturligvis genfindes i næste nummer, der udkommer umiddelbart efter nytår.

Samvirkes redaktion ønsker alle læsere en god jul og et godt, glædeligt nytår.

Lordagslukning kl. 14 eller 16?

Det nye lukkelovsforslag

SKAL butikkerne fortsat lukke kl. 14 om lørdagen? — Ja, hvis handelsministerens nylig fremsatte forslag til en ny lukkelov vedtages af rigsdagen.

Samme lovforslag indeholder et forbud imod, at næringsdrivende i samme branche indenfor en kommune eller bydel holder ferie samtidig og derved sætter husmødrene i svær forlegenhed. Også de lukkede slagterdøre om tirsdagen vil lovforslaget forskåne husmødrene for, idet det forbyder kollektive butikslukninger i en eller flere af ugens dage.

Skønt der i lukkelovs-udvalget var flertal for at udskyde lørdagslukningen til kl. 16, har handelsministeren altså valgt at rette sig efter de handlendes ønsker. Iøvrigt går forslaget ind for at opretholde de nuværende lukketider.

Dets afsluttende behandling finder nu sted i et folketingsudvalg, hvorefter det i sin endelige form

forelægges rigsdagen inden 1. april, da den nye lukkelov skal træde i kraft.

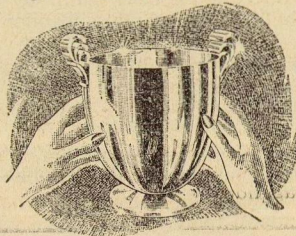
Danmarks Uddelerforening har rettet en selvstændig henvendelse til dette lukkelovs-udvalg. Det oplyses heri, at uddelerforeningen repræsenterer ca. 2000 brugsforeningsuddelere, hvoraf de 1687 tidligere i en resolution har givet udtryk for et ønske om at bevare 14-lukningen, idet uddelerne og deres personale i forvejen — ligesom andre butiksfolk — har en meget lang arbejdstid, og skulle denne blive yderligere forlænget, vil det betyde, at brugsforeningerne enten må betale overarbejde, hvilket vil forøge de i forvejen store ekspeditionsomkostninger yderligere, eller også må give personalet fritimer midt på dagen, hvilket vil skabe vanskeligheder i ekspeditionen.

En forlængelse på to timer, hedder det videre, vil vanskeligt kunne stemmes sammen med det krav på en 48 timers arbejdstid, som vi idelig stilles overfor fra personalets side.

Endelig har uddelerne gjort den erfaring, at husmødrene såvel i byen som på landet har vænnet sig til den nuværende lørdagslukning kl. 14.

— Det skal blive interessant at se, hvilke synspunkter forbrugerepræsentanterne til sin tid vil fremsætte i lukkelovs-udvalget.

Aage Weimar sølv

De kan ikke lukke øjnene!

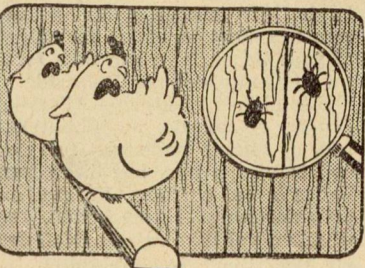
De kan ikke se bort fra, at sølvøjet trænger til pudning. Selv den mindste plet skrider på Silvo! Hvorfor netop Silvo? Fordi det bringer sølvets højglans frem på få sekunder, og fordi Silvo er så skånsomt, at De kan betro Deres allerfineste sølvting til Silvo.

Indreg. Vm.

SILVO til sølv, gammelt som nyt!

At kalke er ikke nok

brug

APAMIDE

mod hønseenes blodmider

Alt træværk samt vægge, gulv og loft sprøjtes med APAMIDE, som har fjernvirkning. Blodmiderne vil nu myldre frem fra deres gemmesteder og falde døde ned på gulvet. Midlet er ganske uskadeligt for hønseene. 1/4 l af den hvide, renlige emulsion til 10 l vand kr. 4,50, kan også blandes i hvidtevand. Forlang APAMIDE hos Deres leverandør.

LASSEN & WEDEL A/S
Sv. Trøstvej 4, Kbhvn. V.

Strid om en lommebog

SOM jubilæumsgave skænkede slægtninge af den afdøde andelspioner Anders Nielsen ved jubilæet i marts Andelsudvalget ejendomsretten til den velanskrevne Anders Nielsens lommebog for landmænd.

Denne lommebog, hvis 1950-udgave fornylig er udsendt af Andelsudvalget på Det danske Forlag (og derfor nu fås i brugsforeningerne), er yderst populær. Det almindelige lommebogsstof supplerede Anders Nielsen nemlig med landbrugsmæssigt oplysningsstof, der nærmest giver bogen præg af en årbog, og denne linie har lommebogens redaktion bevaret op til nutiden. Lommebogen har en rig tradition bag sig, idet den er udkommet siden 1898, udgivet af Gyldendal. Siden 1934 har dette forlag udsendt lommebogen under fællestitel med en anden landmandslommebog, som forlaget fra tidligere tid havde udgivet af. Efter „skillsmissen“ har Gyldendal genoptaget udgivelsen af den sidstnævnte lommebog som et selvstændigt foretagende.

I en ledende artikel retter Andelsbladet en skarp kritik mod udformningen af Gyldendals landmandslommebog, idet bladet finder, at den er „intet mindre, end hvad man med et kort udtryk må betegne som oplagt plagiat af Anders Nielsens lommebog... Thi selv en flygtig gennemgang,“ hedder det i Andelsbladet, „overtyder ganske utilslørt om, at redaktion og udarbejdelse er foregået minutst efter de linier, der fra tidernes morgen var karakteristisk for Anders Nielsens lommebog... Formålet kan kun være at gøre det „lettere“ for køberne af den nye Gyldendals lommebog at forveksle denne med Anders Nielsens lommebog...“

Følgen af denne „salut“ er blevet, at Gyldendals direktør, frk. Ingeborg Andersen, har truet med sagsanlæg mod Andelsbladet.

ENGHOLM

REGINA-BLADET fra FDB - 0,10 mm - 10 øre

-det er så bekvemt..

VIKAN børstevarer

fremstillet af prima råvarer

som nyttige
JULEGAVER
anvender man

VIKAN
BØRSTEVARER

De smukke rød-lakerede fejekoste og støvekoste er gode gaveideer!

VIKAN HOLDER LÆNGST!

ensartet pålidelig slidstærk

Landbrugets udgifter er ikke faldet

derfor må produktionen sættes op

og større produktion opnås gennem anvendelse af godt frø — FDB frø af DLFs kontrollerede avl. Bestil omgående frø fra FDB; så har De størst sikkerhed for at få netop de stammer og sorter, De ønsker.

Indlever bestillingen i

BRUG SEN

FDB FRØ
MED DEN EFFEKTIVE GARANTI

HB hævder sig som forbrugernes værn

MIDT i den skandaløse kødforvirring vakte Hovedstadens Brugsforening opsigt ved den 26. november at nedsætte sine priser på de stærkt omdebatterede kødvarer betydeligt.

Torvepriserne var naturligvis afgørende for, hvor langt HB kunne gå ned med sine priser, men i de kalkulationer, som blev foretaget, beregnede HB sig ikke større fortjeneste i kroner og øre, end foreningen havde haft på kødet før kødhandelens frigivelse. Det betød en procentvis faldende fortjeneste, men dog en fortjeneste, som ikke var mindre, end den tidligere havde været for samme kvantum.

På denne måde gik HB i spidsen for en sund prisdannelse og afstod derved fra at benytte en højkonjunktur til ved procentkalkulation at skaffe sig en større indtægt. Sin gode vilje havde HB allerede i kødpanikkens første dage vist ved at annoncere med og sælge til priser, der var meget gunstige i sammenligning med slagternes, men først med faldet i torvepriserne kunne HBs aktion føres til bunds.

For de enkelte kødgruppers vedkommende har udviklingen på torvet været følgende:

Oksekød. Ved maksimalprisens ophævelse steg torveprisen på oksekød fra maksimalprisen 2,35 pr. kg til ca. kr. 3,37 pr. kg eller med ca. 1 kr. pr. kg, skønt der kun var forudset en stigning på 70 øre. Fra den 24. og 25. gik prisen ned, og torveprisen lå ved slutningen af dette nummer af *Samvirke* på ca. kr. 2,65 - kun 30 øre over den tidligere maksimalpris.

Kalvekød. For kalvekødets vedkommende, hvor maksimalprisen var kr. 3,10 pr. kg, var torveprisen

de første dage nærmest uforandret, men de store tilførsler i forbindelse med den aftagende efterspørgsel bevirkede, at kalvekødprisen faldt til ca. 2,65 pr. kg eller 45 øre under maksimalprisen.

Svinekød. For flæsket har særlige forhold gjort sig gældende. Eksportprisen ligger på omkring 4,10, og det var ved maksimalprisens ophævelse naturligt, at der kom en prisstigning: Som bekendt var hjemmemarkedets pris under tilskudsordningen kr. 2,65, og der har således været en uomsættelig stigning i engrosprisen på kr. 1,45. Denne stigning har ifølge sagens natur ingen udsigt til at mindskes. Hertil må dog bemærkes, at svin, der går til hjemmemarkedet, ofte er overvægtige og derfor ikke kommer op på eksportprisen, men ligger på 3,50-3,60 pr. kg. Denne forholdsvis lave torvepris skulle også gerne komme forbrugere til gode, og dette er også i videst muligt omfang sket indenfor HB.

HBs indsats har i dette tilfælde ligget i, at forretningen hele tiden har kalkuleret sine detaljpriser reelt på grundlag af torvepriserne og ikke deltaget i forsøget på at hæve detaljpris-niveauet. Og så snart muligheden for en virkelig mærkbar prissenkning var til stede, greb HB den.

Tal, der taler for sig selv

Hvor stramt HB kalkulerer i forhold til de tidligere maksimalpriser og gældende torvepriser, fremgår af følgende:

Torveprisen for en gris på 69,5 kg var under maksimalprisordningen kr. 184,18 og solgtes efter parteringen for ialt kr. 230,90, d. v. s. med en fortjeneste på kr. 43,72 som foreskrevet af prisdirektoratet.

Efter frigivelsen, på dagen for HBs store prisnedsættelser den 26. november, kunne en tilsvarende gris købes på torvet for kr. 284,95 og videresolgt af HB til

forbrugere for ialt kr. 331,01, d. v. s. med en fortjeneste på kr. 46,36.

HB beregnede sig altså ikke større fortjeneste efter frigivelsen, end maksimal-ordningen tillod, skønt grisen både i indkøb og udsalg var 100 kr. dyrere.

Ligeledes med okse- og kalvekød: Maksimal-torveprisen pr. kg okse var kr. 2,35, pr. kg kalv kr. 3,10. Tilsvarende torvepriser den 26. november ca. kr. 2,65 og kr. 2,60. HBs oksekødpriser steg efter frigivelsen kun lige netop så meget, som torveprisforhøjelsen nødvendiggjorde, mens kalvekødet faldt i fuld takt med torveprisen.

Muligvis vil udviklingen gøre det umuligt at holde disse priser indtil udsendelsen af dette nummer: En naturlig følge af køberstrejken vil være en mindskelse af kødtillførslerne, og dette kan igen resultere i engrosprisforhøjelser, som brugsforeningerne ikke er herrer over.

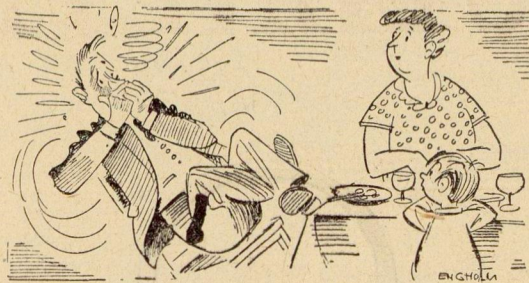
Men givet er det, at HBs kødpriser fortsat vil blive ansat så lavt, som forholdene muliggør. Den politik, som følges på alle andre vareområder, vil også ske fyldest for kødets vedkommende. Forbrugere, der forsyner sig fra HB, er sikre på aldrig at komme til at betale overpriser, uanset hvordan forholdene arter sig.

NY HANS MØLBJERG ROMAN. Forfatteren til *Gården* udtalte for nogen tid siden til det svenske *Dagens Nyheter*, at han sammen med sin kone er ved at skrive en bog, der skal handle om to kvinder i et bymilieu.

ANDELS-TIPPER!! - Ifølge en annonce i provinsbladene er der dannet en andels-tipsforening for Danmark. Det er en københavnsk veksellerer, der står i spidsen for foretagendet. Ved at indskyde 4 kr. plus 1 kr. i omkostninger deltager man i tipning efter et system på 829 rækker.

Om det er en rent kommerciel forretning, der tilsigter profit på tipsvirksomheden, skal vi ikke kunne sige. Men under alle omstændigheder forekommer det os at være et misbrug at hæfte betegnelsen „andels-“ på et sådant foretagende.

DET MÅ DE ALTSÅ UNDSKYLDE

- men mod kartofler, der er for varme, kan vi ikke forsikre Dem

Når som helst De imidlertid søger økonomisk tryghed, er vi til rådighed med oplysninger om ethvert forsikrings-spørgsmål.

Andels-Anstalten Tryk
Andels-Pensionsforeningen
Forsikringsselskabet
Fællesvirke
Mejeriernes og Landbrugets
Ulykkesforsikring
Sognerådsforeningernes
Ulykkesforsikring for
Landbrugere

De Samvirkende Danske Andels-Forsikrings-Selskaber

Reventlousgade 14 - København V - Telefon 14,350

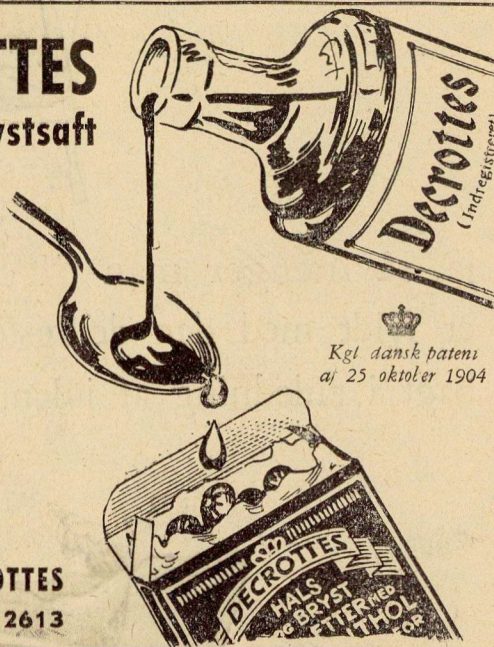
DECROTTE'S hals- og brystsaft

Overskudet af A-vitaminer i den gamle kendte Decrottes hals- og brystsaft giver forøget efterspørgsel på Decrottes

*
Decrottes hals- og brystsaft kan nu atter fås

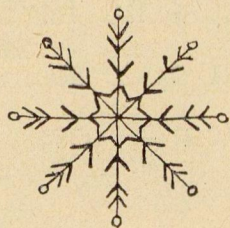
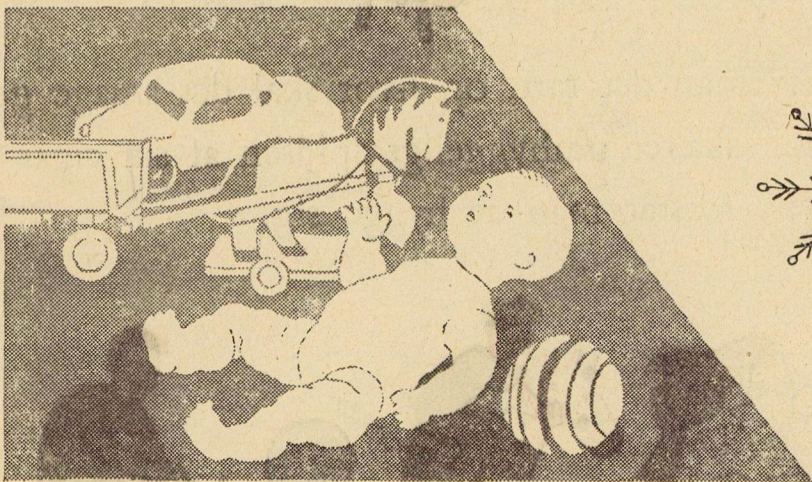
*
Fås som sædvanlig i alle brugsforeninger landet over

Fabriken DECROTTE'S
København F. Telf. 2613

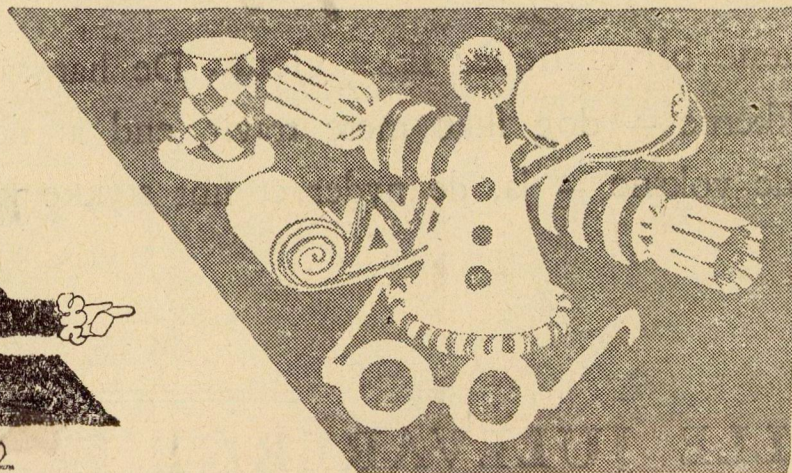
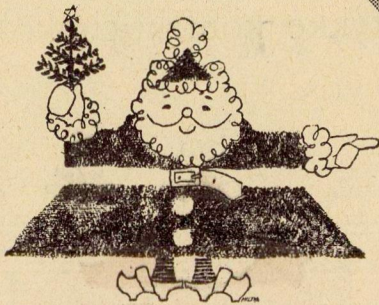
Kgl. dansk patent
af 25 oktober 1904

LEGETØJ og SJOVE TING

Knallerter, papirshuer, bordbomber, alskens spøg og skæmt, lige hvad De kan tænke Dem at bruge til julens børnekomsammen og til en morsom nytårsaften, får De i Brugsen. Se på Brugsens mange, sjove ting - så kommer de gode ideer ganske af sig selv.

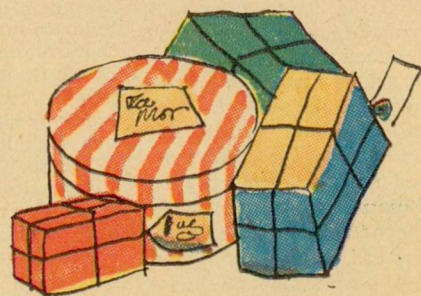
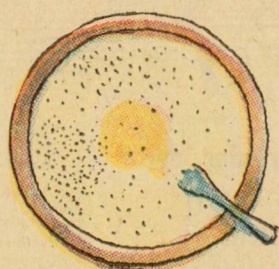
Brugsens lejetøjsudvalg er et slaraffenland for børn - muntre farver, morsomt og nyttigt legetøj - De kan endnu nå at købe en lille ekstragave til børnene, og enten det er en dreng eller pige, De vil glæde, findes der altid det rigtige i Brugsen.

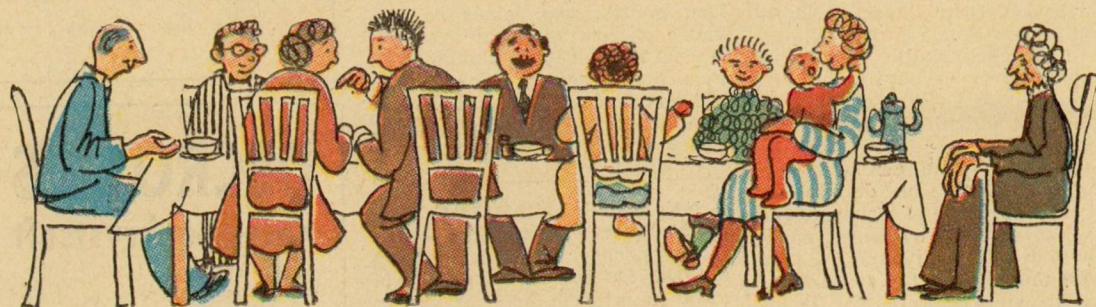
BRUGSEN

ØNSKER GLÆDELIG JUL OG GODT NYTÅR

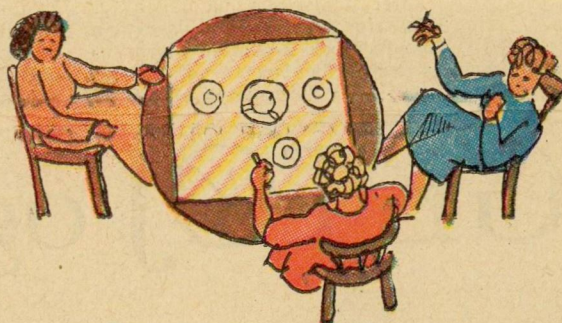
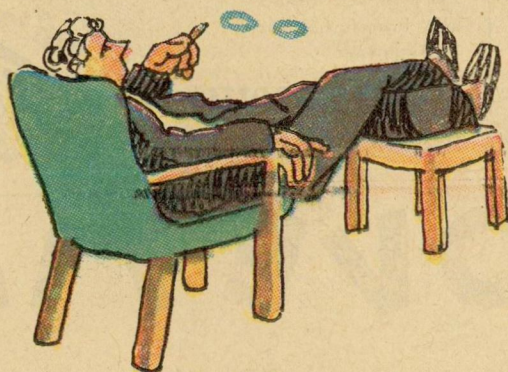
JULEAFTEN IH HVOR ER DU SØD

Der er den hyggeligste stemning — dejlig risengrød med mandel, dans omkring juletræet, gaver til hele familien og så...

ja, så trænger man til en god kop kaffe. Mens lysene brænder ned på træet og luften i stuen er fyldt med den dejligste granduft, går man til kaffebordet — alle de lækre kager, som mor har bagt i anledning af julen, er der naturligvis, og kaffen — ja, den er ekstragod juleaften.

Far tænder sig en cigar. Kaffen er drukket — nu har man det rart, og hvor skal det smage godt med lidt tobak. Far sætter sig til rette i den gode stol, skærer omhyggeligt spidsen af sin cigar og snart bølger den fine tobaksrøg gennem stuen — jovist forstår man at hygge sig.

Børnene bliver heller ikke glemt. De har såmænd alle så travlt med det dejlige legetøj, som var i pakkerne — dog ikke mere travlt, end at der er tid til at spise en af de lækre chokoladefrøer*. Og de voksne — ja, de nyder et fint stykke konfekt-chokolade.

* Man får 20 KVAK-chokoladefrøer fra FDB på eet mærke

ALLE JULEVARERNE

FÅR DE I BRUGSEN